

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

(ISSUE 02) / 2026

ON AIR BULGARIA

War on the East

ВОЙНА НА ИЗТОК

Betting as a Science

ОБЗАЛАГАНИЯТА КАТО НАУКА

Festivals

ФЕСТИВАЛИТЕ НА 2026

THE ENERGY ANSWERS

Dimitar Belélev PhD, CEO of CERB Group and AmonRa Energy
Д-р инж. Димитър Белелев, CEO на ЦЕРБ и "АмонРа Енерджи"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

ЯПОНСКОТО МАЙСТОРСТВО СРЕЩА ЕЛЕКТРИЧЕСКОТО БЪДЕЩЕ

НОВАТА, ИЗЦЯЛО ЕЛЕКТРИЧЕСКА MAZDA 6e

Вдъхновена от изчистената японска естетика, новата Mazda 6e впечатлява с изваяни линии и просторен, внимателно изпиан интериор. Качество, което се усеща с всяко докосване и във всяка детайлно преценена повърхност. Изберете между компактна батерия с ултрабързо зареждане – до 235 км само за 15 минути – или по-голяма батерия с пробег до 552 км. И двата варианта предлагат плавно, тихо и уверено пътуване, независимо накъде сте тръгнали.

6
YEAR
MAZDA
WARRANTY

DRIVE TOGETHER

ОТКРИЙТЕ ПОРТУГАЛИЯ С „БЪЛГАРИЯ ЕЪР“

Една от най-галечните, но и най-интересните дестинации в Европа е по-гостопъпна отвсякога с новото разписание на "България Еър". Националният превозвач единствен предлага директни полети от София до Лисабон и Порто, перлите на Португалия.

ЛИСАБОН: ГРАДЪТ НА ОТКРИВАТЕЛИТЕ. Единствената европейска столица, разположена на брега на океана, пази живи спомени за времето, когато е владяла световна империя. Започнете разходката си от емблематичния квартал Белем с егнотменната кула и манастира Жеронимуш, където е гробът на Васко да Гама. Повозете се на емблематичните трамвайчета из живописни стари квартали като Байру Алту и Алфам (сърцето на прословутата музика фодо). Децата ви ще запомнят завинаги посещенията в океанариума и ботаническата градина. Лисабон е дом и на

най-старата книжарница в света – „Бертран“, отворила врати през 1732. Директните полети до Лисабон започват от 30 май и ще са три пъти седмично (в понеделник, сряда и събота). Цените започват от 139 евро.

ПОРТО: СЪРЦЕТО НА ПОРТУГАЛИЯ. Това пристанище на река Дуру е мястото, гало името на самата гържава. Живописната крайречна зона Рибейра е под закрилата на ЮНЕСКО, а на отсрещния бряг ви очакват прословутите винарни на Вила Нова гу Гаиа с гегустациите на порт-вайн. Богата архитектура, чудесна кухня и сърдечно гостоприемство очароват посетителите на този град. Полетите на "България Еър" до Порто се изпълняват от 9 април два пъти седмично (в четвъртък и неделя). Цените започват от 139 евро и включват кабинен багаж и безплатен кетъринг на борда. ■

DISCOVER PORTUGAL WITH BULGARIA AIR

One of the most distant, but also the most interesting destinations in Europe, is now more accessible than ever with the new schedule of Bulgaria Air. The national carrier is the only one to offer direct flights from Sofia to Lisbon and Porto, the pearls of Portugal.

LISBON: THE CITY OF DISCOVERERS. The only European capital located on the ocean coast keeps vivid memories of the time when it ruled a global empire. Start your walk from the emblematic district of Belem with the eponymous tower and the Jerónimos Monastery, where Vasco da Gama's grave is located. Take a ride on the emblematic trams through picturesque old neighbourhoods such as Bairro Alto and Alfama (the heart of the famous fado music). Your children will remember the visits to the oceanarium and the botanical garden. Lisbon is also home to the world's oldest bookstore, Bertrand's, which opened in 1732. Direct flights to Lisbon will start on May 30 and will operate three times a week (on Mondays, Wednesdays and Saturdays). Prices start at 139 euros.

PORTO: THE HEART OF PORTUGAL. This port on the Douro River is the place that gave the entire country its name. The picturesque Ribeira riverside area is under UNESCO protection, and on the opposite bank, the famous wineries of Vila Nova do Gaia await you with port wine tastings. Rich architecture, wonderful cuisine and warm hospitality charm visitors to this city. Bulgaria Air flights to Porto will operate from April 9 twice a week (on Thursdays and Sundays). Prices start at 139 euros and include cabin baggage and free catering on board. ■

НОВИ КРИЛЕ НОВА ДЕСТИНАЦИЯ ПОРТО

Открий красотата на Порто с удобен директен полет,
с включен ръчен багаж до 12 kg и кетъринг на борда!

Полетите стартират от 9 април за летния сезон!

Резервирай сега на www.air.bg

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

12 | Зелената сделка е като комунизма - хубава идея, но много зле изпълнена

Д-р инж. Димитър Белелиев, основател на „АмонРа Енерджи“ АД

18 | The Green Deal is Like Communism: A Good Idea, But Very Poorly Executed

**10 | Числа и лица
Facts & Figures**

**22 | Да започнеш бизнес
Starting Business**

26 | Обзалаганията като наука

30 | Betting as a Science

32 | Философия на дивана

36 | Philosophy of the Sofa

**39 | ANALYSIS
POLITICS**

42 | Война на Изток

Западната цивилизация имаше шанса да спечели Иран и без насилие - но сама го провали

44 | War in the East

**40 | Калейдоскоп
Kaleidoscope**

46 | Когато лъжата погнусва чековете

48 | When the Lies Sign the Checks

**49 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

53 | Най-лютите спорове в науката

От Нютон срещу Лайбниц до "костните войни" и истинските създатели на телефона и телевизора

56 | The Most Heated Feuds in Science

62 | Агенти под прикритие

64 | Undercover Agents

**66 | Запознай се със съседите
Meet the Neighbours**

72 | Българин във Formula 1?

75 | A Bulgarian in Formula 1?

78 | Плуване срещу течението

82 | Swimming Against the Current

**85 | TRAVEL
LIFESTYLE**

96 | Великденски посоки

5 страни, в които можете да се насладите на най-светлия християнски празник, дори и да не сте вярващи

96 | Easter Directions

**86 | Афиш
Poster**

**89 | Най-гобрите рок фестивали на 2026
The Best Rock Festivals of 2026**

112 | Култура на недокосването

116 | The Non-Touching Culture

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ **НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ** ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR **OVER A MILLION READERS** PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

ДИЗАЙН
BRAND NEW DESIGN
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECBVBGSF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он еър" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

ЛЮБОМИР АСЕНОВ е собственик на агенция LAP и единственият български фотограф с перманентен достъп до Formula 1. През 2019 година бе обявен за един от 15-те най-добри спортни фотографи в света от Международната асоциация на спортните журналисти (AIPS) заради отразяването си на най-престижното състезание в голфа - Ryder Cup 2018 във Франция.

LYUBOMIR ASENOV is the owner of the LAP agency and the only Bulgarian photographer with permanent access to Formula 1. In 2019, he was named one of the 15 best sports photographers in the world by the International Association of Sports Journalists (AIPS) for his coverage of the most prestigious golf competition - the Ryder Cup 2018 in France.

ИВАЙЛО НИКОЛОВ е независим икономист с професионален опит и интереси, свързани с политиките на икономическия преход, развитието на финансовата система, институционалните промени и европейската интеграция на България. Доктор по икономика, обучавал се в Bank of England, Европейската централна банка и Федералния резерв.

IVAYLO NIKOLOV is an independent economist with professional experience and interests related to economic transition policies, financial system development, institutional changes and Bulgaria's European integration. He holds a PhD in Economics and has trained at the Bank of England, the European Central Bank and the Federal Reserve.

BMW iX3.

НАЧАЛОТО НА
ЕДНА НОВА ЕРА.

За повече информация и оферта, моля свържете се с нашите търговски екипи от М Кар Груп.

М Кар Варна

9023, Варна
бул. "Вл.Варненчик" 320
contact@bmw-mcarvarna.bg
www.bmw-mcarvarna.bg
Тел.: +359 52 918 208

М Кар Плевен

5800, Плевен
кв. "Дружба" 1
contact@bmw-mcarpleven.bg
www.bmw-mcarpleven.bg
Тел.: +359 64 970 804

М Кар Пловдив

4003, Пловдив
бул. "Карловско шосе"
contact@bmw-mcar.bg
www.bmw-mcar.bg
Тел.: +359 32 571 296

М Кар София

1407, София
бул. "Черни Врѝх" 53
contact@bmw-mcarsofia.bg
www.bmw-mcarsofia.bg
Тел.: +359 2 49 28 335

BMW iX3 50 xDrive: Консумация на енергия, комбинирана по WLTP в кВтч/100 км: 17-15,1;
обхват на движение с електрозадвижване, WLTP в км: 720-805

„БЪЛГАРИЯ ЕЪР“ ВЪЗОБНОВИ ДИРЕКТНИТЕ ПОЛЕТИ ДО МИЛАНО

BULGARIA AIR RESUMES DIRECT FLIGHTS TO MILAN

Националният авиопревозвач възобнови сезонните си полети по линията София – Милано Малпенза – София от 3 март. Билетите в икономична класа започват от 89 евро за посока. Полетите са три пъти седмично - във вторник, петък и неделя.

Една от световните столици на модата, Милано е сърцето на област Ломбардия и една от най-популярните шопинг дестинации в Европа. Задължителният списък със забележителности включва готическата катедрала, театърът Ла Скала и, естествено, "Тайната вечеря" на Леонардо в църквата Санта Мария деле Грацие. Посещението там може да се комбинира интерактивния музей на науката и технологията „Леонардо да Винчи“ или някое от многобройните арт пространства на града. Популярни места са замъкът Сфорца, построен през 1368 година, и малко по-съвременният стадион "Джузепе Меаца", дом на футболните гиганти "Милан" и "Интер".

С новите Airbus A220 на „България Еър“ пътуването от София до Милано е бързо, удобно и приятно. Модерните самолети предлагат повече лично пространство в пътническата кабина, просторни багажни отделения, по-широки седалки, по-големи прозорци и по-ниски нива на шум, както и възможност за зареждане на електронни устройства на всяка седалка. В икономична класа може да се възползвате от безплатен check-in преди полет, ръчен багаж до 10 kg, заедно с лична вещ (дамска чанта или лаптоп), както и безплатен кетъринг на борда с топъл сандвич, шоколадче, топли и студени напитки. За повече информация - www.air.bg.

The national air carrier resumed its seasonal flights on the Sofia – Milan Malpensa – Sofia route from March 3. Economy class tickets start at 89 euros one way. Flights are three times a week - on Tuesdays, Fridays and Sundays.

One of the world's fashion capitals, Milan is the heart of the Lombardy region and one of the most popular shopping destinations in Europe. The must-see list of attractions includes the Gothic cathedral, the La Scala theater and, of course, Leonardo's "Last Supper" in the church of Santa Maria delle Grazie. A visit there can be combined with the interactive Leonardo da Vinci Museum of Science and Technology or one of the city's numerous art spaces. Popular places are the Sforza Castle, built in 1368, and the slightly more modern Giuseppe Meazza Stadium, home to football giants Milan and Inter.

With the new Airbus A220 of Bulgaria Air, the journey from Sofia to Milan is fast, comfortable and enjoyable. The modern aircraft offer more personal space in the passenger cabin, spacious luggage compartments, wider seats, larger windows and lower noise levels, as well as the possibility of charging electronic devices at each seat. In economy class, you can benefit from free check-in before the flight, hand luggage up to 10 kg, along with a personal item (handbag or laptop), as well as free catering on board with a hot sandwich, chocolate, and hot and cold drinks. For more information - www.air.bg. ■

ПЪТУВАЙТЕ СЪС СТИЛ В БИЗНЕС КЛАСА

TRAVEL IN STYLE IN BUSINESS CLASS

За тези, които превръщат полета в част от удоволствието, „България Еър“ предлага първокласно изживяване в своята бизнес класа.

Тя е създадена за пътешествениците, които ценят времето и комфорта си, за да се възползват от приоритетна регистрация за полет, качване на борда и достъп до бизнес салоните на летищата. Бизнес класата дава повече лично пространство на борда и специално 4-степенно меню, придружено от подбрани вина и напитки. Пътниците имат по-голям лимит за багаж - 2 броя регистриран багаж до 32 kg всеки, както и гъвкави условия за промени по полета.

For those who turn flying into part of the pleasure, Bulgaria Air offers a first-class experience in its business class.

It is designed for travellers who value their time and comfort, to benefit from priority check-in, boarding and access to business lounges at airports. Business class offers more personal space on board and a special 4-course menu accompanied by selected wines and beverages. Passengers have a larger baggage allowance - 2 pieces of checked baggage up to 32 kg each, as well as flexible conditions for flight changes. ■

E A S T E R

**SPECIAL EARLY
BOOKING DISCOUNTS**

SPECIAL GUEST

RAFFI

SEA GARDEN / BURGAS

+359 768 12345

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

info@hotelprimoretz.bg

BANG &

Beosound Theatre, Beolab 8 & Beolab 28

Surrounded by,
beautiful sound

SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

OLUFSEN

32 | **ФИЛОСОФИЯ
НА ДИВАНА**
PHILOSOPHY OF THE SOFA

12 | **ИНТЕРВЮ: ДИМИТЪР БЕЛЕЛИЕВ**
INTERVIEW: DIMITAR BELELIEV

26 | **ОБЗАЛАГАНИЯТА КАТО НАУКА**
BETTING AS A SCIENCE

ЧИСЛА И ЛИЦА

FIGURES & FACES

8.6%

е спадът в промишленото производство на България през януари 2026 спрямо същия месец на 2025. Това е вече 14-и пореден месец на свиване за промишлеността. По сектори най-големите спадове са в добивната промишленост (-23%), производството на електрическа и топлинна енергия (-19%) и преработващата промишленост (-5%). Ръст има в производството на тютюневи изделия (67%) и на основни метали (44%).

EN

Bulgaria's industrial production fell by 8.6% in January 2026 compared to the same month in 2025. This is already the 14th consecutive month of contraction for the industry. By sector, the largest declines were in the mining industry (-23%), electricity and heat production (-19%) and the processing industry (-5%). There was growth in the production of tobacco products (67%) and basic metals (44%). ■

70%

от потребявания от България петрол се доставя от Азербайджан по дългосрочен договор, съобщи Георги Клисурски, министър на финансите в служебното правителство. Според него трасето на доставките - Черно море, е изолирано от влиянието на конфликта в Близкия изток, а цените са фиксирани преди ударите на САЩ и Израел в Иран.

EN

70% of Bulgaria's oil consumption is supplied by Azerbaijan under a long-term contract, announced Georgi Klisurski, Minister of Finance in the caretaker government. According to him, the supply route - the Black Sea - is isolated from the influence of the conflict in the Middle East, and prices were fixed before the US and Israel's strikes on Iran. ■

33%

от общия внос на оръжия по света вече се пада на Европа, показват данни на института SIPRI за последните пет години. За сравнение в предишния петгодишен период дялът на Стария континент бе едва 12%. Така Европа вече е най-големият вносител на оръжия в света, в резултат най-вече на влошените отношения с Русия. САЩ са увеличили дела си в износа на оръжия от 36% в преходния период до 42%.

EN

33% of total arms imports in the world now fall to Europe, according to data from the SIPRI institute for the last five years. For comparison, in the previous five-year period, the share of the Old Continent was only 12%. Thus, Europe is now the largest importer of arms in the world, mainly as a result of the deteriorating relations with Russia. The US has increased its share in arms exports from 36% in the previous period to 42%. ■

32 267

евро от Брутния вътрешен продукт на България се пада на всеки работещ, показват данни на Националния статистически институт. Измерена по този начин, производителността на труда е 20.1 евро за час. Тя се е повишила с 0.9% спрямо 2024 година. Според статистиката, заетите в икономиката миналата година са били 3.595 милиона души, а отработените часове - общо близо 5.8 милиарда.

EN

32,267 euros of Bulgaria's Gross Domestic Product falls on each worker, according to data from the National Statistical Institute. Measured in this way, labour productivity is 20.1 euros per hour. It has increased by 0.9% compared to 2024. According to statistics, 3.595 million people were employed in the economy last year, and the hours worked totalled nearly 5.8 billion. ■

30
години

Повече от 30 години С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ

- ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ
- ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ
- ОБЩО И ЗДРАВНО ЗАСТРАХОВАНЕ

ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА Е КАТО КОМУНИЗМА: ХУБАВА ИДЕЯ, НО МНОГО ЗЛЕ ИЗПЪЛНЕНА

Д-р инж. Димитър Белелиев, основател на „АмонРа Енерджи“ АД
и председател на съвета на директорите на ЦЕРБ ЕАД, пред Bulgaria ON AIR

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Г-н Белелиев, когато разговаряхме с вас преди три години, "АмонРа Енерджи" бе все още млада компания, току-що листвана на борсата и фокусирана върху вноса на компоненти за фотоволтаични централи. Как изглежда компанията днес, вече и като производител?

В съвременните реалности три години е ужасно дълъг срок - както за бизнеса и политиката, така и за хората като цяло, защото всичко се развива все по-стремглаво. "АмонРа" също не изостава от тези световни тенденции. Преди три години правехме около 30 милиона лева годишен оборот. За миналата година консолидирано ще направим около 100 милиона лева. За една съвсем млада компания да утрои оборота си за три години, не е никак малко.

Другата съществена разлика е, че силно се измени самият пазар. Започнаха да навлизат нови технологии, което доведе до много сериозно намаляване на цените на компонентите. Ако тогава цената на PV панелите беше 30 цента за киловатпик/kWp, сега е 10 цента.

Това рязко поевтиняване създаде сериозни проблеми за фотоволтаичния сектор в Европа...

Огромни проблеми.

... много компании буквално изчезнаха от пазара. Как се справихте вие?

Ние се справихме с оборот. И защото - това е третата голяма промяна, настъпила при нас - оставихме малко на заден план Балканите, които бяха основният ни пазар, и започнахме да се развиваме по-активно в Европа. Кое

то ни дава възможност да стъпим на един по-голям пазар.

Да, Балканите преживяха бум на фотоволтаиците, и да, България е може би най-соларната държава в света. Но все пак пазарът си остава малък и потенциалът за растеж - ограничен.

Иначе и ние глътнахме малко вода, защото, когато цените падат в пъти, всеки започва да губи пари. Успяхме да компенсирате това с по-голям оборот. Казах ви вече, че паричният ни оборот е три пъти по-голям, отколкото през 2022. Но оборотът ни като обем търгувани компоненти е седем-осем пъти по-голям.

От тази година по-мощно влизаме и в климатизацията. Вече имаме създадена дъщерна фирма - АмонРа Сlimate Installation, и започваме активно да разпространяваме такива продукти на водещи световни марки. Освен това произвеждаме конструкции за покривни фотоволтаични централи на цени под Китай и това ни дава голяма разпознаваемост на пазара

А откъде дойде всъщност това драстично поевтиняване? От нови технологии, от икономии от мащаба, от държавно субсидиране на някои производители?

Категорично и субсидирането е част от играта. Китай е една субсидирана икономика, а той е основният производител в този сектор. Но има и други фактори. Търсенето се повиши много и в резултат навлязоха много нови производители, което засили конкуренцията, доведе до оптимизиране и на производствата, и на самите технологии... Ще ви дам само един пример: преди 7 години един 200-киловатов инвертор тежеше около 2 тона. Днес това нещо е едва 150 килограма.

Д-Р ИНЖ. ДИМИТЪР БЕЛЕВИЕВ е основател на "АмонРа Енерджи" АД и председател на съвета на директорите на Централна енергоремонтна база (ЦЕРБ) ЕАД - най-голямото предприятие за поддръжка на енергогенериращи мощности на Балканите. Оглавява управителния съвет на Българската асоциация на електротехниката и електрониката (БАСЕЛ), и е председател на Контролния съвет на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България (КРИБ).

Казвате "най-соларната държава в Европа". Каква е прогнозата ви за развитието на пазара за фотоволтаици в България в следващите десетина години? ЕСО цитира около 4.4 гигавата инсталирани мощности към средата на миналата година, които се предвижда да достигнат 13.5 гигавата до 2035 - тройно увеличение. Реалистично ли е това? Кои са главните пречки?

Тук имаме три пречки, с които според мен съвсем скоро ще се сблъскаме. Първата е технологична: толкова инсталирани и работещи фотоволтаици ще означават, че ние ще произвеждаме с 20-30% повече енергия, отколкото потребяваме през зимата, и два или три пъти повече - през лятото. От това следва, че всички останали мощности - ядрени, вятърни, ТЕЦ и така нататък - не трябва да работят. Което трудно би могло да стане.

Втората, също технологична, е, че мрежата няма тази свързаност, за да поеме това производство. Всички тези фотоволтаици, които се правят изключително хаотично, на базата на лични контакти и на желанието на инвеститорите просто да се присъединят, води до това, че мрежата е страшно дебалансирана. Имаме райони в България, където има в пъти повече фотоволтаични инсталации, отколкото може да поеме мрежата. И други райони, като София например, където почти няма фотоволтаици. Това води до загуби, до възможности за аварии и изкуствено оскъпяване на цялостната поддръжка на системата. Така че ще е трудно всички тези нови мощности да се присъединят.

Третият проблем е финансов. Вчера и онзи ден (14-15 февруари, б. ред.) цената на електроенергията в България отново бе нула през деня. Това ще е масова практика през лятото, дори и с навлизането на батериите. Повечето производители на соларна енергия работят с кредити и няма да могат да понесат такава ситуация на пазара. Говоря за големите централи. При просюмърите нещата са далеч по-ведри.

Говорили сме и преди за бюрократичните пречки в България, които затрудняват силно по-малките проекти и наклонят везните само към големите централи. Има ли развитие в тази посока в последните години? Как изглеждат условията за инвестиция във фотоволтаици у нас в сравнение със съседните страни - вие оперирате и на почти всички други пазари на Балканите?

В България всички проекти - и големите, и малките - срещат тежки администра-

"Много по-добре е една енергийна система да се балансира на микрониво, отколкото на макрониво. Тогава и системата е по-стабилна, и разходите са по-малки. Затова целта на всички държави в Европа е да бъдат балансирани вътре в себе си, а не, примерно, България да балансира Германия, защото това може да изглежда добре на теория, но на практика е много трудно"

тивни проблеми. Но докато при големите проекти инвеститорият може да отдели ресурс за решаването на тези проблеми, при малките просто не си струва човек да се разправя с бюрократичната машина. Според мен нейната цел е просто да не се присъединяват такива проекти. В което има логика, защото, с изключение на крайните потребители, на никои друг по веригата не му е изгодно да има малки проекти. За електроразпределителните дружества тези малки проекти създават трудности. А ако са просюмъри - тоест сами потребяват това, което произвеждат - малките производители на практика намаляват приходите на дружествата. Големите инвеститори и предприятия в енергетиката също губят пари, ако си сложиш панели на покрива на къщата. Затова всички те солидарно започват да измислят всевъзможни пречки.

В същото време говорим с вас, че не е добре балансирана мрежата. Места

като София, които са най-големите потребители, не произвеждат соларна енергия, макар че имат възможност да го правят с толкова много покриви. Как може да се реши този проблем с баланса?

Честно казано, не знам. За обществото е добре да има такива просюмъри, които сами си произвеждат енергията, защото това води до намалено търсене, и оттам - до намаляване на цената за всички останали. Лошото е, че всички големи играчи по веригата нямат никакъв интерес от това нещо. И не знам как ние като общество да задължим тези бизнес организации да участват.

На много места този проблем е решен на политическо ниво...

Ние все още сме една от шепата държави, в които електричеството за битови потребители е регулирано. На практика една трета от пазара в България не е никакъв пазар. Някой някъде решава как-

ва да е цената. Оттам тръгват всички диспропорции.

Проблемът е със сутрешните и вечерните пикове в потреблението. Ако битовите потребители знаят, че това ще им струва по-скъпо, те няма да си включват печките и пералните сутринта. Ще го направят през нощта, или по обед. Технологиите вече го позволяват. И ако знаят, че цената на електроенергията им не е регулирана и сметката им може да е 500 евро на месец, тогава ще имат интерес да сложат 7 киловата панели и да намалят тази сметка наполовина.

Как спадът в цените на компонентите се отразява на крайните клиенти? Ако човек иска да си инсталира 6-киловатова фотоволтаична централа на покрива, с батерия за съхранение, какво ще му струва това днес?

Зависи от много неща - от типа на покрива например. Цената се движи в границите между 3,000 и 6,000 евро с

включена батерия. Шест киловата ще задоволят голяма степен нуждите на една семейна къща през лятото, и ще покриват около 30% от потреблението и през зимата.

Вие сте човек с десетилетия опит в енергетиката. Какво е състоянието на този сектор днес? Тази зима България, някогашният горд "енергиен хъб на Балканите", трайно се превърна в нетен вносител на електроенергия...

Ами за съжаление ние загубихме своите стратегически преимущества, които имахме в края на миналото хилядолетие, тъй като останалите държави се развиха с доста бързи темпове, докато ние останахме на същото ниво. Ще ви дам два примера.

Малко от вашите читатели знаят, че Гърция, която почти няма реки, има по-голяма инсталирана хидроелектрическа мощност от България. Докато ние, които в началото на 90-те години имахме

12,000 мегавата инсталирана мощност, сега, близо 40 години по-късно, имаме пак толкова. В миналото изнасяхме ток за Турция. В момента Турция е абсолютно енергийно независима.

Още преди да е заработила атомната електроцентрала в Аккую...

Да, и без нея те са енергийно независими, защото имат целенасочена политика за развитие на сектора, инвестират и в хидросектора, и във фотоволтаици, и във вятърни, и в термични централи. Така че абсолютен мит е, че ние сме някакъв енергиен център, или бихме могли да играем такава роля.

Още нещо: много по-добре е една енергийна система да се балансира на микро ниво, отколкото на макрониво. Тогава и системата е по-стабилна, и разходите са по-малки. Затова целта на всички държави в Европа е да бъдат балансирани вътре в себе си, а не, примерно, България да балансира Германия, защото това може да изглежда добре на теория, но на практика е много трудно.

И свързано с големи загуби на енергия.

Абсолютно. В момента основната свързаност в България е на 110 киловолта, на места имаме 400 киловолта мрежа. Това е ефективно при пренос докъм 1000-1500 км. За по-големи разстояния вече трябва да качваш от 400 на 750 киловолта. Това са огромни инвестиции, които освен това трудно ще бъдат изпълнени чисто технологично в следващите двайсетина години.

Европа сякаш окончателно реабилитира атомната енергетика в последните години. Как оценявате проекта за нови блокове в АЕЦ Козлодуй?

Моите разбирания са, че ядрената енергетика в такъв мащаб е положителна. При спазване на всички норми на безопасност, тя е може би най-евтиният източник на електроенергия. Така че много ми се иска тези ядрени проекти, които сме замислили, да се случат. От страни погледнато, нещата изглеждат добре: има проектна компания, избран е нещо като изпълнител - консорциум от фирми. Въпросът, който на мен ми е интересен и на който никога в България все още не може да отговори, е колко ще струва. Едни говорят за 10 милиарда, други говорят за 20 милиарда, за 25 и така нататък. Ако има проблем, той ще дойде при плащането.

Миналата година един тежък срив на мрежата в Испания и Португалия даде нови аргументи на критиците на со-

ларната енергетика. От друга страна, тези дни гледах данни за производствените цени през февруари 2026 - пог 3 евро средно на мегават в Испания, при 117 евро в Гърция, 118 евро в Германия и 134 евро в България. Колко сериозни са рисковете от нови такива сринове? Включително и у нас, при растящ дял на възобновяемите източници?

Не мисля, че този проблем в Испания гоиде от фотоволтаичните централи. Явно е станала някаква грешка в системния оператор. Такива неща се случват и в други европейски държави. Преди 2 години имаше в Русия изключване от погобен мащаб. Преди това в САЩ. Все пак мисля, че е най-добре енергетиката да се развива на някакъв балансиран принцип. Да не говорим само за фотоволтаици, а за ВЕИ като цяло. Защото там влиза и вятърът - една добра и лесно прогнозируема производствена мощност. Влиза хидросекторът. Влизат механичните батерии - България има още две ПАВЕЦ освен "Чаура", и проекти за още три, които чакат развитие. Влиза и ядрената енергия, която в микс с ВЕИ е най-доброто решение. Търсенето на проблемите само във фотоволтаиците, или само в ядрената енергия, е политическо залитане в един разговор, който би трябвало да бъде чисто технологичен.

В какво състояние е мрежата и останалата инфраструктура в България в момента? Какви инвестиции би изисквала т. нар. smart grid?

Идеята на smart grid е да не се натоварва системата - тя да се балансира вътрешно на регионално ниво. Такава smart grid ние нямаме. Създаването ѝ изисква сериозни инвестиции не само в мрежата, но и при потребителите - в домовете трябва да се инсталират така наречените смарт-метри, за да може да се управлява мрежата на микроиво. Разказват се някакви истории, които според мен няма да доживеем да ги видим в България - как например батериите на електромобилите щели да играят балансираща роля в мрежата. Как ще стане това нещо технически? Кои ще го управлява?

Така че нуждата от инвестиции е по-скоро при потребителите. Иначе мрежата ни не е изградена лошо. Проблем са дисбалансите покрай тези големи фотоволтаични паркове, изградени на неправилното място, и покрай факта, че много градове се обезлюдиха силно. Един Ловеч например от над 50,000 човека сега е не повече от 20,000. Но като цяло самата мрежа е добре изградена. Онова, което ѝ липсва, е автоматизация при крайния потребител. Така той би бил активен участник, а не

"Моето лично мнение е, че колкото по-скоро спрат субсидираните цени за битовите потребители, толкова по-добре. Може би първоначално ще има някакъв минимален шок, който бързо ще бъде преодолян"

само пасивен получател на енергия.

За повечето хора най-важният аспект на енергийния преход се свежда до сметките, които ще плащат. Германия до голяма степен премина към възобновяема енергетика, миналата година дялът на ВЕИ там е вече над 50%. Но германският бизнес плаща средно 24 цента на киловатчас, а германските битови потребители - средно 40 цента - над три пъти българските цени. Докога обаче могат да продължат тези субсидирани цени на енергията за бита у нас?

По-добре да не се сравняваме точно с Германия. Там всичко е на друго ниво. Моето лично мнение е, че колкото по-скоро спрат субсидираните цени за битовите потребители, толкова по-добре. Може би първоначално ще има някакъв минимален шок, който бързо ще бъде преодолян. Държавата ще намери начин да компенсират онези, които имат нужда, за да не се допуснат енергийни фалити на частни лица. Но истината е, че човек трябва да плаща това, което ползва. Иначе или някой друг трябва да го плаща вместо него, или той самият го плаща, но по някакъв друг начин. Няма безплатни неща в икономиката и живота.

Но понеже споменахте Германия, искам да отворя една скоба и да кажа, че Зелената сделка е малко като комунизма: много хубава идея, но много зле изпълнена. Зелената сделка е маркетингово облечена енер-

гийна независимост на Европа. Европа е нетен вносител на енергоресурси. Една България плаща всяка година над 5 милиарда евро на чужди държави за енергоизточници. И всяка година внасяме нефт колкото Панчаревското езеро - плащаме го, изгаряме го и го дишаме. Така че тук става дума за един много голям бизнес, който не е само екология. Екологията е бонус към цялото нещо - немалък бонус, разбира се, защото човек започва да цени здравето си, едва когато се разболеет.

Ние, европейците, трябваше да намалим тази зависимост чрез Зелената сделка. За съжаление тя се опорочи, и не беше реализирана по най-добрия начин. Трябваше, разбира се, да отпадем дължимото и на всички онези, които са заинтересовани тя да не стане.

Тези, на които плащаме над 5 милиарда евро годишно...

Тяхната сила е значителна, и те направиха всичко възможно Зелената сделка да се изроди. Затова сега, ако попитаме един българин за Зелената сделка, той вероятно ще отговори нещо нецензурно. Но като идея Зелената сделка е нещо много добро за Европа: енергийна независимост.

Какви грешки се допуснаха? Първата грешка е, че ядрената енергия беше изключена от сметките. Да не забравяме, че в основата на това бе Герхард Шрьо-дер...

... който впоследствие отиде да работи за "Газпром"...

Точно така. Той всъщност забрани строителството на нови ядрени мощности в Германия. Оттам тръгна тази груба грешка да не смятаме ядрената енергия за зелена.

Другият голям проблем, валиден особено за покрайнините на Европа като България, или за Испания, която споменахте, е, че се наблегна изключително на големи проекти. И се пренебрегнаха така наречените prosumers - просюмъри, които потребяват там, където и произвеждат. Трябваше чрез административни ограничения процедури да бъде обратното, да не се стига до този дисбаланс.

Но това не е причина да дамгосваме Зелената сделка. И не тя е виновна за високите цени на енергията. Те гоидоха след COVID и войната в Украйна. Защото иначе нищо не се е променило сериозно за последните четири-пет години. Нито една голяма енергийна мощност в България не е затворена отпогава. Напротив, добавени са близо 3000 мегавата от слънце. Останалото е спекулация. И липса на държавна в целия процес. ■

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

ЕДНА ДЕБИТНА КАРТА – БЕЗКРАЙНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

Открий нови измерения на
картовите услуги с Visa Debit Infinite

THE GREEN DEAL IS LIKE COMMUNISM: A GOOD IDEA, BUT VERY POORLY EXECUTED

Dimitar Beleliev, PhD, founder of AmonRa Energy AD and chairman of the board of directors of CERB EAD

By KONSTANTIN TOMOV / Photography IVAYLO PETROV

Mr Beleliev, when we talked to you three years ago, AmonRa Energy was still a young company, just listed on the stock exchange and focused on importing components for photovoltaic power plants. What does the company look like today, when it is also a manufacturer?

In modern realities, three years is an awfully long period - both for business and politics, because everything is developing ever more rapidly. AmonRa is also keeping pace with these global trends. Three years ago, we had an annual turnover of about 15 million euros. Last year, on a consolidated basis, we reached 50 million euros. For such a young company to triple its turnover in three years is no small feat.

The other notable difference is that the market itself has changed significantly. New technologies have begun to emerge, causing a very serious reduction in component prices. Previously, the price of photovoltaic panels was 30 cents per kilowatt-peak. Now, it is 10 cents.

This sharp drop in price has created serious problems for the photovoltaic sector in Europe...

Huge problems.

... many companies literally disappeared from the market. How did you cope?

By increasing the turnover. Additionally, and this is the third major change that has occurred in our case, we have outgrown the Balkans, our main market previously, and have started expanding more actively in Europe. That gives us access to a much larger market.

Yes, the Balkans experienced a photovoltaic boom, and yes, Bulgaria is perhaps the most solar country in the world. But still, the market here remains small, and the growth potential is limited.

Otherwise, we also struggled to keep our heads above water, because when prices fall several times, everyone starts to lose money. We managed to compensate for this with a larger turnover. I already told you that our cash turnover is three times larger than in 2022. But our turnover, measured by the volume of traded components, is seven to eight times higher.

Starting this year, we are also entering air conditioning more actively. We have already created a subsidiary - AmonRa Clima Installation, and we are starting to distribute products of leading global brands. In addition, we produce structures for rooftop photovoltaic power plants at prices below the Chinese, and this gives us great recognition in the market.

Where did this drastic reduction in component prices actually come from? New technologies,

economies of scale, or state subsidies to some manufacturers?

Subsidies are definitely part of the game. China is a subsidised economy, and the main producer in this sector. But there are other factors. Demand has increased a lot, and as a result, many new manufacturers have entered the market, which has increased competition, leading to optimisation of both production and the technologies themselves... For example, 7 years ago, a 200-kilowatt inverter weighed about 2 tons. Today, this thing weighs only 150 kilograms.

You say "the most solar country in Europe". What is your forecast for the development of the photovoltaic market in Bulgaria in the next ten years? The Electricity System Operator cites about 4.4 gigawatts of installed capacity as of mid-last year, which is expected to reach 13.5 gigawatts by 2035 - a threefold increase. Is this realistic? What are the main obstacles?

We have three obstacles here, which I think we will encounter very soon. The first is technological: so many installed and operating photovoltaics will mean that we will produce 20-30% more energy than we consume in winter, and two to three times more in summer. This means that all other power plants - nuclear, wind, thermal, and so on - would have to shut down. Which could hardly happen.

A man with a beard and glasses, wearing a dark blue suit, white shirt, and striped tie, stands in a factory. He is positioned in front of several large, multi-tiered electrical insulators. The insulators are made of dark brown, stacked ceramic or porcelain discs. The top of each insulator is connected to a metal structure painted in bright colors: yellow, red, and green. The background shows more industrial equipment and a bright, well-lit environment.

DIMITAR BELELIEV, PhD, is the founder of "AmonRa Energy" AD and chairman of the board of directors of the Central Energy Repair Base (CERB) EAD - the largest enterprise for the maintenance of energy-generating capacities in the Balkans. He heads the management board of the Bulgarian Association of Electrical and Electronics Engineers (BASEL), and is the chairman of the Control Board of the Confederation of Employers and Industrialists in Bulgaria (CIEIB).

The second obstacle, also technological, is that the grid does not have the connectivity to take over this production. All these photovoltaics, which are being built extremely chaotically, based on personal contacts and the desire of investors to simply join, have made the grid terribly unbalanced. We have regions in Bulgaria where there are many times more photovoltaic installations than the grid can handle. And other regions, such as Sofia, for example, where there are almost no photovoltaics. This leads to losses, to the possibility of accidents and an artificial increase in the cost of overall system maintenance. So it will be difficult for all these new capacities to join.

The third problem is financial. Yesterday and the day before yesterday (February 14-15, ed.), the price of electricity in Bulgaria was again zero during the day. This will be a mass occurrence during the summer, even with the introduction of batteries. Most solar energy producers are financed with loans and will not be able to withstand such a situation in the market. I am talking about the large plants. With prosumers, things are much brighter.

We have talked before about the bureaucratic obstacles in Bulgaria, which greatly hinder smaller projects and tip the scales towards large plants. Has there been any development in this direction in recent years?

In Bulgaria, all projects - both large and small - encounter severe administrative problems. But while in large projects the investor can allocate resources to solving these problems, in small ones, it is simply not worth dealing with the bureaucratic machine. In my opinion, its goal is simply to prevent such projects from joining. Which makes sense, because, except for end users, it is not profitable for anyone else in the chain to have small projects. For electricity distribution companies, these small projects create difficulties. And if they are prosumers - that is, they consume what they produce themselves - small producers practically reduce the companies' revenues. Large investors and enterprises in the energy sector also lose money if you put panels on the roof of your house. That's why they all start coming up with all sorts of obstacles.

At the same time, you mentioned the grid is poorly balanced. Places like Sofia, which are the biggest consumers, don't produce solar energy, even though they have the ability with so many rooftops. How can this balance problem be solved?

Honestly, I don't know. It's good for society to have such prosumers who produce their own energy, because this leads to reduced demand, and hence to a reduction in the price for everyone else. The bad thing is that all the big players in the chain have no interest in this. And I don't know how we as a society can compel these business organisations to participate.

In many countries, this problem has been solved at the political level...

We are still one of the handful of countries where electricity for household consumers is regulated. In practice, a third of the market in Bulgaria is not a market at all. Someone somewhere decides what the price should be. That's where all the imbalances start.

The problem is with the morning and evening peaks in consumption. If household consumers know that it will cost them more, they will not turn on their stoves and washing machines in the morning. They will do it at night or at noon. Technology already allows it. And if they know that the price of their electricity is not regulated and their bill may be 500 euros per month, then they will be interested in installing 7-kilowatt panels to cut that bill in half.

How does the drop in component prices affect end customers? If someone wants to install a 6-kilowatt photovoltaic power plant on their roof, with a storage battery, how much will it cost them today?

It depends on many things - the type of roof, for example. The price ranges between 3,000 and 6,000 euros with the battery included. Six kilowatts will largely satisfy the needs of a family house in the summer, and will cover about 30% of its consumption in the winter.

You are a man with decades of experience in the energy sector. What is the state of this sector today? This winter, Bulgaria, once the

proud "energy hub of the Balkans", has permanently become a net importer of electricity...

Well, unfortunately, we have lost our strategic advantages that we had at the end of the last millennium, as other countries developed at a fairly rapid pace, while we remained at the same level. I will give you two examples.

Few of your readers know that Greece, which has almost no rivers, has a greater hydroelectric capacity than Bulgaria. We had 12,000 megawatts of installed capacity in the early 1990s; now, nearly 40 years later, we have the same amount. In the past, we exported electricity to Turkey. Currently, Turkey is absolutely energy independent.

Even before the nuclear power plant in Akkuyu goes operational...

Yes, even without it, they are energy independent, because they have a targeted policy for the development of the sector, they invest in hydro, photovoltaics, wind and thermal power plants. So it is an absolute myth that we are some kind of energy centre, or that we could play such a role.

Yet another thing: it is much better for an energy system to be balanced at the micro level than at the macro level. Then the system is more stable, and the costs are lower. That is why the goal of all countries in Europe is to be self-balanced and not, for example, for Bulgaria to balance Germany, because this may look good in theory, but in practice, it is very difficult.

... and leads to huge energy losses.

Absolutely. Currently, the main connectivity in Bulgaria is at 110 kilovolts; in some places, we have a 400 kilovolt network. This is effective for transmission up to 1000-1500 km. But longer distances require 400 to 750 kilovolt lines. These are huge investments, which, moreover, will be difficult to implement purely technologically in the next twenty years.

Europe seems to have finally rehabilitated nuclear energy in recent years. How do you assess the project for new reactors at the Kozyuduy NPP?

My understanding is that nuclear energy on such a scale is positive. Provided all safety standards are met, it is perhaps the cheapest source of electricity. So I really want these nuclear projects

included here, because, in a mix with RES, it is the best solution. Looking for problems only in photovoltaics or only in nuclear energy is a political stumble in a conversation that should be purely technological.

What is the state of the grid and the rest of the infrastructure in Bulgaria at the moment? What investments would the so-called 'smart grid' require?

The idea of the smart grid is not to overload the system - to balance it internally at the regional level. We do not have such a smart grid yet. Its creation requires serious investments not only in the network, but also from the end users. So-called smart meters must be installed in homes to manage the network at a micro level. Some stories are being told

so as not to allow energy bankruptcies of private individuals. But the truth is that a person has to pay for what he uses. Otherwise, either someone else has to pay for it instead of him, or he himself pays for it, but in some other way. There are no free things in the economy and life.

But since you mentioned Germany, I want to open a parenthesis and say that the Green Deal is a bit like communism: a very good idea, but very poorly implemented. The Green Deal is Europe's energy independence dressed up in marketing. Europe is a net importer of energy resources. Bulgaria alone pays over 5 billion euros to foreign countries for energy sources every year. And every year we import oil as much as Lake Pancharevo - we pay for it, burn it and breathe it. So this is a very big business, not just ecology. Ecology is a bonus to the whole thing - a big bonus, of course, because a person only starts to value their health when they get sick.

We, the Europeans, were supposed to reduce this dependence through the Green Deal. Unfortunately, it was corrupted, and it was not implemented in the best way. We must, of course, give due credit to all those who are interested in preventing it from happening.

Those to whom we pay over 5 billion euros a year...

Their power is significant, and they did everything possible to derail the Green Deal. So now, if we ask a Bulgarian about the Green Deal, they might give you an obscene answer. But as an idea, the Green Deal is something very good for Europe: energy independence.

What mistakes were made? The first mistake is that nuclear energy was excluded from the calculations. Let's not forget that the basis of this was Gerhard Schröder...

... who later went to work for Gazprom...

Exactly. He actually banned the construction of new nuclear power plants in Germany. That's where this gross mistake of not considering nuclear energy green came from.

The other big problem, especially valid for the outskirts of Europe, like Bulgaria, or like Spain, which you mentioned, is that the emphasis was exclusively on large projects. And the so-called prosumers - the ones who consume energy where they produce it - were ignored. It should have been the other way around through administrative restrictive procedures, so that this imbalance would not have been reached.

But this is no reason to stigmatise the Green Deal. And the Green Deal is not to blame for the higher energy prices. They came after COVID and the war in Ukraine. Because otherwise, nothing has changed seriously in the last four or five years. Not a single large energy capacity in Bulgaria has been closed since then. On the contrary, nearly 3,000 megawatts of solar power have been added. Anything else is just speculation and a lack of state strategy in the process. ■

"For electricity distribution companies, these small projects create difficulties. And if they are prosumers - that is, they consume what they produce themselves - small producers practically reduce the companies' revenues"

that we have planned to happen. From the outside, things look good: there is a project company, and a contractor has been selected, sort of. The question that interests me and that no one in Bulgaria can answer yet is how much it will cost. Some are talking about 10 billion, others are talking about 20 billion, 25 billion and so on. If there is a problem, it will come with the payment.

Last year, a severe grid failure in Spain and Portugal gave new arguments to critics of solar energy. On the other hand, these days I was looking at data on production prices in February 2026 - below 3 euros on average per megawatt in Spain, at 117 euros in Greece, 118 euros in Germany, and 134 euros in Bulgaria. How serious are the risks of new such failures? Including in our country, with a growing share of renewable sources?

I don't think that this problem in Spain came from photovoltaic power plants. Apparently, there was some kind of mistake in the system operator. Such things happen in other European countries. Two years ago, there was a shutdown of a similar scale in Russia. Before that, in the USA. Still, I think the energy sector should develop on some kind of balanced principle. Let's not just talk about photovoltaics, but about RES in general. Because that includes wind - a good and easily predictable production capacity. The hydro sector also goes there, as do the mechanical batteries. Bulgaria has two more PVPPs besides "Chaira", and projects for three more in the pipeline. Nuclear energy should also be

that I don't think we will live to see in Bulgaria, like, for example, that the batteries of electric cars would play a balancing role in the network. How will this be done technically? Who will manage it?

Otherwise, our network is not poorly built. The problem is the imbalances around these large photovoltaic parks, built in the wrong locations, and the fact that many cities have become severely depopulated. For example, Lovech, from over 50,000 people, now has no more than 20,000. But overall, the network itself is well built. What it lacks is automation for the end user. That way, he would be an active participant, not just a passive recipient of energy.

For most people, the most important aspect of the energy transition comes down to the bills they will pay. Germany has largely switched to renewable energy; last year, the share of RES there was already over 50%. But German businesses pay an average of 24 cents per kilowatt-hour, and German household consumers pay an average of 40 cents, more than three times the Bulgarian prices. However, how long can these subsidised prices for household energy continue in our country?

It is better not to compare ourselves directly with Germany. Everything is on a different level there. My personal opinion is that the sooner subsidised prices for household consumers stop, the better. Perhaps initially there will be some minimal shock, which will be quickly overcome. The state will find a way to compensate those who need it,

КЪДЕ КОЛКО СТРУВА ДА ЗАПОЧНЕШ БИЗНЕС?

На теория, всяка държава в света би трябвало да окуражава гражданите си да бъдат предприемачи и да създават свой собствен бизнес - в края на краищата това е едно от главните условия за просперитет. Но на практика на повечето места по света още първото препятствие по пътя - заплащането на таксите за регистрация - е достатъчно да откаже ентузиастите. В половината страни административната такса надхвърля средния месечен доход - а на някои места е десетки пъти по-висока от него, показват последните данни на традиционното проучване Doing Business на Световната банка.

Цената за регистрирането на нов бизнес логично е най-скъпа в държавите с по-високи доходи, като Обединените арабски емирства (7444 щатски долара такса), Катар (3952), Австрия (2575), Белгия (2402) и Нидерландия (2190). И обратно - най-евтино е създаването на фирма в страни с ниски доходи като Казахстан (12 долара), Киргизстан и Судан (по 8), Венесуела (0.2 долара) или Руанда, където е напълно безплатно. Но и в двете групи има изключения: Италия например събира еквивалента на 4,876 долара за регистриране на нов бизнес, което е 202% от средния месечен доход. Сред най-евтините държави за създаване на фирма пък е богатата Словения, която

въпреки високия среден месечен доход не иска никаква такса за тази услуга, а само доказването на 7500 евро капитал в банкова сметка.

Затова по-добрият показател доколко гостъпно е стартирането на нов бизнес е не самата такса, а съотношението ѝ към доходите. Така погледнато, предприемачеството е най-недостъпно в Република Конго, където таксите от 1229 долара се равняват на цели 2546% от средния доход. Почти толкова зле е положението в Централноафриканската република, Хаити, Чаг и Суринам.

Извън на практика безплатните Руанда, Словения и Венесуела, най-гостъпно е регистрирането на фирма във Великобритания (таксата се равнява на 17 долара, или на 1% от средния доход). В Южна Корея, Нова Зеландия, Казахстан, Ейре, Дания и Чили таксите не надхвърлят 2% от месечния доход.

Къде е България? Според Световната банка, таксите за регистриране на нов бизнес в страната са 75 долара, или 11% от средния месечен доход. Това е повече от Хърватия (27 долара, 3%) и Румъния (38 долара, 5%), но доста по-малко от Гърция (204 долара, 14%), Сърбия (112 долара, 24%), Турция (177 долара, 28%) и Северна Македония (202, 52%). ■

HOW MUCH DOES IT COST TO START A BUSINESS?

In theory, every country in the world should encourage its citizens to be entrepreneurs and create their own businesses - after all, this is one of the main conditions for prosperity. But in practice, in most places around the world, the first obstacle on the way - paying registration fees - is enough to turn off enthusiasts. In half of the countries, the administrative fee exceeds the average monthly income - and in some places it is dozens of times higher than it, according to the latest data from the World Bank's traditional Doing Business survey.

The cost of registering a new business is expected to be most expensive in countries with higher incomes, such as the United Arab Emirates (7,444 USD fee), Qatar (3,952), Austria (2,575), Belgium (2,402) and the Netherlands (2,190). Conversely, starting a business is cheapest in low-income countries like Kazakhstan (\$12), Kyrgyzstan and Sudan (\$8 each), Venezuela (\$0.20) or Rwanda, where it is completely free. But there are exceptions in both groups: Italy, for example, charges the equivalent of \$4,876 to register a new business, which is 202% of the average monthly income. Among the cheapest countries to start a business is wealthy Slovenia, which, despite its high average monthly income, does not charge any fee for this service, but only requires proof of 7,500 euros in capital in a bank account.

Therefore, the better indicator of how accessible starting a new business is is not the registration fee itself, but its ratio to income. In this sense, entrepreneurship is the most inaccessible in the Republic of Congo, where fees of \$1,229 are equal to a full 2,546% of the average income. The situation is almost as bad in the Central African Republic, Haiti, Chad and Suriname.

Outside of the practically free Rwanda, Slovenia and Venezuela, the most affordable place to register a company is in the UK (the fee is equal to \$17, or 1% of the average income). In South Korea, New Zealand, Kazakhstan, Ireland, Denmark and Chile, the fees do not exceed 2% of the monthly income.

Where is Bulgaria? According to the World Bank, the fees for registering a new business in the country are \$75, or 11% of the average monthly income. This is more than in Croatia (\$27, 3%) and Romania (\$38, 5%), but much less than in Greece (\$204, 14%), Serbia (\$112, 24%), Turkey (\$177, 28%) and North Macedonia (\$202, 52%). ■

В РАЗВИТИЕ

Новините от пазарите у нас и по света

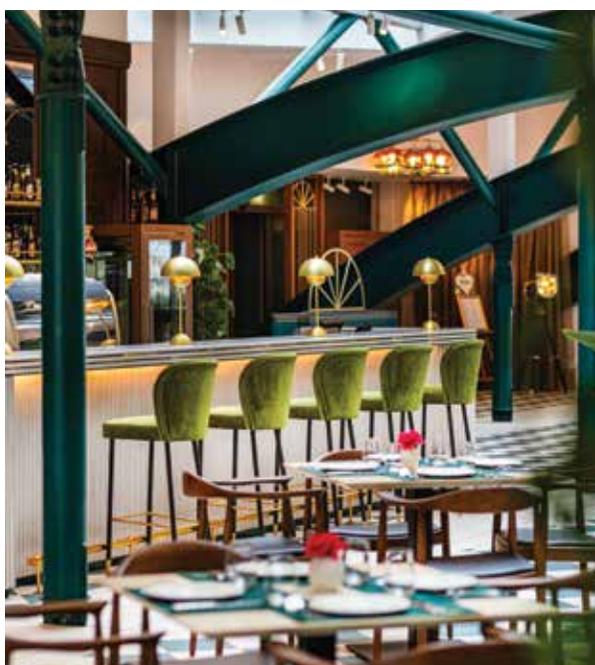

Всеки
делник

12:00

**Bloomberg
TV Bulgaria**

 www.bloombergtv.bg

MILLENNIUM SOFIA
GRAND HOTEL

CONTACTS:

89B, Vitosha Blvd, Sofia, Bulgaria
sales@ghms.bg
+359 2 445 75 95

A HOSPITALITY MASTERPIECE

Grand Hotel Millennium Sofia embodies an elegant combination of gilded brilliance, innovation, and service at the highest heights.

The striking **30-story building** includes **400 bright, spacious, and gracefully furnished rooms**. Surrounding the spectacular 6-storey atrium, the **Millennium Milestone Convention Centre** encompasses memorable private gatherings and thought-provoking conferences in its **14 fully equipped multifunctional rooms** capable to accommodate 2,000 people. **The 3,200 sq.m. Millennium Spa and Wellness Centre** welcomes you with a complete range of treatments, therapies, and a 1,500 sq.m. cutting-edge Fitness Centre. **The hotel presents 10 restaurants and lounges** which will be remarkable for their location, view, interior, and the various culinary experiences they will offer. Among the various dining outlets are a fine dining restaurant and **conceptual Mediterranean restaurant**, a **moon kissed rooftop bar** with opening roofs and a **lounge on the 30th floor with a 360° view**.

The hotel's modern design combined with the utmost technology will definitely make it a preferred spot to serve contemporary nomads' lifestyle.

ОБЗАЛАГАНИЯТА КАТО НАУКА

Кога ще завърши войната в Иран, колко избори ще има в България и докъде ще стигнат лихвите: можем ли да предсказваме бъдещето на базата на хазартни залози?

Текст ИВАЙЛО НИКОЛОВ / Фотография iSTOCK

Една нова мания залива финансовите пазари. Не, тя няма връзка с инвестициите в криптоактиви, нито с изкуствения интелект, златото или критично важните суровини, чиито цени нараснаха забележително през последните години. Вече всеки ден близо милиард долара се влагат в нещо, което звучи доста екзотично – пазари за предвиждания.

ТАМ МОЖЕ ДА СЕ ИНВЕСТИРА в „предсказания“ за какво ли не – например дали Федералният резерв ще остави лихвите непроменени на следващото заседание, или дали снежната покривка в Ню Йорк ще надхвърли 25 инча този месец. Една от най-популярните американски платформи сега приема залози дали съществуването на извънземни ще бъде потвърдено преди 2027 година.

Това е нещо различно от традиционните финанси. Инвеститорите обикновено очакват възвращаемост от бъдещи промени в цените на акции, стоки или други активи. В случая обаче печалбите зависят от това дали ще се сбъднат прогнози за конкретни събития в света около нас.

Според мнозина това е разновидност на отдавна познатите спортни залагания, а други го оприличават на чист хазарт. Пазарите за предвиждания обаче функционират другояче. На тях няма предварително изчислявани коефициенти за вероятност за дадено събитие, а купувачите и продавачите на съответните залози (наричани „договори“) определят текущата цена според търсенето и предлагането. Тази цена обикновено варира между 0 и 1 долар. Например ако купувачът е инвестирал 67 цента, при несбъждане на прогнозата той ще ги изгуби, но ако познае, ще спечели 33 цента. Цената отразява вероятността от случване на дадено събитие и се променя във времето. Ако реши, даден инвеститор може и да не изчака събитието и да продаде закупения от него договор.

ВАРИАНТИТЕ ЗА ВСЯКО СЪБИТИЕ СА ДВА

– то или се случва, или не. Съответно има два вида договори – „да“ и „не“. Колкото по-високо е търсенето на залог, че дадено събитие ще се реализира, толкова по-висока е цената „да“, а цената „не“ пада. Ако повечето инвеститори не вярват в събитието, ще се търсят повече залози „не“ и те ще се търгуват по-скъпо, отколкото залозите „да“. Организаторът на пазара съхранява инвестираните средства, докато моментът на дадено събитие отmine и изходът стане ясен, след което изплаща „печалбите“ на позналите, удръжайки съответна такса.

Пазарите за предвиждания привличат все по-голям интерес. По някои оценки годишният търгуван обем на Kalshi, Polymarket и Orinipon (трите най-големи платформи за такива пазари в САЩ) се е повишил от четирикратно през 2025 година, достигайки 64 милиарда долара.

ТЕЗИ ПАЗАРИ ОБАЧЕ НЕ СА СЪВСЕМ НОВО ЯВЛЕНИЕ

- всъщност те имат любопитна история.

За първи предшественик на днешните пазари за предвиждания се приема един проект на Университета в Айова от 1988 година. Създаден като академичен експеримент, неговата цел е била да установи дали пазарният механизъм за събиране на информация, в основата на който стоят парични залози, може да генерира по-точни прогнози в сравнение с традиционните социологически проучвания. Първата прогноза е била за президентските избори в САЩ през 1988, и тогава пазарът предсказва с поразителна точност резултата на Буш срещу Дукакис. Грешката е била само 0.2% – значително по-малко, отколкото при тогавашните социологически анкети.

ПО-КЪСНО ДОРИ ЦРУ ПРОЯВЯВА ИНТЕРЕС към идеята, че пазарът може ефективно да обработва потоци от данни и информация

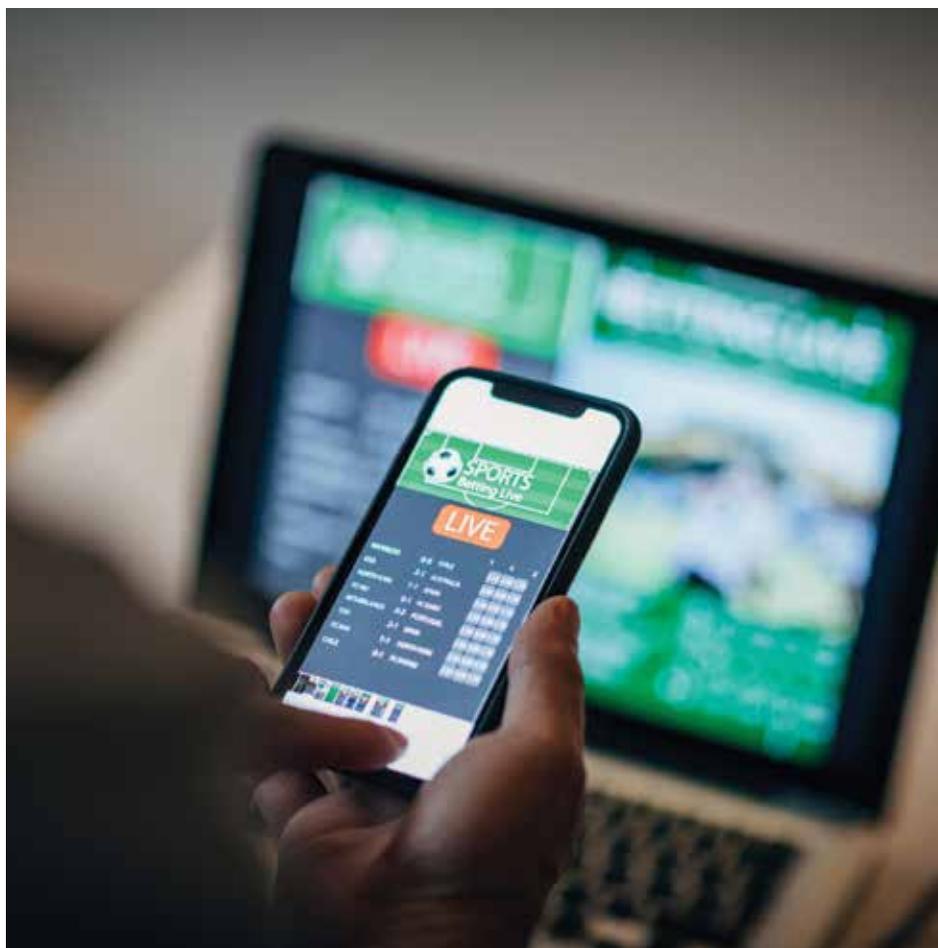
и да изчислява вероятности за бъдещи събития. Така възниква проектът PAM (Policy Analysis Market), където за нуждите на стратегическото разузнаване е трябвало да се експериментира с парични залагания по политически, икономически и военни теми, свързани с Близкия Изток. Едно от събитията за прогнозиране например е било дали Хамас ще признае съществуването на гържавата Израел. Конгресът на САЩ прекратява този проект през 2003 с аргумента, че той пилее парите на данъкоплатците за залагания, които могат да насърчават тероризма и насилието чрез стимулиране на някои участници да „сбъдват“ собствените си прогнози.

Апологетите на пазарите за предвиждания обаче твърдят, че те въплъщават така наречената „хипотеза за ефективните пазари“. Според нея финансовите пазари са изключително ефикасни в това да отразяват цялата налична информация. Затова например цените на акциите бързо реагират на всякакви нови данни и се установяват на някакво равновесно ниво.

Все пак остава загадка как се получават точни прогнози на базата на информация, идваща от участници с най-различни и често ограничени знания. Обяснението се търси в една друга теория, описана от нобеловия лауреат по икономика Фридрих Хайек. Разсъждавайки за ролята на цените в свободния пазар, Хайек казва, че те всъщност представляват механизъм за възможно най-ефективно събиране и обработване на информация, независимо колко разпръсната или непълна е тя.

РЕАКЦИЯТА НА УОЛСТРИЙТ СЛЕД КАТАСТРОФАТА на совалката "Чалнджър" през 1986 се дава като пример за силно практическо доказване на подобни теории. Тогава само за един час се сриват акциите на компанията, за която чак след няколко месеца гържавното разследване установява, че е била отговорна за техническия дефект, причинил аварията.

Според скептиците обаче пазарите за предвиждания нямат нищо общо с тези теории, а в най-добрия случай просто осредняват текущите очаквания и интерпретации на хората. Някои свързват това с концепцията за „мъдростта на тълпата“ – при определени условия решението, вземано от голяма група, са по-точни от тези, които може да вземе произволен неин член индивидуално. Има и изследвания, подлагащи на сериозно съмнение ефективността на тези пазари. Наскоро публикувана научна статия анализира над 2500 политически залози, търгувани на най-големите американски пазари за предвиждания в навечерието на президентските избори в САЩ през 2024. Оказва се,

че има отклонения в цените за идентични залози и в посоките на дневните промени на тези цени на различните платформи. Това силно противоречи на хипотезата за ефективните пазари.

Дори самата икономическа и юридическа същност на онова, което се търгува там, все още буди въпросителни. Наистина каква е разликата между тях и спортните залагания?

ВСЪЩНОСТ ИМЕННО ОТ ДЕФИНИЦИЯТА зависи кой и как регулира този пазарен сегмент. В САЩ той попада под надзора на Комисията за търговия със стокови фючърси. Логиката е следната – както при фючърните договори инвеститорите поемат риск да купят или продадат гаден актив на предварително определена цена в бъдещ момент, така и тук рискуват средства дали нещо в бъдеще ще се случи или не. Неотдавна в САЩ компанията Свое Global Markets обяви план за навлизане на пазарите за предвиждания чрез предлагане на договори, които ще бъдат одобрявани от Комисията по ценните книжа и борсите като договори за опции. Това ще се различава от досегашната практика. Опциите са подобен на фючърсите, но малко по-сложен финансов продукт, при който купувачите могат да изберат дали да купят или прода-

дат гаден актив на предварително определена по всяко време в рамките на срока на договора.

Докато много гържави в Европейския съюз изцяло забраняват пазарите за предвиждания, разглеждайки ги като форма на незаконни онлайн залагания, в САЩ те процъфтяват. Интересът на инвеститорите и потребителите на финансова информация е толкова голям, че пазарът за предвиждания Kalshi дори наскоро сключи споразумение за медийно партньорство със CNN и CNBC за предоставяне на котировки в реално време.

В КРАЙНА СМЕТКА, ВСЕКИ ЧОВЕК има желание да надникне в бъдещето. Ако много хора правят прогнози, залагайки собствени средства, би следвало да имат стимул да използват цялата информация, с която разполагат, да бъдат максимално обективни и даже ако могат – да участват с реални действия в реализирането на тези прогнози. От тази гледна точка би било интересно да имаме и такъв инструмент за прогнозиране например на политически събития, в допълнение към добре познатите ни социологически анкети.

Вие лично каква сума бихте заложили да речем на твърдение, че България ще проведе само веднъж парламентарни избори през настоящата година? ■

BANKING TODAY

събитие на investor.bg

24 март | 14:00
Интер Експо Център

INVESTOR
MEDIA **PRO**
investormediapro.bg

- Нови перспективи в еврозоната
- Финтех, киберсигурност и крипто
- Банково и алтернативно финансиране за бизнеса

генерален партньор

BETTING AS A SCIENCE

When will the war in Iran end, how many elections will be held in Bulgaria and how far will the interest rates go: Can we predict the future based on gambling?

By IVAYLO NIKOLOV / Photography iSTOCK

A new obsession is flooding the financial markets. No, it has nothing to do with investment in crypto-assets, or with artificial intelligence, gold or critical raw materials, whose prices have risen remarkably in recent years. Already every day, nearly a billion dollars are invested in what sounds rather exotic – prediction markets.

THERE YOU CAN INVEST in "predictions" of what not - for example, whether the Federal Reserve will leave interest rates unchanged at the next meeting, or whether the snow cover in New York will exceed 25 inches this month. One of the most popular American platforms now accepts bets on whether the existence of extraterrestrials will be confirmed before 2027.

This is different from traditional finance. Investors typically expect returns from future changes in the prices of shares, commodities, or other assets. In this case, however, profits depend on whether predictions about specific events in the world around us will come true.

According to many, this is a variety of long-known sports betting, and others liken it to pure gambling. The prediction markets, however, function differently. There are no pre-calculated probability coefficients for an event, and buyers and sellers of relevant bets (referred to as 'contracts') determine the current price according to supply and demand. This price usually varies between 0 and 1 dollar. For example, if the buyer has invested 67 cents, if the forecast does not materialize, they will lose them, but if they guess, they will earn 33 cents. The price reflects the probability of an event happening

and changes over time. If an investor decides to do so, they may not wait for the event and sell the contract they have purchased.

THERE ARE TWO OPTIONS FOR EACH EVENT: it either happens or it does not. Accordingly, there are two types of contracts, 'yes' and 'no'. The higher the demand for a bet that an event will take place, the higher the 'yes' price and the 'no' price drops. If most investors do not believe in the event, more 'no' bets will be sought and traded more expensively than 'yes' bets. The market organizer keeps the invested funds until the moment of an event passes and the outcome becomes clear, and then pays the 'profits' to the beneficiaries, withholding a respective fee.

Prediction markets are attracting increasing interest. According to some estimates, the annual trading volume of Kalshi, Polymarket and Opinion (the three largest platforms for such markets in the US) rose fourfold in 2025 to \$64 billion.

HOWEVER, THESE MARKETS ARE NOT A COMPLETELY NEW PHENOMENON - in fact, they have a curious history.

The first forerunner of today's prediction markets is a project of the University of Iowa since 1988. Created as an academic experiment, its goal was to find out whether the market-based information-gathering mechanism, underpinned by cash bets, could generate more accurate predictions than traditional sociological surveys. The first prediction was for the 1988 U.S. presidential election, and then the market predicted with striking accuracy Bush's result against Dukakis. The error was only

0.2%, significantly less than in the then sociological surveys.

LATER, EVEN THE CIA WAS INTERESTED IN the idea that the market could effectively process data and information flows and calculate probabilities of future events. This led to the PAM (Policy Analysis Market) project, where, for strategic intelligence purposes, money-betting was to be experimented with on political, economic and military topics related to the Middle East. One of the predictions, for example, was whether Hamas would recognize the existence of the state of Israel. The U.S. Congress terminated this project in 2003, arguing that it was wasting taxpayers' money on betting, which could encourage terrorism and violence by incentivizing some participants to "make" their own predictions come true.

However, prediction market apologists argue that they embody the so-called 'efficient markets hypothesis'. In its view, financial markets are extremely efficient in reflecting all available information. For example, stock prices quickly react to any new data and settle at some equilibrium level.

However, it remains a mystery how accurate predictions are obtained based on information coming from participants with a variety of and often limited knowledge. The explanation is sought in another theory described by Nobel laureate in economics Friedrich Hayek. Reflecting on the role of prices in the free market, Hayek says that they actually represent a mechanism for collecting and processing information as efficiently as possible, no matter how scattered or incomplete it is.

WALL STREET'S REACTION TO THE crash of the shuttle Challenger in 1986 is given as an example of strong practical proof of such theories. Then, in just one hour, the shares of the company collapsed. Only a few months later the state investigation found that the company was responsible for the technical defect that caused the accident.

According to skeptics, however, prediction markets have nothing to do with these theories, and at best simply average people's current expectations and interpretations. Some associate this with the concept of the "wisdom of the crowd" – under certain conditions, decisions made by a large group are more accurate than those that can be taken by any member individually.

There are also studies that seriously question the effectiveness of these markets. A recently published scientific article analyzed more than 2,500 political bets traded in the largest U.S. prediction markets ahead of the 2024 U.S. presidential election. It turns out that there are deviations in prices for identical bets and in the direction of daily changes in these prices on different platforms. This strongly contradicts the hypothesis of efficient markets.

Even the very economic and legal nature of what is traded there is still questionable. What is the difference between such betting and sports betting?

IN FACT, IT IS THE DEFINITION THAT DETERMINES who regulates this market segment and how. In the US, it falls under the supervision of the Commodity Futures Trading Commission. The logic is as follows: as in futures contracts,

ПАЗАРЪТ НА ПРОГНОЗИ В САЩ, USD млрд.
THE US PREDICTION MARKET, USD bn

investors take the risk of buying or selling an asset at a predetermined price in the future, so here too they risk funds whether something will happen in the future or not.

In the US, Cboe Global Markets recently announced a plan to enter the prediction markets by offering contracts that will be approved by the Securities and Exchange Commission as option contracts. This step will be different from previous practice. Options are similar to futures, but a slightly more complex financial product, in which buyers can choose whether to buy or sell an asset on a predetermined price at any time during the term of the contract.

While many countries in the European Union completely ban prediction markets, viewing them as a form of illegal online betting, in the United States they are thriving. The interest of investors and users of financial information is so

great that the prediction market Kalshi even has recently concluded a media partnership agreement with CNN and CNBC to provide real-time quotes.

AFTER ALL, EVERY PERSON has a desire to look into the future. If many people make predictions by betting on their own funds, they should have an incentive to use all the information at their disposal, to be as objective as possible and even, if they can, to participate with real action in the realisation of these predictions. From this point of view, it would be interesting to have such a tool for forecasting, for example, political events, in addition to the well-known sociological surveys.

How much would you personally bet on the claim that Bulgaria will hold only one parliamentary election this year? ■

ФИЛОСОФИЯ НА ДИВАНА

Точно преди 100 години е роден Ингвар Кампраг, един от най-необикновените бизнесмени в историята

Текст: КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография: ISTOCK, IKEA

30 март 1926 не е сред великите дати в историята. На нея не са обявявани войни, не са откривани революционни нови технологии. Най-забележителното събитие в този ден се случва в едно затънато шведско селце в област Смоланд, където, в семейството на бедни имигранти, се ражда момче. То ще израстне с дислексия и далеч няма да е сред отличниците в училище. Но неговият чар, наблюдателността и способността му да вижда отвъд общоприетото ще създадат една от най-известните компании в света днес. И ще променят из основи схващанията за производство и най-вече за дистрибуция на стоки. Името на момчето е Ингвар Кампраг.

РОДЪТ КАМПРАД НЕ Е ШВЕДСКИ: грядото на Ингвар, Ахим Кампраг, е потомък на аристократична германска фамилия от Тюрингия. Баба му Франциска е от обикновено селско семейство от

Рагонице, в днешна Чехия. Неговолството на фамилията Кампраг от брака му с нея и финансови затруднения подтикват Ахим да емигрира в Швеция и с последните си средства да купи ферма. Но първоначално нещата не потръгват, семейството затъва в дългове и Ахим се самоубива, оставяйки съпругата си сама с две малки деца. Франциска обаче е силна, непоколебима жена, която успява да се справи с всичко - и да намери шведска жена за сина си Феодор. Тя ще предаде на внука Ингвар упорития си характер.

Семейството обаче си остава бедно и Ингвар от малък търси начини да припечели нещо допълнително. При едно пътуване до Стокхолм забелязва колко по-евтин е кибритът, ако си го купиш от фабриката-производител, и скоро започва да върти търговия с кибрити, химикалки, семена и други дреболии в училище.

През 1943 решава да основе собствена компания, като взема инициалите си и първите букви на семейната ферма - Елмапруг, и на общината, в която се намира тя - Агунаруг. Така се ражда ИКЕА. Кампраг е само на 17, когато регистрира компанията, и първо трябва да вземе разрешение от родителите си. Пак те поемат временно бизнеса, когато синът им трябва да замине да довърши образованието си в Гьотеборг.

В БИЗНЕС КОЛЕЖА НЕ Е СРЕД ОТЛИЧНИЦИТЕ, но когато останалите заучават модерните подходи в търговията, той наблюдава и обмисля. През 40-те години особено популярни са лекциите по т. нар. "тейлъризъм" - школата на Фредерик Уинслоу Тейлър, американски инженер (и също шампион по тенис), който говори за нуждата от по-висока ефективност в производството. Младият Кампраг обаче е изумен,

че тези усилия за оптимизиране са насочени само към фабриките и към създаването на стоките, напълно пренебрегвайки тяхната дистрибуция. Решава, че това ще е неговата ниша в бизнеса. Пише писма на доста развален английски на производители във Великобритания и Франция - и скоро вече е директен вносител и търговец на дребни стоки. Елиминирането на традиционните посредници по веригата му позволява да поддържа значително по-ниски цени от конкурентите.

ПО-ГОЛЯМАТА ЧАСТ ОТ ТЪРГОВИЯТА СЕ ВЪРТИ от една малка дървена барака в двора на фермата. Ингвар е измолил от разносвачите на мляко да взимат пакетите му, след като разтоварят бутилките, и да ги карат до пощата. Химикалките, часовниците и чорапогашниците вървят добре и му позволяват да задели малко пари настрана. Решава да

504 магазина има IKEA по цял свят. Общата им площ е над 13 милиона квадратни метра.

ги инвестира в търговия с мебели по поръчка. В един разговор със Свен-Йоге Хансон, един от първите му служители във фирмата, двамата стигат до идеята да създадат изложбен салон, в който клиентите да могат да огледат и изпробват мебелите, преди да си ги поръчат по пощата. Точно тогава дърводелската фабрика Лагерблаг фалира и продава сградата си. Така на 30 март 1953 - навръх рождения ден на Ингвар - се появява първият шоурум. Това е единият от стълбовете, върху които ще стъпи бъдещата империя IKEA (днес компанията има над 540 такива, на всички континенти). Кампраг прави и нещо нечувано в Швеция - изисква специално разрешение изложбеният му салон да работи и в събота, за да могат хората да го разгледат извън работното си време. Това е революция: за пръв път клиентите могат да видят и докоснат мебелите и да се уве-

рят, че въпреки ниската цена са наистина качествени.

МЕБЕЛНИЯТ БИЗНЕС НА ИКЕА бързо набира скорост - и спечелва на Кампраг все по-явната неприязън на всички останали производители в този сектор. Конкурентите издействат да му се забрани да участва в изложението - но Ингвар винаги успява да ги надхитри с подставени фирми или чрез партньори. Тогава останалите търговци на мебели заплашват с бойкот всеки доставчик на материали, който продължи да работи с ИКЕА. Кампраг свива рамене и започва сам да проектира и произвежда мебелите си. Големият пробив настъпва, когато един от служителите, по-късно избран за главен дизайнер на компанията, решава да разглоби краката на една от масите, за да я събере в багажника на товарния автомобил. След това "златно" хрумване компанията спира да

плаща “за превозването на въздух” от фабриките до магазините си и, благодарение на намалените транспортни разходи, успява да задържи ниски цените на мебелите си и занапрег.

ТОГАВА РАЗЯРЕНИТЕ КОНКУРЕНТИ прехвърлят бойкота и върху доставчиците на материали. Това вече е сериозен удар за IKEA - без дърво, платове и лепила трудно може да произвежда каквото и да било. Но Ингвар отново намира решение - и то там, където на никою друг не би му хрумвало да го търси: отвъд Желязната завеса. Кампраг се досеща, че големите държавни предприятия в Източния блок могат да му доставят материали на много ниски цени - и че зажадените за конвертируема валута социалистически правителства ще се радват на тази възможност. Още в началото на 60-те IKEA стъпва сериозно в Полша, а после си намира партньори и доставчици и в почти всички държави от Източния блок. Включително и в България.

Нещата се развиват все по-добре за компанията и през 1973 скандинавските пазари вече ѝ отесняват. През 1973 веригата отваря първия си магазин в Швейцария, и оттогава не е спирала географската си експанзия. Основните ѝ пазари са Европа, Северна Америка и Азия, но IKEA е представена вече и на останалите континенти.

Иерархията в компанията е много по-слабо изразена, отколкото в други подобни корпорации, а титлите и привилегиите са табу. Преди да почине през 2018, Кампраг лично раздаваше коледни подаръци на всеки от 2500-те членове на екипа на IKEA в централата в Елмхулт. Когато през 1994 призна, че в младежките си години е симпатизирал на нацистите, Кампраг написа писмо до всеки от служителите, описвайки този момент от живота си като най-голямата си грешка. Няколкостотин от получателите подписаха отговор, с който му казаха, че го подкрепят.

ВЪПРЕКИ ЧЕ РЕДОВНО ПРИСЪСТВАШЕ в класациите на списание *Forbes* за най-богатите хора в света, Ингвар Кампраг бе пословичен със своята пестеливост. С избелялото си палто, тъмните

Ингвар Кампраг
Ingvar Kamprad

диоптрични очила и износените обувки шведът приличаше на най-обикновен пенсионер, живеещ в лишения.

За стиснатия му характер се носеха легенди. Вместо да се вози на лимузина с шофьор, той караше старо Volvo, а когато летеше със самолет – дори на дълъг път, ползваше винаги икономична класа. В градовете милиардерът се придвижваше не с такси, а с метро или трамвай, за да използва отстъпката, която му се полага като на пенсионер. Окуражаваше служителите на IKEA винаги да пишат от двете страни на листовите хартия.

Сякаш нарочно подклаждайки слухове, че е истински скъперник, веднъж самият Кампраг описа себе си като “шотландски швед” и се похвали, че уволнил дългогодишния си бръснар, защото намерил друг, който да го подстризва с 2 долара по-евтино.

Историята за неговата екстравагантност не свършат готук. Когато пристигнал на галавечеря в Германия, на която трябвало да получи наградата за бизнесмен на годината, охранителите отказали да го пуснат в сградата, защото го видели да пристига с автобус. Когато бе поканен да открие собствената си статуя в

***Ideal*fåtöljen**

för Er som tycker om att sitta bekvämt!

Nr M 38 är en verkligt angenäm representant för moderna möbler. Tillverkas helt i polerad björk. Resårstoppad sits och rygg. Höjd 95 cm. Bredd 58 cm. Unna Er själv en M 38. Tygåtgång 2,10 meter.
Pris stopp. o. klädd excl. tyg kr. 124,50
OBS! Samtliga priser gälla utan tyg.

Lyxfåtölj
för Er med sinne för möbelkultur!

Nr M 21 Oronlappsfåtölj. Höjd 100 cm., bredd i sitsen (invändigt!) 63 cm. Ryggens bredd 77 cm., djup 65 cm. Tillverkas av polerad björk. Resårer även i ryggen. Tagelstoppling. Tygåtgång 3,5 meter. Vår förmåsta produkt.
Pris stopp. o. klädd excl. tyg kr. 245:--

Един от ранните каталози с мебели на IKEA
One of the early IKEA furniture catalogues

Бараката, от която Ингвар Въртял
бизнеса в началото
The shed where Ingvar ran the
business in the beginning

обзавеждане. Всяко десето бебе в Европа е заченато в легло, купено от IKEA, а в Швеция много повече хора вярват на компанията, отколкото на църквата.

Благодарение на формулата, измислена от Ингвар Кампраг в дълбоката шведска провинция, IKEA процъфтява вече 83 години. Науйдобрите ѝ клиенти са германците – в техните домове отиват 15% от всички продукти на компанията. Тя дори се превърна в част от местната култура – през 2009 един от театрите в Хамбург постави опера за нея, озаглавена “Чудото от Швеция”.

Начинът, по който е структурирана собствеността на IKEA, винаги е бил малко неясен за обществото. В началото на 2011 обаче шведски репортери разкриха, че макар официално Ингвар Кампраг да се оттегли от управлението преди почти три десетилетия, IKEA продължава да бъде под негов контрол. Оказа се, че ключова част от империята се контролира от доскоро неизвестната фондация Intergo, базирана в Лихтенщайн, която на свой ред се управлява от семейство Кампраг. Критиките, че компанията, претендираща да служи за пример в сферата на корпоративната социална отговорност, използва данъчни оазиси, не притесниха Кампраг. Шведът хладнокръвно обясни, че IKEA спазва всички закони и плаща данъци навсякъде, където е дължна. И също, че данъците са разход като всеки друг, а разходите по принцип трябва да бъдат свеждани до минимум. ■

родния си град, Кампраг отказа да пререже лентата, а вместо това я развърза, съгна я прилежно и я подаде на кмета, за да я използва отново.

По собствените му думи цялата тази пестеливост идвала от желание не просто да трупа милиарди, а да дава пример на хилядите си служители. И точно тя е в основата на корпоративната култура на IKEA, вероятно тръгнала от родния му край, чиито жители се смятат за “упорити, внимателни с парите и находчиви в оцеляването с малък бюджет”. Затова и от създаването си до днес компанията винаги се е опитвала да напра-

200,000,000
каталога отпечата
IKEA през рекордната
2016 година - близо
четири пъти повече
от целия тираж на
Библията. Компанията
спря да отпечата
ва каталога си на
хартия през 2021.

ви възможно “хората с ограничени средства да обзаведат домовете си като богати”.

МНОГО ДРУГИ ТРАДИЦИОННИ ГИГАНТИ понесоха тежко удари те на дигиталната ера, но IKEA е все така мъща. Преди време читателите на Brandchannel.com дори я посочиха за марката, повлияла най-силно живота на европейците. Почти няма кътче на планетата, където да не познават четирите букви в жълто-сините цветове на шведското знаме. От Стокхолм до Шанхай и от Сидни до Сантяго, IKEA е символ на модерното, практично и гостепно

THE SOFA PHILOSOPHY

Exactly 100 years ago, Ingvar Kamprad, one of the most extraordinary businessmen in history, was born

By KALIN NIKOLOV / Photography iSTOCK , IKEA

March 30, 1926, is not one of the great dates in history. No wars were declared on it, no revolutionary new technologies were discovered. The most remarkable event on that day occurred in a remote Swedish village in the Småland region, where, in the family of poor immigrants, a boy was born. He would grow up with dyslexia and would never be among the top students in school. But his charm, observational skills, and ability to see beyond the conventional wisdom would create one of the most famous companies in the world today. And also fundamentally change the way we think about the distribution of goods. The boy's name was Ingvar Kamprad, and the company's name is IKEA.

THE KAMPRAD LINEAGE IS NOT Swedish: Ingvar's grandfather, Achim Kamprad, was a descendant of an aristocratic German family from Thuringia. His grandmother, Franziska, was from Radonice, in what is now the Czech Republic. The family's dissatisfaction with his marriage to her and financial difficulties prompted Achim to emigrate to Sweden and buy a farm with his last savings. But things didn't work out at first; the family got into debt, and Achim committed suicide, leaving his wife alone with two small children. Franziska, however, was a strong, unwavering woman who managed to cope with everything - and found a Swedish wife for her son Feodor. She would pass on her stubborn character to her grandson, Ingvar.

However, the family remains poor, and Ingvar has been looking for ways to earn something extra since he was a child. On a trip to Stockholm, he noticed how much cheaper matches were if you bought them from the factory, and soon he started selling matches, pens, seeds, and other small items at school.

In 1943, he decided to start his own company, taking his initials and the first letters of the family farm - Elmatrid, and the municipality in which it was located - Agunarid. Thus, IKEA was born. Kamprad was only 17 when he registered the company, and first he had to get permission from his parents. They again took over the business temporarily when their son had to go to finish his education in Gothenburg.

At business college, he was not among the top students, but while the others learned modern approaches to trade, he watched and considered. In the 1940s, lectures on the so-called "Taylorism" were particularly popular. Taylorism was the

school of Frederick Winslow Taylor, an American engineer (and also a tennis champion), who spoke of the need for greater production efficiency. However, the young Kamprad was amazed that these optimisation efforts were focused only on factories and the creation of goods, completely ignoring their distribution. He decided that this would be his business niche.

He wrote letters in rather broken English to manufacturers in Britain and France - and soon he was a direct importer and retailer of small goods. Eliminating traditional intermediaries in the chain allowed him to maintain significantly lower prices than his competitors. Most of the trade was carried out from a small wooden shed in the farmyard. Ingvar asked the milkmen to pick up his packages after they had unloaded the bottles, and to take them to the post office. The pens, watches and tights were doing well and allowed him to set aside some money. He decided to invest it in the custom furniture trade. In a conversation with Sven-Göte Hansson, one of his first employees in the company, the two came up with the idea of creating a showroom where customers could look at and try out the furniture before ordering it by mail. Just then, the Lagerblad carpentry factory went bankrupt and sold its building. So on March 30, 1953 - on Ingvar's birthday - the first showroom appeared. This was one of the pillars on which the future IKEA empire would stand (today the company has over 540 of them, on all continents). Kamprad also did something unheard of in Sweden - he requested special permission for his showroom to be open on Saturdays so that people could look at it outside of working hours. This was a revolution: for the first time, customers could see and touch the furniture and make sure that, despite the low price, it was truly of high quality.

IKEA'S FURNITURE BUSINESS quickly gained momentum - and earned Kamprad the increasingly obvious dislike of all other manufacturers and retailers in this sector. Competitors tried to have him banned from participating in exhibitions - but Ingvar always managed to outwit them with shell companies or through partners. Then the other furniture retailers threatened to boycott any supplier who continued to work with IKEA. Kamprad shrugged his shoulders and began to design and manufacture his own furniture. The big breakthrough came when one of the employees, later elected as the company's chief designer, decided to disassemble the legs of one of the

tables and assemble it in the trunk of a truck. After this "golden" idea, the company stopped paying for "transportation of air" - meaning the empty room in the crates - and, thanks to reduced transportation costs, managed to keep the prices of its furniture low in the future.

THEN, THE ENRAGED COMPETITORS transferred the boycott to the suppliers of materials. This was a serious blow for IKEA - without wood, fabrics and glues it was difficult to produce anything. But Ingvar found a solution again - and he found it where no one else would have thought to look: beyond the Iron Curtain. Kamprad guessed that large state-owned enterprises in the Eastern Bloc could supply him with materials at very low prices - and that the socialist governments, hungry for convertible currency, would be happy with this opportunity. In the early 60s, IKEA set foot seriously in Poland, and then found partners and suppliers in almost all other countries of the Eastern Bloc. Including Bulgaria.

Things were developing better and better for the company, and in the 1970s, the Scandinavian markets were already becoming too tight for it. In 1973, the chain opened its first store in Switzerland, and since then, it has not stopped its geographical expansion. Its main markets are Europe, North America and Asia, but IKEA is now also represented on other continents.

THE COMPANY'S HIERARCHY IS MUCH LESS pronounced than in other similar corporations, and titles and privileges are taboo. Before he died in 2018, Kamprad personally handed out Christmas presents to each of the 2,500 IKEA team members at the Älmhult headquarters. When he confessed in 1994 that he had sympathised with the Nazis in his youth, Kamprad wrote a letter to each of his employees, describing that moment in his life as his biggest mistake. Several hundred of the recipients signed a response telling him they supported him.

Despite regularly appearing on Forbes magazine's lists of the world's richest people, Ingvar Kamprad was notorious for his frugality. With his faded coat, dark glasses and worn-out shoes, the Swede looked like a typical pensioner living in poverty.

HIS STINGY NATURE WAS LEGENDARY. Instead of riding in a chauffeured limousine, he drove an old Volvo, and when he flew by plane, even on long trips, he always used economy class. In the cit-

504
IKEA stores are located around the world. Their total area is over 13 million square meters

200,000,000
catalogues were printed by IKEA in a record year of 2016 - almost four times more than the entire circulation of the Bible. The company stopped printing its catalogue on paper in 2021.

ies, the billionaire moved not by taxi, but by subway or tram, to take advantage of the discount he was entitled to as a pensioner. He encouraged IKEA employees to always write on both sides of the paper. As if deliberately fueling rumours that he was a real miser, Kamprad himself once described himself as a "Scottish Swede" and boasted that he fired his long-time barber because he found another one who would cut his hair for \$2 cheaper. The stories about his extravagance do not end there. When he arrived at a gala dinner in Germany, where he was supposed to receive the award for businessman of the year, the security guards refused to let him into the building because they saw him arriving by bus. When invited to unveil his own statue in his hometown, Kamprad refused to cut the ribbon, but instead untied it, folded it neatly, and handed it to the mayor to reuse.

IN HIS OWN WORDS, ALL THIS FRUGALITY came from a desire not just to accumulate billions, but to set an example for his thousands of employees. And it is precisely this that is the basis of IKEA's corporate culture, which probably originated in his native region, whose inhabitants are considered "stubborn, careful with money and resourceful in surviving on a small budget". That is why, from its inception to this day, the company has always tried to make it possible for "people with limited means to furnish their homes like the rich".

Many other traditional giants have suffered the blows of the digital age, but IKEA is still as powerful. Some time ago, readers of Brandchannel.com even named

it the brand that has most strongly influenced the lives of Europeans. There is almost no corner of the planet where they do not know the four letters in the yellow and blue colors of the Swedish flag. From Stockholm to Shanghai and from Sydney to Santiago, IKEA is a symbol of modern, practical and affordable furniture. One in ten babies in Europe was conceived in an IKEA bed, and in Sweden, more people trust the company than the church.

THANKS TO THE FORMULA INVENTED by Ingvar Kamprad in the deep Swedish countryside, IKEA has been thriving for 83 years. Its best customers are Germans - 15% of all the company's products go to their homes. It has even become part of local culture - in 2009, one of the Hamburg theaters staged an opera about it, entitled "The Miracle of Sweden".

The way IKEA's ownership is structured has always been somewhat unclear to the public. However, in early 2011, Swedish reporters revealed that although Ingvar Kamprad officially stepped down from management almost three decades ago, IKEA continues to be under his control. It turned out that a key part of the empire is controlled by the previously unknown Interigo foundation, based in Liechtenstein, which in turn is run by the Kamprad family. Criticism that the company, which claims to be an example in the field of corporate social responsibility, uses tax havens did not bother Kamprad. The Swede calmly explained that IKEA complies with all laws and pays taxes wherever it is required to. And also that taxes are an expense like any other, and expenses should generally be minimised. ■

42 | **ВОЙНА НА
ИЗТОК**
WAR IN THE EAST

40 | **КАЛЕЙДОСКОП**
KALEIDOSCOPE

46 | **КОГАТО ЛЪЖАТА ПОДПИСВА ЧЕКОВЕТЕ**
WHEN THE LIES SIGN THE CHECKS

КОЙ ЩЕ ВИ ОПРАВИ КОЛАТА?

Независимо дали го разглеждате като хоби, инвестиция или просто уважение към историята и естетиката, колекционирането на автомобили е сериозен бизнес в Европа. Но в следващите години този бизнес ще се изправя пред все по-сериозни трудности, както предупреждава The Financial Times.

Единият очевиден проблем е, че възрастта на колекционерите е на път да надмине тази на олдтаймерите им. Според Hagerty, най-големия застраховател на класически автомобили в света, средната възраст на собствениците е 56 години, при едва 44 години десетилетие по-рано. В Европа, по данни на VDA, средната възраст на колекционерите е 60 години, а във Великобритания - 66 години. Това застаряване има две обяснения: първо, автомобилните ентузиасты сред младото поколение стават все по-малко. И второ, класическите автомобили поскъпнаха толкова в последните петнайсетина години, че вече не са по джоба на по-младите хора.

Вторият, далеч по-сериозен проблем на този сектор е, че застаряват и хората, които се грижат за олдтаймерите. Спо-

рег германската асоциация за класически автомобили, още през 2030 в страната ще има недостиг на минимум 10,000 механици с познания за отминалите ери в автомобилостроенето. На Острова доклад на The Institute of the Motor Industry показва, че почти половината от всички автомеханици и специалисти по погръжка са по-възрастни от 45 години. Авторите на доклада пресмятат, че 144,000 експерти в тази област ще се пенсионират до 2032 година, при съвсем малко млади хора, които идват да ги заместят. Поколение то на родените след 1999 гържи рекорда по най-нисък интерес не само към автомонтърската, но и към всички останали професии с практическа насоченост. "Младите искат да са създатели на съдържание, пиари или рекламисти. Никою не мечтае вече да работи с ръцете си", казва шефът на една от автомобилните асоциации в Обединеното кралство. В предишните десетилетия проблемът донякъде се компенсираше от вноса на автомонтъри от Източна Европа - Полша, Румъния, България. Но след Brexit има осезаем отлив на такива емигранти за сметка на приходящи от бившите африкански и грузи колонии, и от арабския свят.

WHO WILL FIX YOUR CAR?

Whether you see it as a hobby, an investment or simply an appreciation for history and aesthetics, classic car collecting is big business in Europe. This business, however, is set to face increasingly serious challenges in the coming years, as The Financial Times warns.

One obvious problem is that the age of collectors is set to outpace that of their classic cars. According to Hagerty, the world's largest classic car insurer, the average age of owners is 56, up from just 44 a decade earlier. In Europe, according to the VDA, the average age of collectors is 60, and in the UK, it's 66. There are two reasons for this ageing trend: first, there are fewer and fewer car enthusiasts among the younger generation. And second, classic cars have become so expensive in the last fifteen years that they are no longer affordable for younger people.

The second, far more serious problem of this sector is that the people who take care of old-timers are also getting older. According to the German Classic Car Association, by 2030, the country will have a shortage of at least 10,000 mechanics with knowledge of past eras in automotive engineering. In the UK, a report by The Institute of the Motor Industry shows that almost half of all car mechanics and maintenance specialists are older than 45. The authors of the report estimate that 144,000 experts in this field will retire by 2032, with very few young people coming to replace them. The generation born after 1999 holds the record for the lowest interest not only in car mechanics, but also in all other professions with a practical focus.

"Young people want to be content creators, PR people or advertisers. No one dreams of working with their hands anymore," says the head of one of the automotive associations in the United Kingdom. In previous decades, the problem was somewhat compensated by the import of auto mechanics from Eastern Europe - Poland, Romania, and Bulgaria. But after Brexit, there has been a noticeable outflow of such immigrants at the expense of those coming from former African and other colonies, and from the Arab world. ■

А ТИ КАКВО ЧАКАШ

Взemi ипотечен кредит

ДОМ ЗА ТЕБ.

Времето е сега.

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

ВОЙНА НА ИЗТОК

Западната цивилизация имаше шанса да спечели Иран и без насилие - но сама го провали

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография ISTOCK

Един кратък, но любопитен епизод в Евангелието от Матей още вълнува въображението на човечеството: разказът за поклонението на вълхвите.

Те, мъдреци (мази) от Изтока, следват Витлеемската звезда, за да намерят Исус, да се поклонят и да донесат дарове. Изтокът – това е Персия или Иран, големият геополитически съперник на Рим. А магите-звездобройци от висшата жреческа каста на зороастризма признават новия Бог. Прочели са бъдещето по небесните знаци – и ето ги, вървят през пустинята. По принцип изтокът изгрява, а западът залязва. Тук обаче е точно обратното.

АКО СЛУШАМЕ ВНИМАТЕЛНО, в евангелския текст ще чуем ехото на вековно съперничество. Мнозина римски пълководци от Запада ще строят зъбите си под персийските копия и стрели: Марк Лициний Крас, победителят на Спартак – и Юлиан, отстъпникът от Христовата вяра. Но и обратното също е вярно. Могъщите перси, които Иван Вазов не много ласкателно нарича “сганта на Ксеркса”, ще се промъкват през Термопилите, но ще търпят поражения от елини и римляни.

ТОЗИ СБЪЛЪСЪК СИМВОЛИЗИРА великото и вечно сражение между Изтока и Запада. Чак

през XIX век Западът взема надмощие. Сто години по-късно в играта се намесва и Израел, обявил се за западен анклав в източното, ориенталско море. Дали днес не се води последната – и победна битка за Иран?

В края на 2025, дълго след първите американо-израелски удари по иранската ядрена програма, разговарях с израелския генерал от резерва Гийора Ейланг. Бившият шеф на Съвета за сигурност на Израел бе категоричен: “Иранската политика е, че Израел няма национално и религиозно право да съществува. А Иран е регионална суперсила. И въпреки че имаме доста успешен сблъсък с тях, играта не е приключила”. Оказа се прав.

НО МОЖЕШЕ ЛИ ЗАПАДЪТ ДА СПЕЧЕЛИ

Иран без война? След средата на XX век модернизацията вече превръщаше Техеран в западна метрополия. Иранките сваляха забрадките и слагаха късите поли. Вижте само иранските бежанци, които избягаха с шаха! Светски, интелигентни, дълбоки, те сякаш идеха от друг свят, в който разярените ислямистки молли са само случайни гости. Типичен пример е звездата на CNN и ABC Кристиан Аманпур. Полуиранка - полуангличанка, тя често си спомня как изкарала детството си в уроци по английски и езда. В Германия срещнах Голине Атай, репортер в об-

ществена телевизия ARD. Класата ѝ мога да сравня с малцина.

Вероятно и Западът направи своите грешки. През 1953 ЦРУ свали с преврат демократично избрания ирански премиер Мохаммад Мосадък, защото бе национализирай изградената от британци петролна индустрия. Шахът Мохаммад Реза Пахлави се върна на власт, раздели петрола с британците, но загуби подкрепата на населението.

И когато през 1979 той на свой ред беше свален от Ислямската революция на Хомейни, Западът изтърва не само нефта. Персите, които харесват западните ценности повече от арабите, станаха най-големия враг на Америка. Моллите водиха изтощителна война с Ирак, милион бяха жертвите. После поведоха шиитския ислям на поход срещу “Големия сатана” във Вашингтон, а гостите на тежеранските хотели трябваше да минават през изтритвалка с образа на актуалния американски президент.

В ТОЗИ ПОХОД ТЕХЕРАН СТИГНА ДАЛЕЧ.

С помощта на шиитите се превърна в първостепенен геополитически фактор в Близкия изток. Легендарният генерал Касем Сулеймани, шеф на бригадите “Ал Кудс” (специалното крило на гвардейците за операции в чужбина), постигна победи и преобрази Ливан, Ирак, Сирия, Йемен,

Палестина. Иранското влияние нарасна, а противниците трябваше да се примирят, че Техеран поръчва музиката. Русия подаде ръка за стратегическо партньорство. Западът, воден от САЩ на Барак Обама, сключи споразумение: Иран да демонтира ядрената си програма в замяна на отпадане на санкциите, търговия и замозване. Както в древните трагедии обаче, възходът бе последван от падение. Постепенно срещу Иран се обединиха сунитските монархии от Залива, Израел и САЩ, Доналд Тръмп обърна на 180% градус помирителната политика на Обама и Байдън.

ГЕНЕРАЛ СУЛЕЙМАНИ БЕ ЛИКВИДИРАН

на 3 март миналата година с добре прицелен американски удар. Това бе първият знак. После Израел разби иранските прокситата в Ливан и Газа. Близкият до шиитите алауит Башар Асад изпусна Сирия и избяга. Вашингтон удари иранската ядрена програма. Вълна след вълна, иранците се вдигаха срещу ислямисткия режим. Шах Пахлави заговори за завръщане. Така се стигна до 28 февруари 2026 и новите американски удари.

Вие, които четете този текст, по-добре знаете как продължават събитията от мен, който го пиша. Но аз ще ви разкажа една друга история, от миналото.

ПРЕЗ VII ВЕК ИЗТОЧНАТА РИМСКА ИМПЕРИЯ, която по инерция продължаваме да наричаме "Византия", започва война на живот и смърт с Персия, която наричаме "Иран". Константинопол е в смъртна опасност, когато император Ираклий започва контраофанзива и връща Гроба Господен в Йерусалим, заедно с Честния кръст. Някъде по това време изгрява звездата на българите и на техния владетел, римския (византийския) съюзник Кубрат.

Но тъкмо когато Ираклий тържествува, а двете империи се задъхват в изтощение, печели третият – арабите и ислямът. Пустинните бойци се вдигат на светкавичен поход. Константинопол отново се брани отчаяно, а зороастрийска Персия никога повече няма да възкръсне.

ЗАЩО ВИ РАЗКАЗВАМ ТОВА ЛИ? Когато Западът и Изтокът воюват, винаги гледайте тези, които наблюдават от страни. Китай. Индия, Европа. Не защото ще тръгнат към планините на Персия. А защото над света се събират тъмни облаци, които крият небесните светили и вещаят промени.

И може би мъдреците вече са тръгнали със своите дарове, за да благословят новия свят. Дано видим навреме звездата им. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде в България на следващия работен ден, за по-малките населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни пратки навсякъде в Европа.

WAR IN THE EAST

Western civilization had the chance to win over Iran without violence - but it failed

By BOYKO VASILEV / Photography iSTOCK

A brief but curious episode in the Gospel of Matthew still excites the imagination of mankind: The Pilgrimage of the Magi.

They, wise men (magi) from the East, follow the Star of Bethlehem to find Jesus, to bow down and to bring gifts. The East is Persia or Iran, and it is Rome's great geopolitical rival. The Magi-stargazers of the high priestly caste of Zoroastrianism recognize the new God. They have read the future in the heavenly signs – and here they are, walking through the desert. In general, the east rises and the west sets. Here, however, it is quite the opposite.

IF WE LISTEN CAREFULLY, we will hear the echo of age-old rivalry in the Gospel text. Many Roman generals of the West will break their teeth under the Persian spears and arrows: Marcus Licinius Crassus, the victor of Spartacus, and Julian, the apostate of the faith of Christ. But the opposite is also true. The mighty Persians, whom Ivan Vazov does not very flatteringly call the "gang of Xerxes", will

sneak through the Thermopylae, but will suffer defeats from Hellenes and Romans.

THIS CLASH SYMBOLIZES the great and eternal battle between East and West. It wasn't until the 19th century that the West took over. One hundred years later Israel, which declared itself a western enclave, in the eastern oriental sea, also intervened in the game. Is the last – and victorious – battle for Iran taking place today?

At the end of 2025, long after the first U.S.-Israeli strikes on Iran's nuclear program, I spoke with Israeli Retired General Giora Eiland. The former head of Israel's Security Council was adamant: "Iran's policy is that Israel has no national or religious right to exist. Iran is a regional superpower. And although we had a pretty successful confrontation with them, the game is not over." He was right.

BUT COULD THE WEST HAVE WON OVER Iran without war? By the mid-20th century, modernization had transformed Tehran into a western metropolis. The Iranians took off

the headscarves and put on the short skirts. Let's just look at the Iranian refugees who fled with the shah! Secular, intelligent, deep, they seemed to have come from another world where the enraged Islamist mullahs were just random guests. A typical example is CNN and ABC star Christiane Amanpour. She is of British-Iranian origin and often remembers how she spent her childhood in English lessons and horse riding. In Germany, I met Golineh Atai, a reporter on the public broadcaster ARD. I can compare her class to that of very few others. Perhaps the West has made its own mistakes. In 1953, the CIA overthrew Iran's democratically elected prime minister Mohammad Mosaddegh in a coup because he had nationalized the oil industry built by the British. Shah Mohammad Reza Pahlavi returned to power, split oil with the British, but lost the support of the population.

And when Khomeini's Islamic Revolution overthrew him in 1979, the West lost not only oil. The Persians, who liked Western values more than the Arabs, became America's greatest enemy. The mullahs fought a grueling war with

Iraq, with a million dead. They then led the Shia Islam on a march against the "Great Satan" in Washington, and guests of Teheran hotels had to walk through a doormat with the image of the current US president.

TEHRAN HAS GONE FAR IN THIS CAMPAIGN. With the help of the Shiites, it has become a major geopolitical factor in the Middle East. Legendary General Qasem Soleimani, head of the Al Quds brigades (the special wing of the Guards for operations abroad), achieved victories and transformed Lebanon, Iraq, Syria, Yemen, Palestine. Iran's influence grew, and opponents had to accept that Tehran had a say in the situation. Russia extended hand for a strategic partnership. The West, led by U.S. President Barack Obama, concluded an agreement: Iran dismantles its nuclear program in exchange for lifting sanctions, trade and prosperity.

As in the ancient tragedies, however, the rise was followed by a fall. The Sunni monarchies

of the Gulf, Israel and the United States gradually united against Iran, Donald Trump made a complete reversal of Obama and Biden's conciliatory policy.

General Suleimani was liquidated on March 3 last year with a well-targeted American strike. That was the first sign. Israel then smashed Iran's proxies in Lebanon and Gaza. Alawite Bashar al-Assad dropped Syria and fled. Washington hit Iran's nuclear program. Wave after wave, the Iranians rose up against the Islamist regime. Shah Pahlavi spoke of returning. And so we come to February 28, 2026 and the new American strikes.

You who read this text know better how events continue than I who write it. But I'll tell you another story, from the past.

IN THE 7TH CENTURY, THE EASTERN ROMAN EMPIRE, which we continue to call 'Byzantium' by inertia, began a war of life and death with Persia, which we call 'Iran'. Constantinople was in mortal danger when Emperor Heraclius

launched a counteroffensive and returned the Holy Sepulchre to Jerusalem, along with the True Cross. Around this time the star of the Bulgarians and their ruler, the Roman (Byzantine) ally Kubrat rose.

But just as Heraklius was triumphant and the two empires were gasping for exhaustion, the third party, the Arabs and Islam, won. Desert fighters were on a lightning march. Constantinople again defended itself desperately, and Zoroastrian Persia would never rise again.

WHY AM I TELLING YOU THIS STORY? When the West and the East are at war, always look at those who are watching from the sidelines. China. India, Europe. Not because they're going to the mountains of Persia. But because dark clouds are gathering over the world, which hide the heavenly lights and portend changes. And perhaps the Magi have already gone with their gifts to bless the new world. I hope we see their star in time. ■

КОЛКО СЕРИИ ЕВРОБАНКНОТИ СА В ОБРАЩЕНИЕ И МОГАТ ЛИ ДА БЪДАТ ОТКАЗВАНИ ПРИ ПЛАЩАНЕ?

Еврото е втората най-разпространена валута в света. От създаването и разпространението на първите евробанкноти през 2002 г. досега в обращение са две серии пари, които са законно пламежно средство във всички държави от еврозоната, независимо че се различават една от друга.

За първата серия евробанкноти са характерни архитектурните мотиви, които символизират различните епохи от европейската история. На тях гумата „евро“ е изписана само на латиница и на гръцки език. Тя включва седем различни купюри: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € и 500 €.

Втората серия евробанкноти е наречена „Европа“. Новите банкноти имат прозрачен прозорец, релефен печат и променящи се цветове. На тях вече има надпис на кирилица „евро“. Серията се състои от шест купюри: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 € и 200 € и не включва банкнота от 500 €. Но въпреки това банкнотата от

500 евро запазва стойността си и може да бъде обменена по всяко време във всяка национална централна банка в еврозоната.

И двете серии евробанкноти са истински, валидни и задължителни за приемане при плащане във всяка една от държавите на еврозоната.

По правилата на ЕЦБ награсканите или умишлено повредени банкноти не подлежат на замяна и могат да не бъдат приемани от търговци и банки. Незначителни бележки или цифри обаче не винаги се считат за умишлена повреда – оценката се прави според степента и характера на нарушението.

По отношение на проверката на автентичността, изискванията на ЕЦБ са насочени основно към банки, обменни бюра, оператори на банкомати и инкасо фирми, които трябва да използват одобрени устройства. Списъци с препоръчани модели са публикувани и на сайта на Българската народна банка.

Единството е сила

Информационна агенция на Министерството на финансите и Българската народна банка за въвеждане на евро в Република България.

КОГАТО ЛЪЖКАТА ПОДШИСВА ЧЕКОВЕТЕ

Само от измами и реклами на забранени стоки Facebook печели повече, отколкото България от ДДС и акцизи

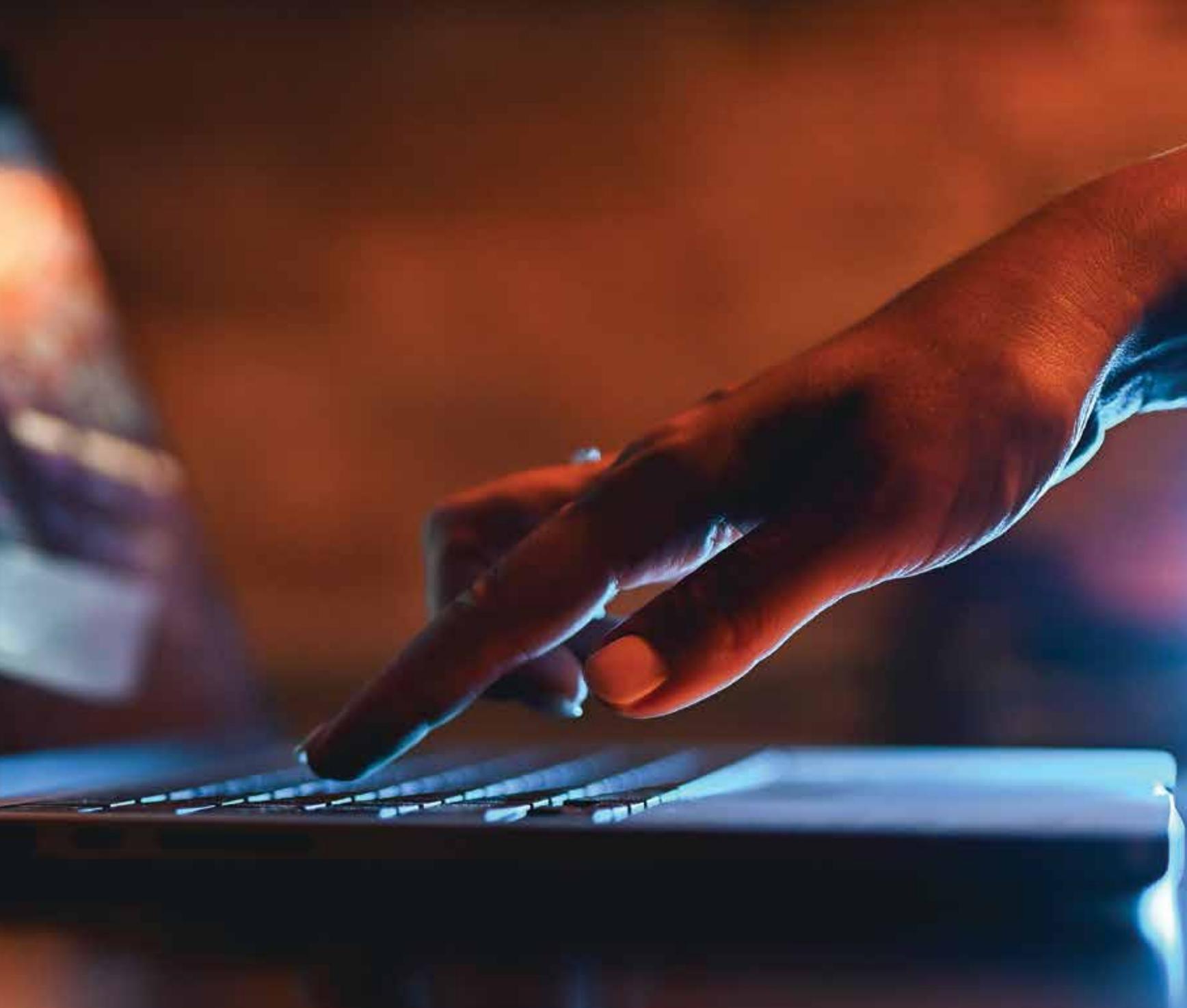
Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография ISTOCK

Лъжката ще обиколи света, преди истината да си е обула ботушите, писа Тери Пратчет в една пророческа книга за бъдещето на комуникациите. Онова, което големият сатирик е пропуснал да добави, е, че лъжката ще припечели милиарди, обикаляйки света.

ВЕРОЯТНО ВИ СЕ Е СЛУЧВАЛО да попагнете на откровена, очевидна измама в социалните медии, да я докладвате и да получите в отговор влудяващото "Благодарим ви за обратната връзка, но този пост не нарушава нашите правила/принципи". Досега смятахме, че Facebook, Instagram, X и останалите го правят, просто защото не искат да инвестират достатъчно в ефективна система за засичане на измами, спам и други злоупотреби. Но от едно изслушване пред правната комисия на щат-

ския Сенат миналата есен стана ясно, че положението е съвсем друго: големите социални мрежи са безсилни срещу измамите не защото не умеят да ги засичат, а защото... печелят от тях. И то печелят колосално. Документи, приложени към парламентарното изслушване и попагнали в ръцете на Reuters, показват негвусмислено, че Meta, компанията-майка на Facebook, дължи около 10.1% от приходите си на фалшиви реклами, измами или реклами на забранени за търговия стоки. Тези 10% всъщност се равняват на около 16 милиарда долара за 2024 - госта повече, отколкото България е събрала от ДДС и акцизи миналата година. Най-шокиращото е, че шефовете на Meta прегварително и с много висок процент сигурност са знаели, че става дума именно за измами или фалшификати. Какво са предприели, за да им противодействат? Много просто: Взели са им повече пари за реклама.

ДОКУМЕНТИТЕ, ЦИТИРАНИ ОТ REUTERS, се отнасят не само до Facebook, но и до други медии на гиганта като Instagram и WhatsApp. Всички те охотно са разпространявали милиарди реклами на търговски и инвестиционни измами, нелегални онлайн казина и забранени за продажба медицински продукти. Само за един ден по платформите на Meta са минавали средно към 15 милиарда такива реклами, които самата компания е качествила като "висок риск". Вътрешната система на Meta за контрол всъщност много добре разпознава подобни съобщения, но блокира само онези, за които разполага с 95% сигурност, че са нелегални. За останалите гигантът просто увеличава рекламната си тарифа. Официалното обяснение е, че завишените цени трябвало да откажат тези негодобросъвестни рекламодатели.

Но в реалността Meta просто участва в подялбата на незаконната им печалба. Регулаторите никога не биха допуснали съзнателно банките да участват в такива измами - и съответно не би трябвало да ги толерират и при технологичните гиганти, коментира Сандип Абрахам, шеф на консултантската компания Risky Business Solutions, пред Reuters. Говорител на Meta потвърди достоверността на документите, цитирани от агенцията, но заяви, че те били "подбрани" така, че да изкривяват истината за подхода на гиганта към измамите и фалшивите реклами. Според него компанията за последната година и половина (до ноември 2025) е постигнала намаление на докладваните от потребителите измами от 58%. Друг въпросът дали това намаление е резултат на ограничаването на броя на нелегалните реклами, или просто на нарастващото убеждение

276

милиарда долара са приходите на социалните мрежи за 2025 година по данни, събрани от Statista. Лъвският паи е за Meta - около 201 милиарда долара (22% ръст спрямо 2024)

на потребителите, че няма особена полза да ги докладват.

СРЕД ИЗНЕСЕНИТЕ ДОКУМЕНТИ е и едно собствено вътрешно проучване на Meta, представено пред шефовете през май 2025, което показва, че платформите на гиганта са замесели в една трета от всички успешни измами в Съединените щати. Заключение на авторите - също служители на Meta - е, че в нейните платформи е "значително по-лесно" да се рекламират измами, отколкото в тези на Google. В потвържде-

ние на това, миналата година британският финансов регулатор заяви, че над половината (54%) от всички засечени финансови измами в страната са с участието на продукти на Meta. Щатската комисия по ценните книжа разследва компанията на Зукърбърг за разпространяването на реклами за финансови измами. Вътрешният доклад на Meta също предупреждава, че компанията няма да е в състояние да избегне санкции и глоби за нелегалните реклами, но ги оценява на около 1 милиард долара годишно - едва около 6.3% от общите приходи от тези реклами. Междувременно технологичният гигант е все по-притиснат да инвестира повече в голямата AI нагпревара. Неотдавна Зукърбърг обяви, че планираните капиталови разходи в тази посока, достигащи рекордните 72 милиарда долара за 2025, могат спокойно да бъдат покрити от рекламните приходи на компанията. ■

WHEN THE LIES SIGN THE CHECKS

Facebook earns more from scams and advertising of prohibited goods than Bulgaria earns from VAT and excise duties

By KALIN NIKOLOV / Photography iSTOCK

A lie can run round the world before the truth has got its boots on, wrote Terry Pratchett in a prophetic book about the future of communications. What the great satirist neglected to add is that lies will also earn billions by travelling the world.

YOU'VE PROBABLY COME ACROSS A FRANK, blatant fraud on social media, reported it, and received the infuriating "Thank you for the feedback, but this post does not violate our rules/guidelines" in response. Until now, we thought that Facebook, Instagram, X and the rest do it simply because they don't want to invest enough in an effective system for detecting fraud, spam, and other abuses. But a hearing before the US Senate Judiciary Committee last fall made it clear that the situation is completely different: the big social networks are powerless against fraud, not because they are unable to detect it, but because... they profit from it.

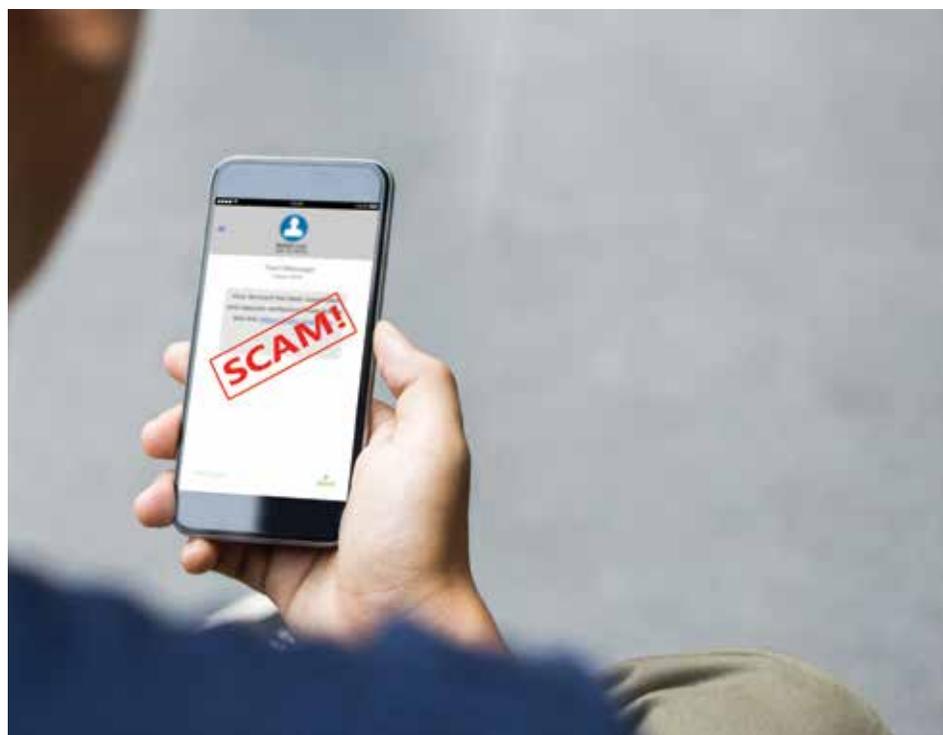
And they profit enormously.

Documents involved in the parliamentary hearing and obtained by Reuters show unequivocally that Meta, the parent company of Facebook, owes about 10.1% of its revenue to false advertising, fraud, or advertising of goods prohibited for trade. This 10% actually equals about \$16 billion for 2024 - much more than Bulgaria collected from VAT and excise taxes last year. The most shocking thing is that Meta's executives knew in advance and with a very high degree of certainty that it was fraud or forgery. What did they do to counteract it? Very simple: they took more money for distributing the said ads.

276

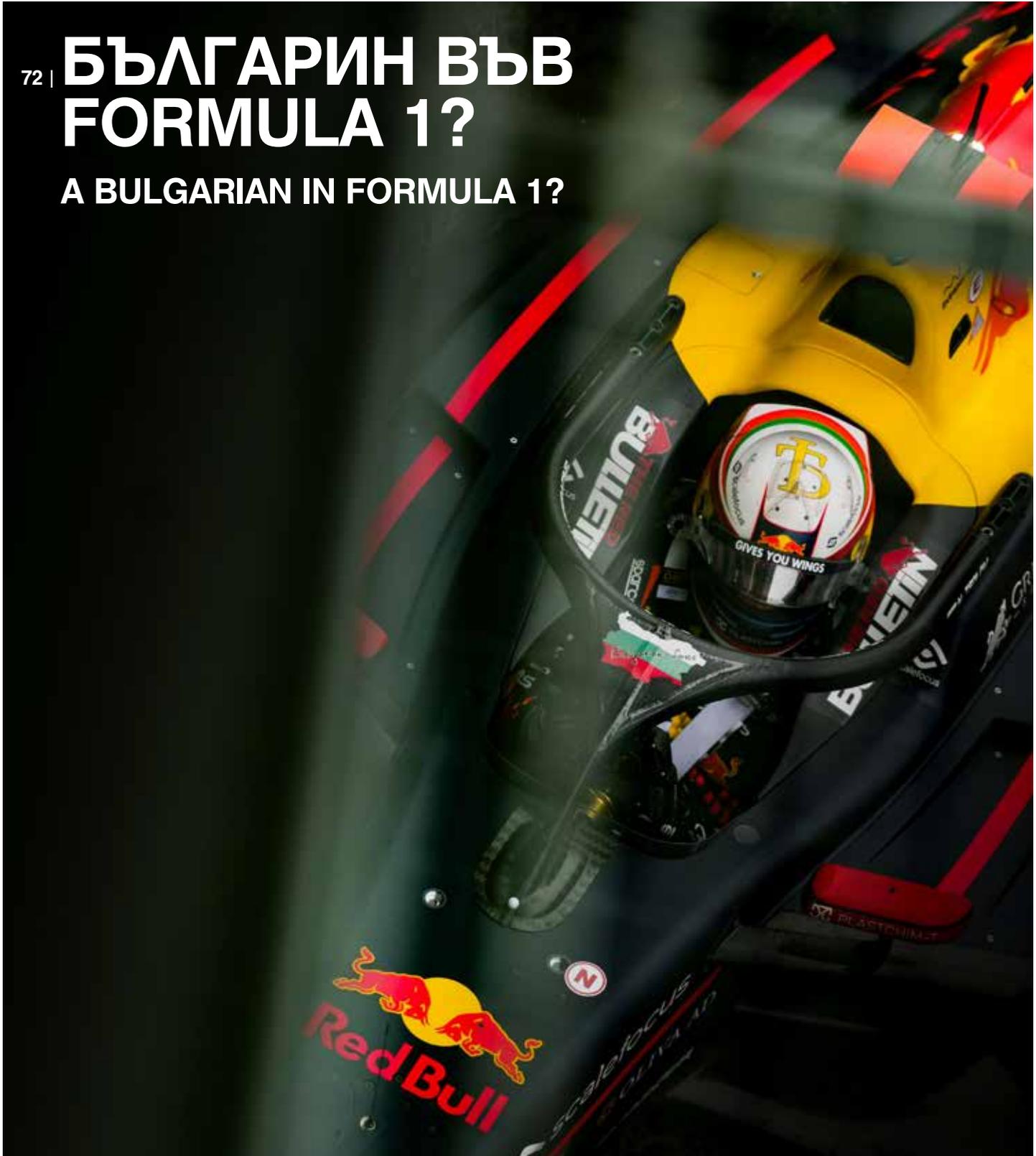
billion US dollars is the revenue of social networks for 2025, according to data collected by Statista. The lion's share goes to Meta - about \$201 billion (22% growth compared to 2024)

THE DOCUMENTS CITED BY REUTERS refer not only to Facebook, but also to other media of the tech giant, such as Instagram and WhatsApp. All of them willingly distributed billions of ads for commercial and investment fraud, illegal online casinos and banned medical products. In just one day, an average of 15 billion such ads, which the company itself classified as "high risk", passed through Meta's platforms. Meta's internal control system is actually very good at recognising such messages, but blocks only those for which it has 95% certainty that they are illegal. For the rest, the giant simply increases its advertising tariff. The official explanation is that the inflated prices should turn away these unscrupulous advertisers. But in reality, Meta simply participates in sharing their illegal profits. Regulators would never knowingly allow banks to participate in such fraud - and accordingly should not tolerate them in the technology giants, commented Sandeep Abraham, head of the consultancy Risky Business Solutions, to Reuters. A Meta spokesperson confirmed the authenticity of the documents cited by the agency, but said they were "selected" to distort the truth about the giant's approach to fraud and false advertising. According to him, the company has achieved a 58% reduction in fraud reported by users over the past year and a half (until November 2025). Whether this reduction is the result of limiting the number of illegal ads or simply a growing belief among users that there is little benefit in reporting them is a different question. Among the documents released is Meta's own internal study, presented to its executives in May 2025, which shows that the giant's platforms are involved in a third of all successful fraud in the United States. The authors - also Meta employees - conclude that it is "significantly easier" to advertise fraud on its platforms than on Google's. In confirmation of this, last year the British financial regulator said that more than half (54%) of all detected financial fraud in the country involved Meta products. The US Securities and Exchange Commission is investigating Zuckerberg's company for distributing financial fraud ads. Meta's internal report also warns that the company will not be able to avoid sanctions and fines for illegal ads, but estimates them at about USD 1 billion per year, only about 6.3% of total revenue from these ads. Meanwhile, the technology giant is increasingly pressured to invest more in the great AI race. Zuckerberg recently announced that the planned capital expenditures in this direction, reaching a record \$ 72 billion for 2025, can easily be covered by the company's advertising revenues. ■

72 | **БЪЛГАРИН ВЪВ
FORMULA 1?**

A BULGARIAN IN FORMULA 1?

53 | **НАЙ-ЛЮТИТЕ СПОРОВЕ В НАУКАТА**
THE MOST HEATED FEUDS IN SCIENCE

62 | **АГЕНТИ ПОД ПРИКРИТИЕ**
UNDERCOVER AGENTS

ЛЕТИ СЪС СВОЯ ДОМАШЕН ЛЮБИМЕЦ

ЗАЯВИ ОНЛАЙН НА www.air.bg

Направи заявка за превоз на домашния си любимец през сайта или мобилното ни приложение! Услугата важи за кучета и котки в клетка с общо тегло до 8 кг.

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

За повече информация и резервации посети www.air.bg

180 DEGREES

Kabakum | Varna | Bulgaria

Carpe Diem
complex

Balchik | Bulgaria

Beachfront properties for sale

Learn more +359 888 323 432

www.my-home.bg

НАЙ-ЛЮТИТЕ СПОРОВЕ В НАУКАТА

От Нютон срещу Лайбниц до "костните войни" и истинските
създатели на телефона и телевизора

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK, АРХИВ

Точно преди 150 години, на 10 март 1876, Георги Бенковски и Панайот Волов обикалят селата из Средногорието да подготвят Априлското въстание. По същото време на около 7500 километра оттам, на улица "Ексетър" в Бостън, се случва нещо още по-революционно. Александър Греъм Бел разлива неволно киселина в лабораторията си и използва най-новото си изобретение, за да повика асистента си Томас Уотсън. "Господин Уотсън, елате тук. Искам да ви видя" са първите думи, пренесени по телефона. Светът никога вече няма да бъде същият. Но за Бел това не е краят - това е само началото на един от най-ожесточените и продължителни спорове в научния свят. Добър повод да си припомним и останалите титанични сблъсъци в тази област.

600-ТЕ ДЕЛА ЗА ТЕЛЕФОНА

Роденият в Шотландия Александър Греъм Бел преподава дикция в Бостън, но работи от години по изобретяването на метод за пренос на глас на разстояние. Същата тема увлича и Илайша Грей, уважаван изобретател от Илинойс. Дватама въсъщност подават патентни заявки за устройство, от което ще произлезе бъдещият телефон, в един и същи ден - 14 февруари 1876. Заявлението на Бел е пълен патент, докато това на Грей е само заявка. Но и двете съдържат много приличащи си скици на телефонно устройство. Твърди се, че адвокатите на Бел са видели заявката на Грей, преди клиентът им да внесе своята документация. Самият Грей смята, че Бел е откраднал от него идеята за течни трансмитери. Чинovníкът от патентното ведомство по-късно признава, че е алкохолик и че е имал финансови задължения към адвоката на Бел, и че му показал заявката на Грей. След това ответната страна на свой ред доказва, че чиновникът е подкупен от бизнес конкуренти на Бел, и

той променя показанията си. Независими проучвания, продължили с години, потвърждават, че Александър Бел е стигнал до идеята за течни трансмитери независимо от Грей, а не с плагиатство. Но ще са нужни над 600 съдебни дела, преди Върховният съд да сложи точка на спора и да обяви окончателно Бел за изобретател на телефона.

ПРАВ ТОК, ПРОМЕНЛИВ ТОК

Не е нужно да сте почитател на AC-DC, за да знаете разликата между правия и променливия ток.

Правият тече само в една посока, без да променя големината и поляритета си. Такъв ток подават фото-волтаичните панели, батериите и акумулаторите. Прав ток използват почти всички чувствителни електронни устройства, като се започне с телефона и лаптопа ви. За разлика от него, променливият ток постоянно променя големината и посоката си, което го прави много подходящ за пренос на електроенергия на разстояние с по-малки загуби.

Главният виновник гнес да разчитаме преди всичко на променлив ток в енергийните си мрежи се казва Никола Тесла. Роден като австрийски поданик в сръбско семейство, Тесла пристига в Ню Йорк през 1884 и започва работа при Томас Едисон, изобретателя на електрическата крушка. Едисон настоява да работи с по-безопасния прав ток. Но Тесла, мислещ винаги напред в бъдещето, скоро разбира, че това е неефективно за пренос на енергия, напуска работата си при Едисон и разработва променлив ток като алтернатива. Спорът между двамата е останал под името "Войната на токовете", но въсъщност голямата битка е не между Едисон и Тесла, а между Едисон и Джордж Уестингхаус, който откупва патента от Тесла. Които успее да наложи своята система при електрифицирането на Америка, ще пожъне огромни печалби. Зато-

ва Едисон прибегва до все по-шокираща тактика - примерно като екзекутира животни, включително цирков слон, за да покаже колко е опасна противниковата технология. Но практическите съображения бързо надделяват и именно променливият ток ще играе главната роля в енергийните системи. Друг въпрос е, че загубилият спора Едисон си отива богат и уважаван, а Тесла умира без пукнат петак, забравен от всички.

НЮТОН СРЕЩУ ЛАЙБНИЦ

В англоезичния свят и до днес на учениците се казва, че сър Исаак Нютон е открил математическия анализ в модерната му форма. Съвременната наука обаче поделва тази чест между него и Готфрид Вилхелм Лайбниц, най-после отгвавайки дължимото и на германския енциклопедист след две столетия на ожесточени спорове и персонални нападки между лагерите от привърженици на двамата велики учени.

Онова, което знаем днес, е, че Нютон действително е започнал да работи върху математическия анализ пръв, поне няколко години преди Лайбниц - но никога не е споделял с никого резултатите от труда си. Първият публикуван труд по темата е именно на Лайбниц. Независимо от това обаче мнителният Нютон бил убеден, че германецът е откраднал идеите му. Размяната на обиди между двамата и техните привърженици скоро се превърнала в основен източник на развлечение в английския двор. Лайбниц накрая се обърнал към Кралското научно дружество в Лондон да отсъди кому принадлежи правото на първооткривател. Кралското дружество накрая взело решение в негова вреда - което едва ли е изненада, защото по онова време председател на въпросното дружество бил... самият Нютон. Скандалът утихнал едва след смъртта на Лайбниц. Днес науката приема, че двамата са разработили теорията независимо един от друг - и всъщност допълвайки се взаимно.

В ЛУДНИЦА ЗА ИЗМИТИ РЪЦЕ

Почти всички велики открития са започнали пътя си като идеи на малцинството, отхвърляни и преследвани от мнозинството. Това важи в особена степен за една практика, която никой не би посмял да оспори днес: лекарите да си мият ръцете **ПРЕДИ ОПЕРАЦИИ**.

В средата на XIX век смъртността в родилните клиники дори в най-цивилизованите градове като Виена варирала между 18 и 30 процента. Игнац Земелвайс, унгарски медик и учен, постепенно взел да подозира, фаталните инфекции, като

Александър Греъм Бел провежда първия в историята телефонен разговор. На малките снимки са Илайша Грей и патентът на Бел Alexander Graham Bell makes the first telephone call in history. The smaller pictures show Elisha Grey and Bell's patent

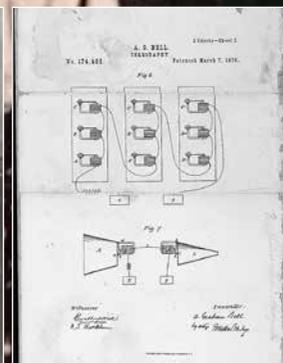
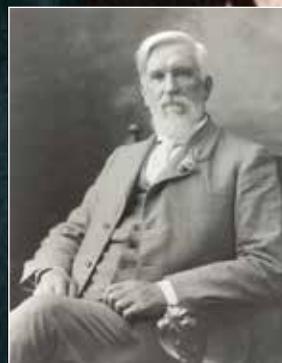
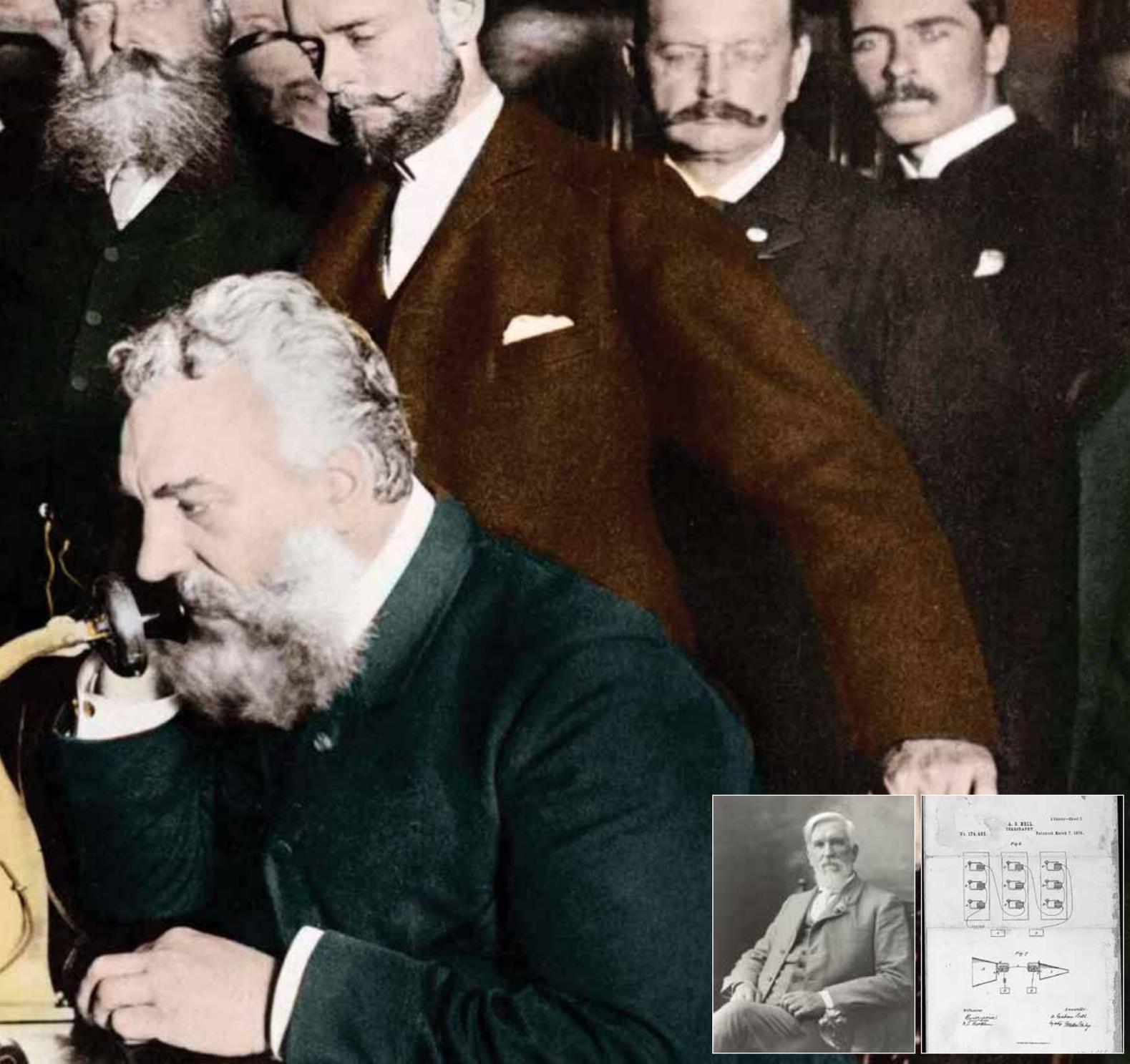
т. нар. пуерперална треска, се дължат на замърсяване на родилния канал. Въвел в отделението си практиката лекарите да си мият ръцете след посещенията в патологията и дисекциите на труповете. Смъртността паднала от 18% до едва 2%. Тогава Игнац започнал да апелира за масова дезинфекция на ръцете преди операции. Колегите му обаче били възмутени от предположението, че ръцете на един джентълмен могат да бъдат мръсни. Чарлс Мийгс и Йохан Клиен, неговии началници в университетската болница във Виена, издействали той да бъде уволнен. Земелвайс упорствал и агитирал при всяка възможност, така че накрая разярените му бивши колеги издействали да го приемат в лудница. При опита си да избяга бил заловен и пребит от санитарите, и починал две седмици по-късно от усложнения-

та от раните си. Броени месеци по-късно Луи Пастър доказал окончателно теорията за микробите като причинител на болестите - и правотата на Земелвайс.

КОСТНИТЕ ВОЙНИ

Почитателите на покойния майстор на научно-фантастичния трилър Майкъл Крайтън вероятно са изпитали обичайното удоволствие от "Драконови зъби", по-смъртно публикувания му последен роман. Но може и да не са разбрали, че описаната в него безскрупулна война между търсачи на фосили е всъщност базирана върху истинската вражда между Едуърд Дринкър Коуп и Отниъл Чарлс Марш, бащите на американската палеонтология.

Двамата учени първоначално били в добри отношения, докато през 1868 Коуп не по-

канил Марш да посети карриерата, в която копаел за вкаменелости. Марш тайно се споразумял с копачите да му носят намерено срещу възнаграждение. Коуп научил затова и последвала ожесточена вражда, ескалираща все повече, докато накрая всеки от двамата не взривил собствените си разкопки, само и само да не позволи на другия да си присвои част от славата. "Костните войни" продължили над десетилетие, като и двамата учени прахосали в тях не само състоянията, но и здравето си. Безмилостното им съперничество обаче довело до разцвет на палеонтологията и до огромни колекции от фосили, оставени в разпореждане на водещите музеи.

КОЙ ИЗОБРЕТИ ТЕЛЕВИЗОРА?

Телевизията несъмнено е едно от изобре-

тенията, които промениха човешката цивилизация през XX век. Но и днес не можем да кажем ясно кой е изобретателят. Някои цитират датата 29 януари 1926, когато шотландският изобретател Джон Лоуги Бьърг демонстрира в една лондонска лаборатория своята система за предаване на електронен образ. Бьърг е и първият, използвал думата "телевизор" (иначе терминът "телевизия" е роден от руския учен Константин Перский още през 1900). Но механичната система на Бьърг е твърде груба; успоредно подобни системи създават отвъд океана Чарлс Дженкинс и колективи в AT&T и Westinghouse. Първата електронна телевизионна система - предшественик на днешните телевизори - е показана година след Бьърг от Фио Фарнзуърт, едва 21-годишен американски изобретател. По-късно Дейвид

Сарноф, шефът на могъщата корпорация RCA, предлага да откупи патента на Фарнзуърт за 100,000 долара - внушителна сума за онази ера - но получава отказ. Тогава започват поредица съдебни дела, в които RCA твърди, че по-ранният патент на нейния служител Владимир Зворикин има предимство пред този на Фарнзуърт - независимо, че Зворикин никога не е демонстрирал работеща система на базата на своя патент. Минават години, преди съдът най-после да отсъди в полза на Фарнзуърт, и после още десетилетие, преди всички обжалвания да минат и RCA да бъде принудена да му плаща авторски права. Междувременно телевизионните системи се усъвършенстват, стават по-достъпни и броят им в САЩ скача от 44,000 в края на 1946 до 24.3 милиона през 1952. ■

THE MOST HEATED FEUDS IN SCIENCE

From Newton vs. Leibniz to the "bone wars" and the real creators of the telephone and television

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK , ARCHIVE

150 years ago, on March 10, 1876, Georgi Benkovski and Panayot Volov toured the villages of the Sredna Gora Mountains to prepare the April Uprising in Bulgaria. At the same time, about 7,500 kilometres away, on Exeter Street in Boston, something even more revolutionary was happening. Alexander Graham Bell accidentally spilt acid in his laboratory and used his latest invention to call his assistant, Thomas Watson. "Mr Watson, come here. I want to see you" were the first words transmitted over the telephone. The world would never be the same again. But for Bell, this was not the end - it was just the beginning of one of the most fierce and long-running disputes in the scientific world. A good reason to recall the other titanic clashes in this field.

THE 600 CASES FOR THE TELEPHONE

Scottish-born Alexander Graham Bell taught diction in Boston, but for years, he had been working on inventing a method for transmitting voice over distance. The same topic also

fascinated Elisha Grey, a respected inventor from Illinois. The two actually filed patent applications for a device that would become the future telephone on the same day - February 14, 1876. Bell's application was a full patent, while Grey's was only a caveat. But both contained very similar sketches of a telephone device. It is alleged that Bell's lawyers saw Grey's application before their client filed his documentation. Grey himself believed that Bell had stolen the idea of liquid transmitters from him. The patent clerk later admitted that he was an alcoholic who had financial obligations to Bell's lawyer, so he showed him Grey's application. Then Bell's defence, in turn, proved that the clerk was bribed by Bell's business competitors, and the witness changed his testimony. Independent research, which lasted for years, confirmed that Alexander Graham Bell came up with the idea for liquid transmitters independently of Grey, and not by plagiarism. But it would take over 600 court cases before the Supreme Court put an end to the

dispute and finally declared Bell the inventor of the telephone.

DIRECT CURRENT, ALTERNATING CURRENT

You don't have to be a fan of AC-DC to know the difference between direct and alternating current.

Direct current flows in only one direction, without changing its magnitude or polarity. This current is supplied by photovoltaic panels, batteries, and accumulators. Direct current is used by almost all sensitive electronic devices, starting with your phone and laptop.

In contrast, alternating current constantly changes its magnitude and direction, making it very suitable for transmitting electricity over distances with lower losses.

The main culprit for today's reliance on alternating current in our energy networks is Nikola Tesla. Born an Austrian citizen to a Serbian family in Croatia, Tesla arrived in New York in 1884 and began working for Thomas Edison, the inventor of the light bulb. Edison insisted on

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за Вас!

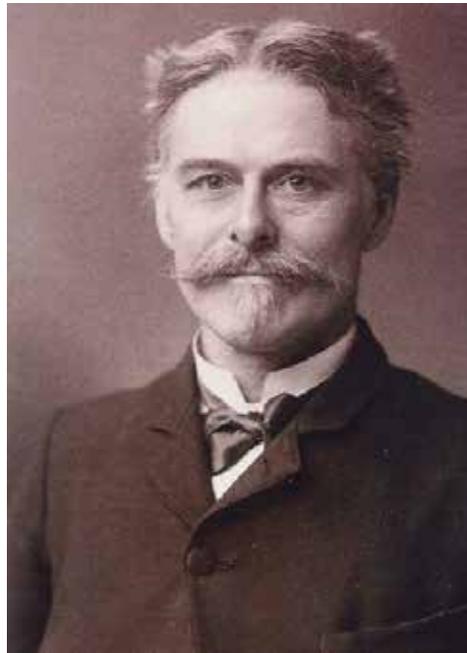
**ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:
ПЪРВОТО УЧРЕДЕНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ
ФЕВРУАРИ 1994 Г.**

**КЪМ 31.12.2025 Г. – С НАД 403 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И 1.38 МИЛИАРДА ЕВРО (2.7 МИЛИАРДА ЛЕВА)
УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ ВЪВ ФОНДОВЕТЕ „ЦКБ-СИЛА“ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).**

**ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

working with the safer direct current. But Tesla, always thinking ahead to the future, soon realized that this was inefficient for transmitting energy, left his job at Edison and developed alternating current as an alternative. The dispute between the two has remained under the name "War of the Currents", but in fact the big battle was not between Edison and Tesla, but between Edison and George Westinghouse, who bought the patent from Tesla. Whoever managed to impose his system in the electrification of America, would reap huge profits. So Edison resorted to increasingly shocking tactics - for example, by executing animals, including a circus elephant, to show how dangerous the opposing technology was. But practical considerations quickly prevailed, and it was alternating current that would play the main role in energy systems. Another matter is that Edison, who lost the argument, went away rich and respected, while Tesla died penniless, forgotten by everyone.

NEWTON VS. LEIBNIZ

In the English-speaking world, schoolchildren are still told that Sir Isaac Newton discovered calculus in its modern form. Modern science, however, shares that honor between him and Gottfried Wilhelm Leibniz, finally giving the German encyclopedist his due after two centuries of bitter disputes and personal attacks between the camps of supporters of the two great scientists.

What we know today is that Newton did indeed begin working on mathematical analysis first, at least a few years before Leibniz - but he never shared the results of his work with anyone. The first published work on the subject was by Leibniz. Nevertheless, the suspicious Newton was convinced that the German had stolen his ideas. The exchange of insults between the two and their supporters soon became a major source of entertainment at the English court. Leibniz finally turned to the Royal Society of London to decide who was the first to discover calculus. The Royal Society eventually ruled against him. Which is hardly surprising, because at the time the president of the society in question was... Newton himself. The scandal only faded after Leibniz's death. Today, science accepts that the two developed the theory independently of each other, and in fact, complement each other.

IN A MADHOUSE FOR WASHING HANDS

Almost all great discoveries have started their journey as minority ideas, rejected and persecuted by the majority. This is especially true of a practice that no one would dare to question today: doctors washing their hands before operations.

In the mid-19th century, the mortality rate in maternity hospitals, even in the most civilized cities like Vienna, ranged between 18 and 30 percent. Ignaz Semmelweis, a Hungarian physi-

cian and scientist, gradually came to suspect that fatal infections, such as puerperal fever, were due to contamination of the birth canal. He introduced the practice in his department for doctors to wash their hands after visiting pathology and dissecting cadavers. The mortality rate fell from 18% to just 2%. Ignaz then began to appeal for mass hand disinfection before operations. However, his colleagues were outraged by the suggestion that a gentleman's hands could be dirty. Charles Meigs and Johann Klien, his superiors at the University Hospital in Vienna, had him dismissed. Semmelweis persisted and agitated at every opportunity, so that finally his enraged former colleagues had him committed to an insane asylum. When he tried to escape, he was caught and beaten by the orderlies, and died two weeks later from complications from his wounds. A few months later, Louis Pasteur definitively proved that the germ theory of disease - and Semmelweis - was right.

THE BONE WARS

Fans of the late master of the science fiction thriller Michael Crichton have probably had their usual pleasure in *Dragon's Teeth*, his final, posthumously published novel. But they may not have realized that the ruthless war between fossil hunters it describes is actually based on the real-life feud between Edward Drinker Cope and Othniel Charles Marsh, the fathers of American palaeontology.

The two scientists were initially on good terms until, in 1868, Cope invited Marsh to visit the quarry where he was digging for fossils. Marsh secretly arranged for the diggers to bring him what they found in return for a reward. Cope learned of this, and a bitter feud ensued, escalating until each blew up his own excavations just to prevent the other from taking the glory. The "Bone Wars" lasted for over a decade,

with both scientists squandering not only their fortunes but also their health. Their ruthless rivalry, however, led to the flourishing of palaeontology and to vast collections of fossils left at the disposal of leading museums.

WHO INVENTED THE TELEVISION?

Television is undoubtedly one of the inventions that changed human civilisation in the 20th century. But even today, we cannot say clearly who the inventor was.

Some cite the date January 29, 1926, when Scottish inventor John Logie Baird demonstrated his system for transmitting electronic images in a London laboratory. Baird was also the first to use the word "televisor" (otherwise, the term "television" was coined by the Russian scientist Konstantin Persky back in 1900). But Baird's mechanical system was too crude; in parallel, similar systems were created overseas by Charles Jenkins and teams at AT&T and Westinghouse. The first electronic television system - the predecessor of today's televisions - was shown a year after Baird by Philo Farnsworth, a 21-year-old American inventor. Later, David Sarnoff, the head of the powerful RCA Corporation, offered to buy Farnsworth's patent for \$100,000 - a huge sum for the era - but was refused. This led to a series of lawsuits, in which RCA argued that its employee Vladimir Zworykin's earlier patent took precedence over Farnsworth's - even though Zworykin had never demonstrated a working system based on his patent. It would be years before the court finally ruled in Farnsworth's favour, and then another decade before all appeals were exhausted and RCA was forced to pay him royalties. Meanwhile, television systems were improving, becoming more affordable, and their number in the United States jumped from 44,000 at the end of 1946 to 24.3 million in 1952. ■

A GREAT SNACK

DETELINA'S

nuts and dried fruits

Любима Марка

на българския потребител

JENNIFER LOPEZ

Страст, наследство, експертиза !

Основана през 2000 г., Zen Diamond носи семейно наследство в бижутерското майсторство, датиращо от 1890 г. Целта и страстта на Zen е да превърща диамантените мечти на жените в реалност. Опирайки се на това дълбоко наследство и експертиза, Zen Diamond проектира, произвежда и предлага по целия свят богата колекция диамантени бижута — от вечни класики до авангардни творения — които отговарят на широк спектър от стилове и вкусове.

Днес марката присъства в 23 държави със 175 магазина, достигайки до любителите на диамантени бижута в САЩ, Европа, страните от Залива, Азия и Африка. Благодарение на силната си мрежа за търговия на едро, Zen Diamond е отличена с наградата „Лидер в износа“. С чуждестранни компании в Ню Джърси, Дюселдорф и Дубай, Zen Diamond изнася на почти всички континенти, представяйки своите емблематични дизайни на жените по света — и продължава мисията си да направи блясък на диамантите достъпен в глобален мащаб.

Чрез значителни инвестиции във високотехнологичната си производствена база Zen Diamond се превърна в един от водещите световни производители на диамантени бижута, известен както с производствения си капацитет, така и с безкомпромисните стандарти за качество. Като един от малкото оторизирани бижутери на Forevermark, диамантената марка на De Beers Group, Zen Diamond предлага отличителни дизайни с редки, специални и с отговорен произход диаманти.

Zen Diamond е член на Natural Diamond Council (NDC) — глобална организация, посветена на защитата на интегритета на индустрията за естествени диаманти по целия свят. Ангажирана с отговорно снабдяване и устойчивост, Zen Diamond гарантира естествени диаманти във всички свои бижута.

Zen Diamond си партнира с влиятелни звезди по света за своите кампании — и посреща Дженифър Лопес като най-новия посланик на марката. Това сътрудничество съчетава характерната харизма на Лопес със сиянието на диамантените бижута на Zen, създавайки силен образ на блясък и елегантна изисканост.

Passion, Heritage, Expertise

Founded in 2000, Zen Diamond carries a family legacy of jewellery craftsmanship dating back to 1890. Zen's purpose and passion is to make women's diamond dreams come true. Drawing on this deep-rooted heritage and expertise, Zen Diamond designs, produces, and markets worldwide a diverse collection of diamond jewellery—from timeless classics to cutting-edge creations—appealing to a wide range of styles and tastes.

Today, the brand's footprint spans 23 countries with 175 stores, reaching diamond jewellery lovers in the USA, Europe, the Gulf region, Asia, and Africa. Thanks to its strong wholesale network, Zen Diamond has been honored with the 'Export Leader' award. With overseas companies in New Jersey, Dusseldorf and Dubai, Zen Diamond exports to nearly every continent, bringing its signature designs to women around the world—and advancing its mission to make the brilliance of diamonds accessible globally.

Through substantial investment in its cutting-edge production facility, Zen Diamond has become one of the world's leading diamond-jewellery manufacturers, recognized for both its production capacity and uncompromising quality standards. As one of the select Authorised Jewellers of De Beers Group's diamond brand Forevermark, Zen Diamond offers distinctive designs featuring these rare, special, and responsibly sourced diamonds.

Zen Diamond is a member of the Natural Diamond Council (NDC), a global organization dedicated to protecting the integrity of the natural-diamond industry worldwide. Committed to responsible sourcing and sustainability, Zen Diamond provides the assurance of natural diamonds across all its jewellery. Zen Diamond partners with influential stars worldwide for its campaigns—and welcomes Jennifer Lopez as its newest brand ambassador. This collaboration blends Lopez's signature charisma with the radiance of Zen's diamond jewellery, capturing a powerful image of glamour and sophistication.

SOFIA The Mall +359 87 933 66 83

VARNA Grand Mall +359 87 766 49 39/Delta Planet Mall +359 88 749 55 99

bg.zendiamond.com

ZEN
diamond

 bg.zendiamond.com [/Zendiamondvarna](https://www.facebook.com/Zendiamondvarna) [/zendiamond_bulgaria](https://www.instagram.com/zendiamond_bulgaria)

• BULGARIA • USA • UNITED KINGDOM • GERMANY • UAE • IRAQ • QATAR • KUWAIT • ALBANIA • INDIA • PHILIPPINES • KOSOVO
• MACEDONIA • SERBIA • SLOVAKIA • EGYPT • MOROCCO • TRNC • KAZAKHSTAN • LIBERIA • CHECH • TÜRKİYE

АГЕНТИ ПОД ПРИКРИТИЕ

Не всички храни, които минават за здравословни, всъщност носят полза за тялото

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK

Нека храната да е твоето лекарство, и лекарството да е твоята храна, казвал още Хипократ, бащата на медицината. Две хилядолетия и половина по-късно обаче все още ни е трудно да се ориентираме коя храна е добра за здравето и коя - не. Причината? Всеки производител на храна е вече достатъчно хитър да поръча съответното научно изследване, доказващо, че именно неговата стока е най-здравословната на света. Банановите корпорации искат да ни убедят, че този плод е в основата на дълголетието. Асоциациите на млечните фермери са спонсорили мащабни проучвания, които доказват, че ни трябва минимум чаша мляко на ден, за да е наред всичко. Производителите на соеви и бадемови млечни заместители настояват, със сериозни научни данни в ръка, че е тъкмо обратното: кравето мляко не е

подходящо за нас, докато растителното ще ни подмлади видимо.

РАЗБИРА СЕ, ВЪВ ВСИЧКИ ТЕЗИ твърдения има и солидна научна основа. Но те никога не казват цялата истина. Това е най-големият проблем на съвременната наука: когато предварително знаеш какъв е желаният резултат, обикновено можеш да настроиш експериментите и изследванията така, че да го получиш. Затова съветът ни е да запазвате здравословна доза скептицизъм към всяко ново изследване, провъзгласяващо поредната суперхрана. И да не обръщате внимание на полуидиотите, които се представят за "нутриционисти" и фитнес експерти в социалните мрежи. Единственият наистина състоятелен съвет за здравословно хранене е формулиран отдавна и се състои от три части: яжте разнообразно, не

яжте твърде много, яжте повече зеленчуци. Междувременно обаче десетилетията добре финансирани проучвания са оставили сериозни поражения върху схващанията ни кое е полезно и кое - не. Ето четири хранителни навики, при които трябва да имаме едно наум.

ПЛОДОВОТО СМУТИ. Всеки Instagram експерт ще ви се закълне, че това е оптималната закуска. Това е лъжа. Първо, за метаболизма ви е несравнимо по-добре да закусвате солена, вместо сладка храна. И второ, плодовете и зеленчуците, които бихте сложили в смути или сока си, действително са богати на витамини, минерали и фибри - все ключови неща за здравето ни. Но най-големите количества от тези полезни вещества са в обвивките, които обикновено се изхвърлят при приготвянето на смути. Онова, кое-

то остава, е просто едно голямо количество захар под формата на фруктоза и захароза. Така че пратете много здраве на Гуинет Полтроу и си изяжте плодовете по конвенционалния начин.

СОЕВОТО МЛЯКО. Още един любимец на хранителните инфлуенсъри, наравно с бадемовото мляко. Но при соевото има един детайл, който го прави особено неподходящо за мъже: то съдържа големи количества фитоестрогени, които водят до повишени количества на "женския" хормон естроген в организма. На свой ред това предизвиква всевъзможни проблеми - от влошена ерекция до увеличаване на гърдите. Колкото до бадемовото мляко, то често се рекламира и като по-екологична и устойчива алтернатива на кравето. Нищо не е по-далеч от истината. Отглеждането на крави и други млекодајни животни наистина изисква много ресурси, особено вода. Но производството на един литър бадемо-

во мляко изисква 26 пъти повече вода, отколкото за един литър краве.

ПЪРЖЕНИТЕ ХРАНИ. Фанатичното отхвърляне на всичко пържено вече не е актуално - науката доказва, че някои храни, особено зеленчуци, запазват по-добре полезните вещества, ако се задушат в мазнина, отколкото ако се сварят или опекаат. А и едно пилешко крилце, опържено в качествена мазнина у дома, няма да ви обрече на сърдечносъдови проблеми. Това обаче не бива да ви успокоява за дълбоко пържените готови храни, предлагани от големите корпорации и от фаст фууд веригите. Те все така използват основно транс-мазнини заради по-ниската им цена и голямата им трайност. Но тези изкуствено създадени мазнини вредят, и то не само на сърцето и артериите. Проучване на Университета на Минесота наскоро доказва, че транс-мазнините влияят на инсулиновата чувствителност на организма. Това

обърква начина, по който тялото ви обработва въглехидратите, и означава, че все по-голяма част от тях ще бъдат складирани като телесни мазнини, вместо превръщани в енергия за мускулите. Избягвайте всичко, което съдържа такива мазнини.

СПОРТНИТЕ НАПИТКИ. Мнозинството от нас по добре установен навик посягат първо към тях, щом се озоват в залата за фитнес. Но според биолози от Университета на Тексас това е груба грешка. Независимо какво съдържат тези напитки - включително онези, които обещават по-бързо разграждане на мазнините - действителният ефект от тях е обратен. Приемането им преди тренировка води до повишаване на инсулина, което ограничава оксидацията на мазнините по време на тренировка. Ако целта ви във фитнеса е контрол на теглото, или отслабване, пийте само обикновена вода. ■

In the heart of the vineyards, just a few steps from Katarzyna Estate, rises the five-star c – a place where nature, wine, and comfort come together in perfect harmony. Nestled amidst the beauty of the Eastern Rhodopes, the hotel impresses with modern architecture, clean lines, and a sense of tranquility.

Katarzyna Hotel features 34 elegantly designed rooms, combining comfort, sophistication, and a connection to nature. The rooms and suites showcase high-quality materials, soft tones, and

contemporary design, while panoramic windows offer views of the vineyards and surrounding hills, filling the interiors with gentle daylight that highlights the natural details. It is a place created for complete relaxation and privacy – a true escape from the pace of the city.

For complete relaxation, the hotel offers a luxurious SPA experience with stunning views, wine tastings, opportunities to explore the art of food and wine pairing, or simply to enjoy quiet moments filled with flavor and ambiance. The hotel's

unique location and nearby attractions further enhance the stay with a variety of experiences in nature.

With its cozy atmosphere, spacious event halls, and professional service, Katarzyna Hotel is ideal for both leisure stays and special occasions – corporate or private. More than just a place to stay, it is an experience where nature, wine, and aesthetics transform into an emotion that lingers in the heart.

UNDERCOVER AGENTS

Not all foods that are considered healthy actually benefit the body

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

Let food be thy medicine, and medicine be thy food, said Hippocrates, the father of medical profession. Two and a half millennia later, however, we still have a hard time figuring out which food is good for our health and which is not. The reason? Every food manufacturer is now smart enough to commission the relevant scientific study proving that its product is the healthiest in the world. Banana corporations want to convince us that this fruit is the basis of longevity. Dairy farmers' associations have sponsored large-scale studies proving that we need at least a glass of milk a day to be well. Manufacturers of soy and almond milk substitutes insist, with serious scientific data in hand, that it is exactly the opposite: cow's milk is not suitable for us, while plant-based milk will visibly rejuvenate our body.

OF COURSE, THERE IS A SOLID scientific basis for all these claims. But they never tell the whole truth. This is the biggest problem

with modern science: when you know in advance what the desired result is, you can usually set up experiments and studies to get it. So our advice is to maintain a healthy dose of skepticism towards any new study proclaiming the latest superfood. And to ignore the idiots who pose as "nutritionists" and fitness experts on social media. The only really solid advice for healthy eating was formulated a long time ago and consists of three parts: eat a variety of foods, don't eat too much, eat more vegetables. In the meantime, however, decades of well-funded research have left serious damage to our understanding of what is healthy and what is not. Here are four eating habits that we should probably reconsider.

FRUIT SMOOTHIE. Every Instagram expert will swear that it is the optimal breakfast. This is a lie. First, it is incomparably better for your metabolism to have a salty snack instead of a sweet one. And second, the fruits and veg-

etables that you would put in your smoothie or juice are indeed rich in vitamins, minerals and fiber - all key things for our health. But the largest amounts of these beneficial substances are in the skins, which are usually thrown away when making a smoothie. What is left is just a large amount of sugar in the form of fructose and sucrose. So forget about Gwyneth Paltrow and eat your fruit the conventional way.

SOY MILK. Another favorite of food influencers, along with almond milk. But there is one detail about soy that makes it especially unsuitable for men: it contains large amounts of phytoestrogens, which lead to increased amounts of the "female" hormone estrogen in the body. In turn, this causes all sorts of problems - from impaired erection to breast enlargement. As for almond milk, it is often advertised as a more environmentally friendly and sustainable alternative to cow's milk. Nothing could be further from the truth. Raising cows and other dairy animals does require a lot of resources, especially water. But producing one liter of almond milk requires 26 times more water than producing one liter of cow's milk.

FRIED FOODS. The fanatical rejection of everything fried is no longer relevant - science has proven that some foods, especially vegetables, retain nutrients better if they are stewed in fat than if they are boiled or baked. And, honestly, a chicken wing fried in quality oil at home will not doom you to cardiovascular problems.

However, this should not reassure you about the deep-fried ready-made foods offered by large corporations and fast food chains. They still use trans fats mainly because of their lower cost and long shelf life. But these artificially created fats are harmful, and not just to the heart and arteries. A study from the University of Minnesota recently proved that trans fats affect the body's insulin sensitivity. This messes with the way your body processes carbohydrates, and means that more of them will be stored as body fat, instead of being converted into energy for muscles. Avoid anything that contains such fats.

SPORTS DRINKS. Most of us, out of well-established habit, reach for them first when we find ourselves in the gym. But according to biologists from the University of Texas, this is a big mistake. Regardless of what these drinks contain - including those that promise faster fat breakdown - their actual effect is the opposite. Taking them before a workout leads to an increase in insulin, which limits fat oxidation during exercise. If your goal in the gym is weight control or weight loss, drink only plain water. ■

Д-Р АНГЕЛ РАДЕВ: „СЪВРЕМЕННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ НИ ПОЗВОЛЯВАТ С МИНИМАЛНА НАМЕСА ДА ПОСТИГНЕМ МАКСИМАЛЕН РЕЗУЛТАТ“

ВЕНОЗЕН
ЛАЗЕРЕН
ЦЕНТЪР

Д-р Радев, казвате, че технологиите не просто променят медицината и работата на лекарите, а цялата философия на лечение – как?

Да, действително технологиите не просто промениха инструментите, с които работим – те промениха радикално подхода и самата философия на лечение. През последните години се наложи т.нар. минималноинвазивен подход, основан на медицината на доказателствата. Ако преди се мислеше как пациентът да бъде опериран, днес вече мислим как да го излекуваме без операция и с минимален дискомфорт. От фокус основно върху болестта преминахме към фокус и върху по-бързото възстановяване, комфорта и качеството на живот на пациента. Високите технологии ни позволиха да бъдем едновременно по-прецизни и по-щадящи, без да травмираме излишно пациента.

Вие сте специализиран във венозната медицина. Връщайки лентата назад преди 15-20 години, какво се промени?

Разликата е огромна. Преди 20 години лечението на разширени вени означаваше операция, разрези, шевове, обезобразяващи белези и дълго възстановяване. Пациентите идваха със страх, защото знаеха, че ги очаква нещо тежко. Днес сме в съвсем различна епоха – благодарение на съвременните методи за лечение можем да постигнем много по-добри резултати без хирургическа намеса. Процедурите се извършват амбулаторно и без необходимост от болничен престой. Казано накратко – при лечението на разширени вени преминахме от старата хирургия към високотехнологична и прецизна медицина, при която възстановяването и качеството на живот са също толкова важни, колкото и самият лечебен резултат.

Какво можете да правите по-добре сега? Какво преди не можеше да се прави, но вече може?

Днес можем да направим неща, които преди звучаха немислимо. Успяваме с минимална намеса да постигнем максимален резултат, тъй като разполагаме с технологии и експертиза, благодарение на които можем да лекуваме увредени вени за по-малко от час - без операция и само с местна упойка. Благодарение на комбинацията от лазерни и ултразвукови технологии, както и на добавената реалност всичко се извършва с много голяма прецизност и минимален риск от усложнения, което в миналото не беше така.

Обикновено ходим на лекар със страх и притеснение – новите технологии дават ли повече сигурност?

Притеснението и страхът от неизвестното в някаква степен винаги ги има, но за мен един от най-удовлетворяващите моменти е когато след лечението пациентите ни с удивление попитат: „Ама това ли беше?“. Днес технологиите дават сигурност, но истинското доверие не идва само от машините – то идва и от човешкото отношение. Те имат още по-голям смисъл само когато зад тях стои и човечност. Именно комбинацията от двете променя преживяването на пациента – от страх към спокойствие, от несигурност към увереност и комфорт.

Процесът на възстановяване и естетиката също са важни – обръща ли се внимание на това?

Да, абсолютно. В съвременната медицина вече не е достатъчно просто да излекуваш пациента – важно е да обърнем внимание и на това как се чувства, как изглежда след проведеното лечение и колко бързо се връща към нормалния си начин на живот. При нашите пациенти възстановяването е изключително кратко. Вярвам, че модерното лечение трябва да оставя не само здраво тяло, но и добро самочувствие и качество на живот. Пациентът трябва да си тръгва не само без болка, а и с увереност и спокойствие.

ЗАПОЗНАЙ СЕ СЪС СЪСЕДИТЕ

MEET THE NEIGHBOURS

19-ото издание на Sony World Photography Awards, един от най-престижните фотографски конкурси в света, привлече над 430.000 фотографии от 200 държави и територии - на практика от целия свят. Освен утвърдените професионалисти, в конкурса участват и много хора, за които фотографията е страст, а не професия. Ето част от селектираните кадри в категориите, посветени на животните и природата.

The 19th edition of the Sony World Photography Awards, one of the world's most prestigious photography competitions, attracted over 430,000 entries from 200 countries and territories - practically from all over the world. In addition to established professionals, the competition also includes many people for whom photography is a passion, not a profession. Here are some of the selected shots in the categories dedicated to animals and nature.

All images courtesy of Sony World Photography Awards

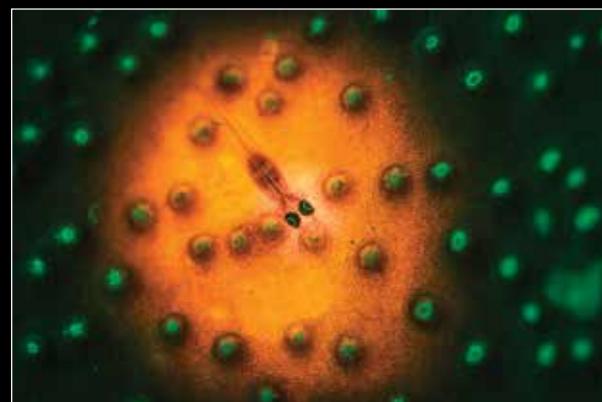
Хаос, от Аксел Шмунке
Chaos, by Axel Schmidtke

Да измъкнеш храна от челюстите на риба, от Хи Лу
Snatching Food from the Jaws of Fish, by He Lu

Зелени очи, от Джакомо Маркионе
Green Eyes, by Giacomo Marchione

Космическа връзка, от Вишал Навин
The Cosmic Connection, by Vishal Naveen

Шарлът и Доли, от Ванта Кода
Charlotte and Dolly, by Vanta Coda III

Арктическа лисица във виелицата, от
Клаус Хелмич
Arctic Fox in Blizzard, by Klaus Hellmich

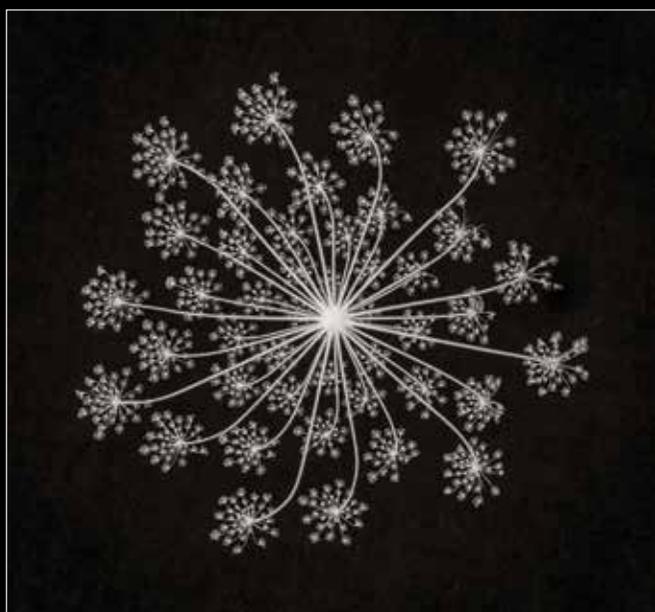

На ръба, от Вутер ван Хофвезен
At the Edge, by Wouter van Hofwegen

Окото: прозорец към душата, от Чун Чон Уон
The Eye: Window to the Soul, by Chung Cheong Wong

Симфония от криле, от Ясен Тодоров
Symphony of Wings, by Jassen Todorov

Флора, от Ханхун Ли
Flora, by Hanhoon Lee

Atelopus seminiferus, от Хуан Яконо Касмило Барера
Atelopus seminiferus, by Juan Jacobo Castillo Barrera

Мощна заханка, от Кевин Ши
Power Bite, by Kevin Shi

Короноването на краля, от Хуаџин Сун
Crowning of the King, by Huajin Sun

Да караш през небето в Салар де Уюни, от Джон Едуърдс
Driving Across the Sky at Salar de Uyuni, by John Edwards

Горди пащърнаци, от Оливие Квостел
Proud Parsnips, by Olivier Koestel

Палитрата на Земята, от
Филип Хребенда
Earth's Palette, by Filip Hrebenda

БЪЛГАРИН ВЪВ ФОРМУЛА 1? ЕТО КАКВИ СА ШАНСОВЕТЕ

17 от днешните пилоти в Гран при са минали през F2, в която Никола Цолов дебютира толкова впечатляващо

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ЛЮБОМИР АСЕНОВ, LAP.BG

Аоскоро немислимото вече изглежда възможно: вратите на Формула 1 са в обсега на български пилот, след като 19-годишният Никола Цолов бе привлечен в отбора на Campos Racing за Формула 2, спечели единия от стартовете в дебютния кръг и понастоящем води в класиранията.

Седемнайсет от сегашните 20 пилоти в световния шампионат са стигнали до F1 именно през Формула 2, включително звездите Ленго Норис, Джордж Ръсел и Шарл Локлер. Ако Никола успее да изкачи и последното стъпало, той ще стане първият пилот в елита не само от България, но и от Югоизточна Европа (ако не броим родения на територията на днешна Хърватия Марио Андрети, разбира се). Какво обаче трябва да постигне Цолов за целта, и еднакви ли са шансовете на пилотите от големите и малки държави? Ето какво трябва да знаете.

КАКВО ТОЧНО Е ФОРМУЛА 2?

Ако запитате 100 случайни минавачи на улицата кой е актуалният шампион във Формула 2, ще получите най-много един верен отговор. Това състезание винаги е оставало в дебелата сянка на F1 за обикновените зрители - но се следи особено зорко от мениджърите на големите отбори.

Шампионатът FIA Formula 2, както е официалното име, според определението на самата FIA е "прегледната стъпка на най-ярките млади таланти в моторния спорт, докато се опитват да стигнат до Formula 1".

14-те състезания от сезона в F2 (стига Бахрейн и Саудитска Арабия през април да не бъдат отменени) се провеждат в рамките на F1 състезателни уикенди, така че младите таланти са постоянно пред погледите на мениджърите от F1.

ЕДНАКВА КОЛА ЗА ВСИЧКИ

За разлика от F1 обаче, тук пилотите са при относително изравнени условия - всички управляват една и съща състезателна кола, разработена от специалистите Dallara.

За актуалния сезон болидът е дълъг 5.29 метра и тежи средно 795 kg с пилота. Задвижва се от 3.4-литров V6 с единично турбо, произведен от Mecachrome, който развива до 620 конски сили, 570 Nm максимален въртящ момент и има ресурс около 8000 km.

2.9 СЕКУНДИ ОТ НУЛА ДО СТО

Ускорението 0-100 km/ч отнема 2.9 секунди, от 0 до 200 km/ч - 6.6 секунди. Максималната скорост е 335 km в час, отчетена на най-бързата писта в календара - Монца. Скоростната кутия е секвенциална с 6 степени, изработка на Hewland, съединителят е карбонов ZF SACHS, а спирачките са с 6-бутални апарати от Brembo. Дисковете и накладките са от въглероден композит, изработени от Carbone Industry.

F2 ИЗСТРЕЛЯ НАГОРЕ ЛОКЛЕР, НОРИС, РЪСЕЛ И ПИАСТРИ

Отборите са 11, включително испанският Campos Racing, за който ще кара Цолов. В днешния си вид шампионатът Formula 2 съществува от 2017 година (преди това

функционираше при различни правила и се наричаше GP2), и за изминалите оттогава девет сезона общо 21 пилоти са успели да го използват като трамплин към Формула 1 - включително Шарл Локлер, Ленго Норис, Джордж Ръсел, Оскар Пиастри, Юки Цунода и Алекс Албон.

МИНАЛАТА ГОДИНА ЦЕЛИ ШЕСТИМА СЕ ИЗКАЧИХА ДО F1

Процентът на пилотите, успели да направят последната стъпка, всъщност се увеличава в последните години - добра новина за Цолов. След края на миналия сезон цели шестима таланти от F2 се изкачиха нагоре: шампионът от 2024 Габриел Бортолето, който вече кара за Audi, Изак Аджар, привлечен от Racing Bulls и преминал този зима в Red Bull, Оливър Бърман (Haas), Кими Антонели, който замени самия Хамилтън в Mercedes, Джек Дуън, който стигна до Alpine, но не се задържа дълго, и накрая Франко Колапинто, който замени Дуън. Тази зима пътя нагоре към F1 извървя и Арвид Линдблаг (Racing Bulls).

КЪДЕ МОЖЕ ДА ВИДИТЕ ЦОЛОВ?

Сезон 2026 във Formula 2 включва 14 състезания, ако войната в Близкия изток не обърка календара. Началото бе поставено на 7-8 март на "Албърт Парк" в Мелбърн, Австралия, а финалът на сезона е на "Яс Марина" в Абу Даби на 5 и 6 декември.

За българските почитатели на Цолов и моторните спортове най-удобните за посещение стартове, отчитайки и самолетните връзки, са в Барселона (13-14 юни), на "Унгароринг" край Будапеща (25-

26 юли), на "Монца" (5-6 септември) и на "Магринг" край Магрид (12-13 септември).

ДВЕ ОТДЕЛНИ СЪСТЕЗАНИЯ

Също като в F1, и тук състезанието продължава три дни - но с госта разлики. Петък започва с 45-минутни свободни тренировки, и продължава с 30-минутна квалификация.

В събота е първото официално състезание от уикенда - т. нар. спринт, в който пилотите се състезават на дистанция от 120 км, или в продължение на 45 минути (което от двете се случва първо). На стартовата линия на спринта пилотите се подреждат в обрнат ред от квалификацията: този с най-бързото време е 10-и на старта.

В неделя е основното състезание, наречено Feature Race, което се провежда преди старта за Гран при от Формула 1. Тук вече подреждането на стартовата решетка е според резултатите от петъчните квалификации - първият в тях е пръв и на старта. Състезанието продължава 170 км или 60 минути плюс една обиколка.

ТОЧКИТЕ НЕ СА СЪВСЕМ КАТО В F1

Системата на точкуване ще ви се стори позната, но само донякъде. В спринтовете точки получават първите осем завършили (10 за победителя, 8 за втория, 6 за третия и т. н.). Пилотът, спечелил квалификациите, получава 2 точки бонус. Накрая в основното състезание точките са като в F1 - 25 за първия, 18 за втория, 15 за третия, и накрая 1 точка за завършилия десети. Една допълнителна бонус точка се дава на направилia най-бърза обиколка, стига да завърши между първите десет.

SAMPOS - ОТБОРЪТ, КОЙТО СЪЗДАДЕ АЛОНСО, ПЕРЕС И НОРИС

Sampos Racing, тимът, за който караше Цолов и във Формула 3, и сега във Формула 2, е основан през 1997 от бившия испански пилот от F1 Агриан Кампос. Тимът участва във Formula Three, GP2 Series, Formula 2, Formula 3 и F4 Spanish Championship. През годините тимът е отгледал таланти като Фернандо Алон-

СЪДБАТА НА ШАМПИОНИТЕ ОТ F2

Година	Шампион (отбор)	В момента
2017	Шарл Локлер (Prema Racing)	F1 (Ferrari)
2018	Джордж Ръсел (ART Grand Prix)	F1 (Mercedes)
2019	Ник де Врайс (ART Grand Prix)	FIA World Endurance Championship (Toyota), Formula E (Mahindra)
2020	Мик Шумахер (Prema Racing)	IndyCar (Rahal Letterman Lanigan)
2021	Оскар Пиастри (Prema Racing)	F1 (McLaren)
2022	Фелипе Друзович (MP Motorsport)	Formula E (Andretti)
2023	Тео Пуршер (ART Grand Prix)	FIA World Endurance Championship (Peugeot), F1 (Mercedes, мест пилот)
2024	Габриел Бортолето (Invicta Racing)	F1 (Audi)
2025	Леонардо Форнароли (Invicta Racing)	F1 (McLaren reserve driver)

со, Марк Жене, Витали Петров, Лукас Ди Граси, Серхио Перес, Лендо Норис.

КОЙ Е НИКОЛА ЦОЛОВ?

Никола Цолов, роден в София на 21 декември 2006, се състезава от 9-годишна възраст. Печели испанската F4 в дебютния си сезон. Между 2022 и 2024 бе Академията Alpine, след това премина в Red Bull Junior Team. Държи рекорда за най-много победи във Формула 3 - пет. През 2021 бе поканен от Фернандо Алонсо да кара заедно с него, Педро де ла Роса, Анхел Бутрагеньо и Алберто Фернандес в 24-те часа на Дубай, където завършиха на трето място. През вече завършилия сезон 2025 във Формула 3 завърши втори при пилотите и донесе на тима си отборната титла.

КАКВИ СА ШАНСОВЕТЕ НА ЦОЛОВ?

Ако се съди по показаното от Никола, когото в Испания нарекоха "Българския

лъв", той е напълно в състояние да впечатли и във Formula 2. Въпросът е дали това ще е достатъчно. При подбора на пилоти за F1 в последното десетилетие предимство имат две групи: онези, които на практика финансират участието си (от Ланс Строл до Никита Мазепин и още ред позабравени деца на олигарси), и онези, които идват от големите и богати пазари, където моторният спорт се следи от много хора и където рекламният ефект е голям.

Цолов не принадлежи нито към първата група (за разлика от други българи, платили си да се пробват в големи шампионати, той дължи успеха изцяло на таланта си), нито към втората. Това прави задачата му по-трудна, но не и неизпълнима. Просто трябва да е впечатляващо по-добър от останалите. Стискаме палци. ■

Saints Constantine and Helena Resort

STUNNING SEA-VIEWS • HEALING THERMAL WATERS • CENTURIES-OLD NATURE • PREMIUM ACCOMMODATIONS

Book your winter escape at:
visitstconstantine.bg

Sts. Constantine and Helena Resort | Varna | Bulgaria | 0700 70 799

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

ensana
AQUAHOUSE HOTEL

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

★★★★

PRIMORSKI
HOTEL & SHOPPING CENTER

A BULGARIAN IN FORMULA 1? HERE ARE THE CHANCES

17 of today's Grand Prix drivers have gone through F2, where Nikola Tsolov made such an impressive debut

By KONSTANTIN TOMOV / Photography LYUBOMIR ASENOV, LAP.BG

The previously unthinkable now seems possible: the doors of Formula 1 are within reach of a Bulgarian driver, after 19-year-old Nikola Tsolov was recruited to the Campos Racing Formula 2 team, won one of the starts in the debut round and is currently leading the standings.

Seventeen of the current 20 drivers in the world championship have reached F1 precisely through Formula 2, including stars Lando Norris, George Russell and Charles Leclerc. If Nikola manages to climb the final step, he will become the first driver in

the elite not only from Bulgaria, but also from Southeast Europe (if we do not count Mario Andretti, who was born in the territory of today's Croatia, of course). But what does Tsolov have to achieve to nail this goal, and do drivers from big and small countries have the same chances? Here's what you need to know.

WHAT EXACTLY IS FORMULA 2?

If you ask 100 random passers-by on the street who the current Formula 2 champion is, you will get at most one correct answer. This race has always remained in the thick

shadow of F1 for ordinary spectators - but it is watched especially closely by the managers of the big teams.

The FIA Formula 2 Championship, as it is officially called, is, according to the FIA itself, "the penultimate step for the brightest young talents in motorsport as they try to reach Formula 1".

The 14 races of the F2 season (as long as Bahrain and Saudi Arabia in April are not cancelled) are held within the framework of F1 racing weekends, so the young talents are constantly in the eyes of F1 managers.

THE SAME CAR FOR EVERYONE

Unlike F1, however, here the drivers are on relatively equal terms - everyone drives the same racing car, developed by the experts at Dallara.

For the current season, the car is 5.29 meters long and weighs an average of 795 kg with the driver. It is powered by a 3.4-litre V6 with a single turbo, manufactured by Mecachrome, which develops up to 620 horsepower, 570 Nm of maximum torque and has a lifespan of about 8000 km.

2.9 SECONDS FROM ZERO TO ONE HUNDRED

Acceleration from 0-100 km/h takes 2.9 seconds, from 0 to 200 km/h takes 6.6 seconds. The maximum speed is 335 km/h, recorded on the fastest track on the calendar - Monza. The gearbox is a 6-speed sequential, made by Hewland, the clutch is a carbon ZF SACHS, and the brakes are 6-piston callipers from Brembo. The discs and pads are carbon composite, made by Carbone Industry.

F2 SHOT UP LECLERC, NORRIS, RUSSELL AND PIASTRI

There are 11 teams, including the Spanish Campos Racing, for which Tsolov drives. In its current form, the Formula 2 championship has existed since 2017 (previously it operated under different rules and was called GP2), and in the nine seasons since then, a total of 21 drivers have managed to use it as a springboard to Formula 1 - including Charles Leclerc, Lando Norris, George Russell, Oscar Piastri, Yuki Tsunoda and Alex Albon.

LAST YEAR, AS MANY AS SIX CLIMBED TO F1

The percentage of drivers who managed to take the final step has actually been increasing in recent years - good news for Tsolov. Since the end of last season, six F2 talents have moved up: 2024 champion Gabriel Bortoletto, who now drives for Audi, Isack Hadjar, who was signed by Racing Bulls and moved to Red Bull this winter, Oliver Bearman (Haas), Kimi Antonelli, who replaced Hamilton himself at Mercedes, Jack Doohan, who went to Alpine but didn't stay long, and finally Franco Colapinto, who replaced Doohan. This winter, Arvid Lindblad (Racing Bulls) also made the move up to F1.

WHERE CAN YOU SEE TSOLOV?

The 2026 Formula 2 season includes 14 races, provided that the war in the Middle East doesn't mess up the calendar. The start was set for March 7-8 at Albert Park in Melbourne, Australia, and the season finale is at Yas Marina in Abu Dhabi on December 5-6. For Bulgarian fans of Tsolov and motor-

THE FATE OF F2 CHAMPIONS

Year	F2 Champion (Team)	Currently
2017	Charles Leclerc (Prema Racing)	F1 (Ferrari)
2018	George Russell (ART Grand Prix)	F1 (Mercedes)
2019	Nyck de Vries (ART Grand Prix)	FIA World Endurance Championship (Toyota), Formula E (Mahindra)
2020	Mick Schumacher (Prema Racing)	IndyCar (Rahal Letterman Lanigan)
2021	Oscar Piastri (Prema Racing)	F1 (McLaren)
2022	Felipe Drugovich (MP Motorsport)	Formula E (Andretti)
2023	Théo Pourchaire (ART Grand Prix)	FIA World Endurance Championship (Peugeot), F1 (Mercedes, Development driver)
2024	Gabriel Bortoletto (Invicta Racing)	F1 (Audi)
2025	Leonardo Fomarioli (Invicta Racing)	F1 (McLaren reserve driver)

sports, the most convenient starts to visit, taking into account flight connections, are in Barcelona (June 13-14), at the "Hungaroring" near Budapest (July 25-26), at "Monza" (September 5-6) and at the "Madring" near Madrid (September 12-13).

TWO SEPARATE RACES

Just like in F1, here too the race lasts three days - but with quite a few differences. Friday starts with 45-minute free practice and continues with 30-minute qualifying. On Saturday is the first official race of the weekend - the so-called sprint, in which the pilots compete over a distance of 120 km, or for 45 minutes (whichever comes first). On the starting line of the sprint, the pilots line up in reverse order from the qualifiers: the one with the fastest time is 10th at the start. On Sunday is the main race, called the Feature Race, which takes place before the start of the Formula 1 Grand Prix. Here, the starting grid is arranged according to the results of Friday's qualifying - the first in them is first at the start. The race lasts 170 km or 60 minutes plus one lap.

THE POINTS ARE NOT QUITE LIKE IN F1

The scoring system will seem familiar to you, but only somewhat. In the sprints, the first eight finishers receive points (10 for the winner, 8 for the second, 6 for the third, etc.). The driver who won the qualifying gets 2 bonus points. Finally, in the main race, the points are like in F1 - 25 for the first, 18 for the second, 15 for the third, and finally 1 point for the tenth finisher. An additional bonus point is given to the one who made the fastest lap, as long as he finishes among the top ten.

CAMPOS - THE TEAM THAT CREATED ALONSO, PEREZ AND NORRIS

Campos Racing, the team for which Tsolov drove in Formula 3 and now in Formula 2, was founded in 1997 by former Spanish F1

driver Adrian Campos. The team competes in Formula Three, GP2 Series, Formula 2, Formula 3 and the F4 Spanish Championship. Over the years, the team has nurtured talents such as Fernando Alonso, Marc Genet, Vitaly Petrov, Lucas Di Grassi, Sergio Perez, Lando Norris.

WHO IS NIKOLA TSOLOV?

Nikola Tsolov, born in Sofia on December 21, 2006, has been racing since the age of 9. He won the Spanish F4 in his debut season. Between 2022 and 2024 he was the Alpine Academy, then moved to the Red Bull Junior Team. He holds the record for the most wins in Formula 3 - five. In 2021, he was invited by Fernando Alonso to drive alongside him, Pedro de la Rosa, Ángel Butragueño and Alberto Fernandez in the Dubai 24 Hours, where they finished third. In the already completed 2025 Formula 3 season, he finished second in the drivers' standings and brought his team the team title.

WHAT ARE TSOLOV'S CHANCES?

Judging by what Nikola, who was called the "Bulgarian Lion" in Spain, has shown, he is fully capable of impressing in Formula 2. The question is whether this will be enough. In the selection of drivers for F1 in the last decade, two groups have had an advantage: those who practically finance their participation (from Lance Stroll to Nikita Mazepin and several other forgotten children of oligarchs), and those who come from large and rich markets, where motorsport is followed by many people and where the advertising effect is great.

Tsolov belongs neither to the first group (unlike other Bulgarians who paid to try out in major championships, he owes his success entirely to his talent), nor to the second. This makes his task more difficult, but not impossible. He just has to be impressively better than the rest. We keep our fingers crossed. ■

ПЛУВАНЕ СРЕЩУ ТЕЧЕНИЕТО

С новата CX-5, инженерите на Mazda продължават да правят всичко по свой собствен начин - и напук на модата

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография MAZDA

Има много причини да харесваме Mazda. Но главната е, че тази относително малка японска компания продължава да прави нещата по свой собствен начин - често дори напук на собствения си маркетингов отгел.

Ето го и най-новото доказателство: новата CX-5, трето поколение на най-успешната кола на марката. Очевидно бе, че залогът за Mazda с третото поколение е огромен. Но това галеч не накара японците да бързат със създаването му. Тъкмо напротив: те предпочетоха да спрат за почти цяла година предлагането на най-популярния си модел, само и само да изпитат максимално новото му поколение и да повишат още повече ефективността на производството в Хиросима.

СЕГА НАЙ-ПОСЛЕ ТОВА НОВО ПОКОЛЕНИЕ на CX-5 е факт. То обаче не е изневерило на

традицията и се променя тъкмо в посоките, в които най-малко бихте очаквали.

Дълго чаканите нови поколения обикновено носят грастични промени във външния вид, но тук не е така. Задачата, поставена пред дизайнерите, е била тази кола незабавно да се разпознава като CX-5, така че промените във външния вид не са революционни. Но все пак са съществени - и очертават дизайнерски език, който в бъдеще ще виждаме във всички останали модели на Mazda. Страничните панели са възприели скулптираните, преливащи се линии от Mazda 3, което вероятно ще е кошмар за кварталния тенекеджия, но изглежда чудесно. Любопитна новост са и орнаментите, възхновени от "кизуми" - легендарната японска техника за правене на мебели без използване на гвоздеи.

ОЩЕ ЕДНО НЕЩО, КОЕТО MAZDA ПРАВИ по

абсолютно свой начин, е справянето с все по-затягащите се европейски екостандарти. Докато всички останали прибегват към downsizing, тоест към намаляване на работните обеми, Mazda тук се отказва от двулитровия мотор в ползва на 2.5-литровия. Японците наричат това rightsizing - избиране на правилния обем.

Това не е старият 2.5 турбо, който добре познаваме, а нов агрегат с атмосферно пълнене, който бе лансиран в Mazda 3 миналата година. И който с цената на най-различни трикове, като деактивация на първи и четвърти цилиндър при нужда, успява да е икономичен от стария агрегат, особено при магистрални скорости.

Все пак и на инженерите на Mazda се е наложило да направят една отстъпчица пред европейските екостандарти. Американските клиенти получават от този двигател наг

190 конски сили. В Европа, за да покрие Euro 6 e-Bis, последния писък на стандартите за екология, този двигател е ограничен до 141 конски сили.

За сметка на това японците са му добавили 24-волтова мека хибридна система, с електромотор, който действа като стартер-генератор и добавя до 48 нютонметра въртящ момент. И с мъничка литиево-йонна батерия с капацитет 0.2 киловатчаса, която да складира спасената енергия при спиране. Но тази добавка е повече в чест на Брюксел, отколкото на вашия копнеж да потегляте винаги първи на светофара. Ускорението от 0 до 100 км/ч отнема над 10 секунди във версията с предно предаване, и почти 11 в тази с AWD.

ПРИ НИКАКВИ ОБСТОЯТЕЛСТВА НЕ БИХМЕ нарекли това "бърза кола". Но всъщност в това решение има логика, защото клиентите

на CX-5 не са онези, които искат да атакуват планинските завои с пълна газ. За тях има MX-5.

Този двигател няма грубоватото незабавно ускорение на турбото, а онова плавно разгръщане на мощността, което истинските автомобилни фенове винаги са ценели повече. Най-големият му плюс е, че работи при малки натоварвания и че спокойно ще си го карате, дълго след като даунсайзнатите му конкуренти са отишли да срещнат съзгателя си. А ако все пак гържите на повече динамика, бъдещият хибрид CX-5 вероятно ще я предложи. Още едно нещо, което доказва уникалността на Mazda: докато почти всички останали прегърнаха автоматичите с два съединителя като начин да понижат не само емисиите, но и разходите си, инженерите в Mazda прецениха, че това решение е твърде компромисно в някои случаи, и затова създадоха свой

собствен 6-степенен класически автоматик. В новата CX-5 тази кутия има рекорден брой сензори и благодарение на това реагира много адекватно на моментните ви нужди.

CX-5 СИ ОСТАВА ЕДНА ОТ НАЙ-ДОБРЕ управляващите се коли в своя сегмент, може би най-добре управляващата се извън премиум предложенията. Но въпреки това воланът е станал доста по-мек и по-лек, отколкото бе в миналото и отколкото бяхме свикнали да очакваме от Mazda.

Вероятно това е желанието на мнозинството клиенти. Но мен лично малко ме разочарова.

Базовото ниво PrimeLine е само с предно предаване, в по-горните можете да имате системата Mazda i-Active за задвижване на четирите колела с векторно разпределение на въртящия момент. Фокусът на тази система

е върху повече стабилност на пътя, а не върху офроуд, макар че с 20.5 см пътен просвет, тази кола няма да ви зареже и в калта.

НО НАЙ-СЪЩЕСТВЕНАТА ПРОМЯНА в новата CX-5 не е в дизайна, не е в задвижването, а е в самите размери. Тази кола е с 11.5 см по-голяма от досегашната, и с 11.5 см по-голямо междусие, което най-сетне решава проблема с мястото на задния ред и в багажника. Всъщност новата CX-5 е само с 5 см по-къса от CX-60.

Задната седалка дава с 6 см повече място за коленете, и с 3 см повече за главата. Задните врати са осезаемо по-широки и качването е по-лесно за всички - от бебета до избиратели на БСП. Багажникът е пораснал с цял куфар и вече побира 583 литра, а ако сгънете облегалките, можете да натъпчете над 2,000 литра товар (до тавана). Задната седалка се дели на три, така че спокойно можете да возите ските си или новия плот за кухнята едновременно с тримата си най-добри приятели. Защото въпросният плот няма сам да се качи по стълбите.

КАКТО ВЕЧЕ СТЕ ЗАБЕЛЯЗАЛИ, маркетинг специалистите на Mazda много обичат да ни подхвърлят загадъчни японски гуми. Като например "ма" - концепцията за силата на празното пространство. Което обаче в случая с този интериор има доста смисъл. Отвътре новата CX-5 е дори още по-изчистена, което в нашия претоварен от възприятия и от гейтайли живот е много приятно разнообразие.

Всичко е функционално и интуитивно - мест се намира там, където първо бихте посегнали. Вкусът на интериорните дизайнери на Mazda ни се струва безукорен. Но някои материали, особено на по-трудно видимите места, са една идея по-скромни, отколкото в CX-60. В по-високите нива получавате повече лукс, разбира се - като аудио от Bose с 12 говорителя или салон от първокласна естествена кожа в ниво Нотига.

Новото поколение е станало и госта по-щедро с нещата, които ви дава като базово оборудване, и които включват климатроник със сензори за влажност, подлакътници отпред и отзад, кожен мултифункционален волан, паркинг сензори отпред и отзад с камера за задно виждане, и още госта неща, които в близкото минало бяха скъпи опции в премиум моделите.

ВЪПРОСНОТО БАЗОВО НИВО тръгва от 34 700 евро, най-гостъпната версия с 4x4 е 40,400 евро, а върховата Нотига - почти 44,000 евро. Но това все още е осезаемо поевтино от вече близката като размер CX-60. В базовото ниво екранът на мултимедията е 12.9 инча, което, само по себе си, не е малко. Но във върховото ниво Нотига става 15.6 инча. Което е гигантско.

Обяснението на Mazda е, че по този начин и пътниците на задната седалка могат да виждат екрана и да ползват развлекателната система. Но всъщност при тези размери може да го види и шофьорът на тира пет коли зад вас.

Трябва да признаем, че чисто естетически предпочитаме компактния, врагден в таблото дисплей на предишното поколение. Но няма спор, че новият, вече сензорен екран е по-удобен за ползване на навигация например. Главният му недостатък е другаге.

ТОВА Е ПЪРВАТА MAZDA ИЗОБЩО, която включва услуги на Google в информационната си система. Това носи много плюсове, като например директното ползване на Google Maps, но и един минус, защото управлението на тези функции не позволява запазването на досегашния кръгъл контролер на Mazda - едно от най-удобните решения в автомобилния свят.

За компенсация на волана получавате нови capacitativni сензори, които действат и по двата начина - могат да се натискат като физически бутони, но може и да плъзгате пръст по тях. Звучи малко сложно, но в истинския живот работи госта добре.

Същото важи и за гласовия асистент на Google, който може да ви помогне за неща като климатика. А скоро тук ще се появи и изкуственият интелект Google Gemini - за да направите още една решителна крачка към Матрицата.

Все пак тези малки и неохотни отстъпки на японците пред модерните технологии не променят характера на тази кола. Новата CX-5 5 доказва, че Mazda все така предпочита да върви срещу течението и да върши нещата по свой начин. Автомобилният свят щеше да е много по-интересен, ако и други го правеха. ■

ЗАСТРАХОВАЙТЕ СВОЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ПРОЛЕТНА ЦЕНА!

Погрижете се за спокойствието
и сигурността на Вашия дом
и имущество със застраховка
„Защитена фамилия“

Армеец

Винаги с вас!

ЗАСТРАХОВАЙТЕ СВОЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ПРОЛЕТНА ЦЕНА. ПОГРИЖЕТЕ СЕ ЗА СПОКОЙСТВИЕТО И СИГУРНОСТТА НА ВАШИЯ ДОМ И ИМУЩЕСТВО СЪС ЗАСТРАХОВКА „ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ“.

Какви са предимствата, предлагани от ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- 20% отстъпка от застрахователната премия;
- Застрахователно покритие, изцяло съобразено с Вашето жилище и имуществото Ви;
- Бърза процедура и експертна консултация при сключване на застраховката;
- Възможност за избор на застрахователните рискове;
- Покритие срещу кражба чрез Взлом и кражба с техническо средство до 7500 евро без опис на имуществото;
- Навременно изплащане на щетите в случай на застрахователно събитие;
- Осигурен денонощен асисанс център на телефон: **0 700 1 3939**.

Къде можете да сключите застраховка „ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

**ПРОМОЦИЯТА Е ВАЛИДНА
ОТ 01.03 ДО 31.05.2026 г.**

SWIMMING AGAINST THE CURRENT

With the new CX-5, Mazda engineers continue to do everything their own way - and in defiance of fashion

By KONSTANTIN TOMOV / Photography MAZDA

There are many reasons to like Mazda. But the main one is that this relatively small Japanese company continues to do things its own way - often even in defiance of its marketing department.

Here is the latest proof: the new CX-5, the third generation of the brand's most successful car. It was obvious that the stakes for Mazda with the third generation are huge. But this did not make the Japanese rush to create it. Quite the opposite: they preferred to stop offering their most popular model for almost a whole year, just to refine its new generation to the maximum and increase the efficiency of production in Hiroshima even more.

NOW, AT LAST, THIS NEW GENERATION of the CX-5 is a fact. However, it has not betrayed tradition and changes in the directions you would least expect.

Long-awaited new generations usually bring drastic changes in appearance, but this is not the case here. The task set before the designers was to make this car immediately recognisable as a CX-5, so the changes in appearance are not revolutionary. But they are still significant - and outline a design language that we will see in all other Mazda models in the future. The side panels have adopted the sculpted, flowing lines of the Mazda 3, which might be a nightmare for the neighbourhood tinsmith, but looks great. A curious novelty is the ornaments inspired by "kigumi" - the legendary Japanese technique for making furniture without using nails.

ANOTHER THING THAT MAZDA DOES in its own way is to deal with the increasingly strict European environmental standards. While everyone else is resorting to downsizing, that is, reducing the working volume, Mazda is giving up the two-litre engine in favour of the 2.5-litre. The Japanese call this rightsizing - choosing the right volume.

This, however, is not the old 2.5 turbo that we know well, but a new naturally aspirated unit that was launched in the Mazda 3 last year. And which, at the cost of various tricks, such as deactivation of the first and fourth cylinders when needed, manages to be more economical than the old unit, especially at highway speeds.

However, Mazda engineers have had to make a concession to European environmental standards. American customers get over 190 horsepower from this engine. In Europe, in order to cover Euro 6 e-Bis, the latest scream of environmental standards, this engine is limited to 141 horsepower.

Instead, the Japanese have added a 24-volt mild hybrid system, with an electric motor that acts as a starter-generator and adds up to 48 newton meters of torque. And with a tiny lithium-ion battery with a capacity of 0.2 kilowatt-hours to store the saved energy when braking. But this addition is more in honor of Brussels than your desire to always be the first to go at the traffic lights. Acceleration from 0 to 100 km/h takes over 10 seconds in the front-wheel drive version, and almost 11 in the AWD one.

UNDER NO CIRCUMSTANCES would we call this a "fast car". But in fact, there is logic in this decision, because CX-5 customers are not those who want to attack mountain bends at full throttle. There is an MX-5 for them.

This engine doesn't have the rough, immediate acceleration of a turbo, but rather the smooth power delivery that true car fans have always appreciated more. Its biggest advantage is that it works at low loads and that you will drive it calmly, long after its downsized competitors have gone to meet their creator. And if you still want more dynamics, the future CX-5 hybrid will probably offer it.

Another thing that proves Mazda's uniqueness: while almost everyone else has embraced dual-clutch automatics as a way to reduce not only emissions but also costs, Mazda engineers decided that this solution was too compromising in some cases, and therefore created their own 6-speed classic automatic. In the new CX-5, this transmission has a record number of sensors and responds very adequately to your current needs.

CX-5 REMAINS ONE OF the best-driving cars in its segment, perhaps the best-driving outside of the premium offerings. But despite this, the steering wheel has become much softer and lighter than it was in the past and than we have come to expect from Mazda.

This is probably what the majority of customers want. But I personally was a little disappointed. The base PrimeLine level is only front-wheel

Mazda CX-5

141

к. с. максимална мощност
hp maximum power

238

Нм максимален въртящ момент
Nm maximum torque

10.5

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

187

212 км/ч максимална скорост
212 km/h top speed

driven. Going up, you can have the Mazda i-Active all-wheel drive system with torque vectoring. The focus of this system is on more stability on the road, not on off-road, although with 20.5 cm of ground clearance, this car will not leave you in the mud either.

BUT THE MOST SIGNIFICANT CHANGE in the new CX-5 is not in the design, not in the drive, but in the dimensions. This car is 11.5 cm longer than the previous one, and with a much bigger wheelbase, which finally solves the problem of space in the back row and in the trunk. In fact, the new CX-5 is only 5 cm shorter than the CX-60.

The back seat offers 6 cm more knee room and 3 cm more headroom. The rear doors are noticeably wider, and getting in is easier for everyone - from babies to BSP voters. The trunk has grown by a whole suitcase and now holds 583 litres, and if you fold the backrests, you can cram over 2,000 litres of cargo (up to the ceiling). The back seat is divided into three, so you can safely carry your skis or the new kitchen countertop at the same time with your three best friends. Because the countertop in question will not climb the stairs by itself.

AS YOU HAVE ALREADY NOTICED, Mazda's marketing specialists love to throw mysterious Japanese words at us. Like "ma" - the concept of the power of empty space. Which, however, in the case of this interior, makes a lot of sense. Inside, the new CX-5 is even cleaner, which in

our life overloaded with perceptions and details is a very pleasant change.

Everything is functional and intuitive - meaning it is located where you would first reach for it. The taste of Mazda's interior designers seems impeccable to us. But some materials, especially in the hidden places, are a bit more modest than in the CX-60. In the higher equipment levels, you get more luxury, of course - like Bose audio with 12 speakers or a premium genuine leather interior.

The new generation has also become much more generous with the things it gives you as basic equipment, which include climate control with humidity sensors, front and rear armrests, a leather multifunction steering wheel, front and rear parking sensors with a rearview camera, and many more things that in the recent past were expensive options in premium models.

THE BASE LEVEL IN QUESTION starts at 34,700 euros, the most affordable version with 4x4 is 40,400 euros, and the top-of-the-line Homura is almost 44,000 euros. But this is still noticeably cheaper than the similarly-sized CX-60.

In the base level, the multimedia screen is 12.9 inches, which, in itself, is not small. But in the top-of-the-line Homura it becomes 15.6 inches. Which is gigantic.

Mazda's explanation is that in this way, the passengers in the back seat can also see the screen and use the entertainment system. But in fact, with these dimensions, the lorry driver fifty meters behind you can also see it.

We must admit that, purely aesthetically, we preferred the compact, built-in dashboard display of the previous generation. But there is no doubt that the new, now touch screen, is more convenient for using navigation, for example. Its main drawback lies elsewhere.

THIS IS THE FIRST MAZDA EVER to include Google services in its infotainment system. This brings many advantages, such as direct use of Google Maps, but also one disadvantage, because managing these functions does not allow the retention of Mazda's round controller - one of the most convenient solutions in the automotive world.

To compensate for that, you get new capacitive sensors on the steering wheel that work both ways - they can be pressed like physical buttons, but you can also slide your finger over them. It sounds a bit complicated, but in real life, it works quite well.

The same goes for Google's voice assistant, which can help you with things like the air conditioning. And soon the Google Gemini artificial intelligence will appear here - to take another decisive step towards the Matrix.

However, these small and reluctant concessions by the Japanese to modern technologies do not change the character of this car. The new CX-5 5 proves that Mazda still prefers to go against the grain and do things its own way. The automotive world would be a lot more interesting if others did the same. ■

Забравете света и открийте своя...

**Райският залив на Къмпинг Градина
се подготвя за сезон 2026.**

Резервирайте своето мечтано бягство в бунгало на метри от брега.

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com

Виж повече на:

112 | **КУЛТУРА НА
НЕДОКОСВАНЕТО**
THE NON-TOUCHING CULTURE

89 | **НАЙ-ДОБРИТЕ РОК ФЕСТИВАЛИ**
THE BEST ROCK FESTIVALS

96 | **ВЕЛИКДЕНСКИ ПОСОКИ**
EASTER DIRECTIONS

АФИШ

КОНЦЕРТ

ЗОРБА // Стогодишнината на великия гръцки композитор Микис Теодоракис всъщност бе през 2025, но спектакълът в негова чест се оказва толкова успешен в родината му, че оттогава обикаля световните сцени. Вечерта в чест на Теодоракис ще бъде представена от Оркестъра и хора на солунската консерватория "Ано Поли", с Александрос Дзовани като солист и под диригентството на маестро Панайотис Диамандис.

28 март, зала 3, НДК

CONCERT

ZORBA // The centenary of the great Greek composer Mikis Theodorakis was actually in 2025, but the performance in his honor proved to be so successful in his homeland that it has been touring world stages ever since. The evening in honor of Theodorakis will be presented by the Orchestra and Choir of the Thessaloniki Conservatory "Ano Poli", with Alexandros Tzovani as soloist and under the baton of Maestro Panagiotis Diamantis.

March 28, Hall 3, National Palace of Culture

КЛАСИКА

ПЛЕТНЬОВ И ШЕХТМАН // Две от най-ярките имена на съвременната руска класическа музика гостуват на Софийската филхармония през март. Световноизвестният пианист и композитор Михаил Плетнъв ще свири в София Концерт номер 1 за пиано и оркестър от Бетовен и Симфония номер 2 от Шуберт. Диригентската палка ще е в ръцете на Михаил Шехтман, миналогодишния лауреат на голямата награда от Международния конкурс за дирижиране „Ференц Фричай“.

26 март, София, зала България

CLASSICS

PLETNEV AND SHEKHTMAN // Two of the brightest names in contemporary Russian classical music are visiting the Sofia Philharmonic in March. The world-famous pianist and composer Mikhail Pletnev will play Beethoven's Piano Concerto No. 1 and Schubert's Symphony No. 2 in Sofia. The baton will be in the hands of Mikhail Shechtman, last year's laureate of the Grand Prize of the Ferenc Fricsay International Conducting Competition.

March 26, Sofia, Bulgaria Hall

ДЕТСКА КНИГА

ВИКТОРИЯ. ТРИТЕ СКЪПОЦЕННИ УРОКА ЗА ПОБЕДАТА // Доника Ризова е много добре познато име в българската журналистика и PR, а вече - и в съвременната ни литература, защото "Виктория" е седмата книга от авторката на "Дракончето Ринти" и "Случайно в Майорка". Това е историята на една млада състезателка по плуване, една лятна почивка в Гърция и... среща с олимпийските богове. Илюстрациите са на талантливата Елизавета Белова.

Издателство "Сиела".

CHILDREN'S BOOK

VICTORIA. THE THREE PRECIOUS LESSONS FOR VICTORY // Donika Rizova is a very well-known name in Bulgarian journalism and PR, and now - in our contemporary literature, because "Victoria" is the seventh book by the author of "The Little Dragon Rinti" and "Accidentally in Majorca". This is the story of a young swimming competitor, a summer vacation in Greece and... a meeting with the Olympic gods. The illustrations are by the talented Elizaveta Belova.

Ciela Publishing House.

POSTER

КИНО

ПРОЕКТ "АВЕ МАРИЯ" // Райън Гослинг се превъплъщава като Райлнд Грейс (интересно дали са го избрали и заради инициалите) - учител по биология, който ненадейно се събужда на космически кораб на няколко светлинни години от Земята, страдащ от амнезия. Постепенно спомените му се връщат и се оказва, че той е единственият оцелял, способен все още да спаси Слънцето от гибел - както и съседната ни извънземна цивилизация. Проект Hail Mary е по едноименния роман на Андри Уиър ("Марсианецът"), режисират Фил Лорд и Крис Милър.

В кината от 20 март

ОПЕРА

В ПАМЕТ НА НИКОЛА НИКОЛОВ // Честванията на 100-годишнината от рождението на Никола Николов, започнали миналата година, ще бъдат увенчани от този концерт на Варненската опера с участието на Борис Луков, Вилиана Вълчева и други съвременни звезди на класическата музика в България. Николов, роден в българско семейство в Кукуш, е пял в театри като "Ла Скала", "Ковънт Гардън", "Метрополитан Опера" и "Болшой театър".

22 март, Варна

ДЖАЗ

МАЙК СЪЪРН // Софийската публика ще се докосне до един от най-големите джаз китаристи тази пролет. Майк Сърн, бивш член на Blood, Sweat and Tears, и сценичен партньор на Били Кобъм и Майлс Дейвис, гостува в България със съпругата си Лени, китарист и вокалист. Носител на наградата "Майлс Дейвис" от легендарния джаз фестивал в Монреал, Сърн ще свири в София заедно с Владимир Карпаров, Петър Славоу и Стоян Янкулов.

26 март, София Лайв Клуб

EN

MOVIES

PROJECT HAIL MARY // Ryan Gosling plays Ryland Grace (we wonder if he was chosen because of his initials) - a biology teacher who suddenly wakes up on a spaceship several light years from Earth, suffering from amnesia. Gradually, his memories return and it turns out that he is the only survivor, still capable of saving the Sun from destruction - as well as our neighboring alien civilization. Project Hail Mary is based on the novel of the same name by Andy Weir ("The Martian"), directed by Phil Lord and Chris Miller.

In cinemas from March 20

OPERA

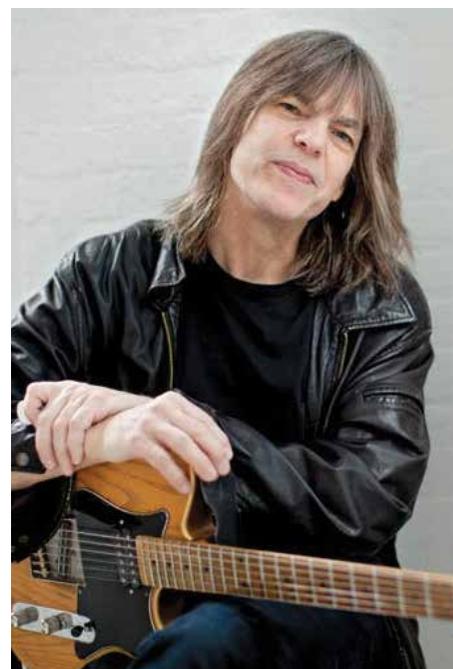
IN MEMORY OF NIKOLA NIKOLOV // The celebrations of the 100th anniversary of the birth of Nikola Nikolov, which began last year, will be crowned by this concert of the Varna Opera with the participation of Boris Lukov, Viliana Valcheva and other contemporary stars of classical music in Bulgaria. Nikolov, born into a Bulgarian family in Kukush, has sung in theaters such as La Scala, Covent Garden, the Metropolitan Opera and the Bolshoi Theater.

March 22, Varna

JAZZ

MIKE STERN // Sofia audiences will get to experience one of the greatest jazz guitarists this spring. Mike Stern, a former member of Blood, Sweat and Tears, and a stage partner of Billy Cobham and Miles Davis, is visiting Bulgaria with his wife Leni, a guitarist and vocalist. Winner of the Miles Davis Award from the legendary Montreal Jazz Festival, Stern will perform in Sofia alongside Vladimir Karparov, Petar Slavov and Stoyan Yankulov.

March 26, Sofia Live Club

Полет от ново поколение с Airbus A220

НОВИ КРИЛЕ,
НОВИ ПРИКЛЮЧЕНИЯ

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

НАЙ-ДОБРИТЕ РОК ФЕСТИВАЛИ НА 2026

THE BEST ROCK FESTIVALS OF 2026

От Пловдив до Монтрьо и от
Порто до "Нюрбургринг": 15
чудесни дестинации да слушате
музика под открито небе

Обикновено се заминаваме с най-добрите предстоящи музикални фестивали чак към края на пролетта. Но в новата реалност на 2026 година това би било фатално закъснение: още в края на февруари доста от най-големите фестивали вече са напълно разпродадени, напук на рекордните цени. Така че направете избора си бързо - и, разбира се, го съчетайте с летните разписания на "България Еър", които осигуряват доста удобен транспорт до повечето от най-привлекателните фестивали.

From Plovdiv to Montreux and
Porto to the Nürburgring: 15 great
destinations to listen to music under
the open sky

Usually, we write about the best upcoming music festivals only towards the end of spring. But in the new reality of 2026, this would be a fatal delay: by the end of February, many of the biggest festivals are already completely sold out, despite record prices.

So make your choice quickly - and, of course, combine it with the summer schedules of Bulgaria Air, which provide quite convenient transportation to most of the attractive festivals.

ROCK AM RING

Кога: 5-7 юни
Къде: Нюрбург, Германия
Кои: Linkin Park, Offspring, Iron Maiden, Limp Bizkit, Papa Roach, Volbeat, Bad Omens, Sabaton
 Комбинираните Rock Am Ring/ Rock Im Park са най-големият рок фестивал в Германия, с над 150,000 посетители всяка година. Am Ring подсказва за локацията - легендарната автомобилна писта Нюрбург-гринг. За съжаление билетите за тази година са разпродадени още от януари. Но все още могат да се намерят на черно или чрез официалния сайт за препродажи на организаторите.

When: June 5-7
Where: Nürburgring, Germany
Who: Linkin Park, Offspring, Iron Maiden, Limp Bizkit, Papa Roach, Volbeat, Bad Omens, Sabaton
 The combined Rock Am Ring/ Rock Im Park is the largest rock festival in Germany, with over 150,000 visitors each year. Am Ring hints at the location - the legendary Nürburgring racetrack. Unfortunately, tickets for this year have been sold out since January. But they can still be found on the black market or through the organizers' official resale website.

DOWNLOAD FESTIVAL

Кога: 10-14 юни
Къде: Донингтън парк, Великобритания
Кои: Guns n' Roses, Linkin Park, Limp Bizkit, Cypress Hill, Architects, Bad Omens, Electric Callboy, Mastodon, Halestorm.
Какво: 2026 е почивна година за Glastonbury - най-големият рок фестивал не само на Острова, но и може би изобщо в Европа. В паузата още повече внимание ще привлече Download, който традиционно се провежда на легендарната писта за "Формула 1". Съставът е добър, организацията - безукорна, но и цените не са от ниските - пълен билет за петте нощи с добавен къмпинг ще ви струва 495 лири, или 565 евро. Донингтън е на пог 2 часа с влак или автомобил от Хийтроу, където каца "България Еър".

When: June 10-14
Where: Donington Park, UK
Who: Guns n' Roses, Linkin Park, Limp Bizkit, Cypress Hill, Architects, Bad Omens, Electric Callboy, Mastodon, Halestorm.
What: 2026 is a year off for Glastonbury - the biggest rock festival not only on the Island, but perhaps in Europe as well. During the break, Download, which traditionally takes place on the legendary

Formula 1 track, will attract even more attention. The lineup is good, the organization is impeccable, but the prices are not cheap - a full ticket for five nights with added camping will cost you 495 pounds, or 565 euros. Donington is less than 2 hours by train or car from Heathrow, where Bulgaria Air lands.

PRIMAVERA SOUND PORTO

Кога: 11-13 юни
Къде: Порто, Португалия
Кои: Gorillaz, Massive Attack, The xx, IDLES, Кнеесар, Ethel Cain, Dijon, Big Thief, Sudan Archives, Peggy Gou, Dixon
Какво: Оригиналният Primavera Sound в Барселона има малко по-гръмки имена в афиша си, но пък е двойно по-скъп и, независимо от това, напълно разпродаден още в края на февруари. Разклонението в Порто е по-евтино (180 евро за пълен билет) и по-лесно достъпно, благодарение на новите реловни полети на "България Еър" до Порто.

When: June 11-13
Where: Porto, Portugal
Who: Gorillaz, Massive Attack, The xx, IDLES, Кнеесар, Ethel Cain, Dijon, Big Thief, Sudan Archives, Peggy Gou, Dixon
What: The original Primavera Sound in Barcelona has slightly

louder names on its poster, but it is twice as expensive and, despite this, completely sold out by the end of February. The Porto spin-off is cheaper (180 euros for a full ticket) and more accessible, thanks to Bulgaria Air's new regular flights to Porto.

RELEASE ATHENS FESTIVAL

Кога: 13 юни - 27 юли

Къде: Атина, Гърция

Кои: Nick Cave & The Bad Seeds, David Byrne, Jean-Michel Jarre, Gorillaz, Moby, Garbage, Offspring, Chris Isaac, Limp Bizkit, Pet Shop Boys, Megadeth, Helloween

Какво: Все повече големи фестивали се преориентират от триденни събития в поредица от отделни концерти. Release прави същото за юбилейното си 10-о издание, което ще е на Платия Неру - очарователен терен точно до яхтеното

пристанище на Неа Фалиро. Изпълнителите тази година се простират от Жан-Мишел Жар до Megadeth, така че има по нещо за всякакви вкусове. Цените са умерени - 65 евро на вечер.

When: June 13 - July 27

Where: Athens, Greece

Who: Nick Cave & The Bad Seeds, David Byrne, Jean-Michel Jarre, Gorillaz, Moby, Garbage, Offspring, Chris Isaac, Limp Bizkit, Pet Shop Boys, Megadeth, Helloween

What: More and more major festivals are reorienting themselves from three-day events into a series of individual concerts. Release is doing the same for its 10th anniversary edition, which will be held at Plateia Nerou - a charming venue right next to the marina of Nea Faliro. This year's performers range from Jean-Michel Jarre to Megadeth, so there's something for every taste.

Prices are moderate - 65 euros per night.

GRASPOP METAL MEETING

Кога: 18-21 юни

Къде: Десел, Белгия

Кои: Def Leopard, Alice Cooper, Foreigner, Europe, Sepultura, Twisted Sister, Megadeth, Offspring, Volbeat, Bring Me The Horizon, Sabaton, Within Temptation, Architects, Bad Omens, Anthrax, Accept, Tom Morello

Мястото, където за четири дни всички фенове на метъла могат да се върнат в златната ера на 80-те години. Макар че Graspop охотно приема и пънк, хард рок и всичко друго, което вдига сериозен шум. Билетът за целия фестивал е 319 евро. Десел е най-лесно достъпен от Брюксел ("България Еър" лети дотам 5 пъти седмично), на час с автомобил или на 1:20 часа с влак от летището.

When: June 18-21

Where: Dessel, Belgium

Who: Def Leopard, Alice Cooper, Foreigner, Europe, Sepultura, Twisted Sister, Megadeth, Offspring, Volbeat, Bring Me The Horizon, Sabaton, Within Temptation, Architects, Bad Omens, Anthrax, Accept, Tom Morello

The place where for four days all metal fans can return to the golden era of the 80s. Although Graspop gladly accepts punk, hard rock and anything else that makes a serious noise, as well. The ticket for the entire festival is 319 euros. Dessel is most easily accessible from Brussels ("Bulgaria Air" flies there 5 times a week), an hour by car or 1:20 hours by train from the airport.

HELLFEST

Кога: 18-21 юни

Къде: Клизон, Франция

Кои: Deep Purple, Iron Maiden, Alice Cooper, Limp Bizkit, Offspring, Megadeth, Anthrax, Sepultura, Helloween, Opeth, Napalm Death, Bring Me The Horizon

Какво: Клизон е идилично средновековно градче в района на Нант във Франция. В 361 от 365-те дни в годината можете

ДРУГИ:

Primavera Sound Barcelona (3-7 юни в Барселона, Испания). The Cure, Gorillaz, Massive Attack, Doja Cat, The xx, Skrillex, My Bloody Valentine, Peggy Gou, Addison Rae, Кнеесар, Carl Cox, Joseph Capriati.

Pinkpop (19-21 юни в Ландгераф, Нидерландия). The Cure, Foo Fighters, Twenty One Pilots, Editors, Teddy Swims, Zara Larsson, Yungblud, Franz Ferdinand, The Pretty Reckless.

Rock in Rio Lisbon (20-28 юни в Лисабон, Португалия). Linkin Park, Katy Perry, Rod Stewart, Cyndi Lauper, Shaggy, 4 Non Blondes, Sepultura, Cypress Hill, Kaiser Chiefs, Hoobastank, Charlie Puth.

Sofia Live Fest (27-28 юни, София, България). Idles, Three Days Grace и други.

A to Jazz (2-5 юли, София, България, безплатен вход). Изпълнителите още не са обявени.

Hills of Rock (24-26 юли, Пловдив, България). Marilyn Manson, Godsmack, Sex Pistols feat. Frank Carter, Electric Callboy, Lamb of God, Paradise Lost, Black Label Society.

Rock En Seine (26-30 август, Париж, Франция). The Cure, Nick Cave & The Bad Seeds, Deftones, Franz Ferdinand, Tyler the Creator, The Black Keys, Interpol, Turnstile, Biffy Clyro, Sombr.

га се порадвате на отличната му кухня и на живописните пейзажи. В останали четири дни тук е Hellfest, един от най-големите и шумни метъл фестивали в Европа. Официалните билети са разпродадени, но още се намират на вторичния пазар.

When: June 18-21
Where: Clisson, France
Who: Deep Purple, Iron Maiden, Alice Cooper, Limp Bizkit, Offspring, Megadeth, Anthrax, Sepultura, Helloween, Opeth, Napalm Death, Bring Me The Horizon
What: Clisson is an idyllic medieval town in the Nantes region of France. 361 out of 365 days a year, you can enjoy its excellent cuisine and picturesque landscapes. The remaining four days belong to Hellfest, one of the largest and loudest metal festivals in Europe. Official tickets are sold out, but are still available on the secondary market.

LUCCA SUMMER FESTIVAL

Кога: 24 юни - 29 юли
Къде: Лука, Италия
Кои: David Byrne, Jamiroquai, Ronnie Wood, Ludovico Einaudi, Katy Perry, Alabama Shakes, Zucchero, John Legend, Pooh, Marcus Miller, Ricardo Muti.
 Това не е еднократен фестивал, а поредица от отделни

концерти. Локацията си заслужава дори без да гледате афиша, защото сцената е на централния площад на едно от най-живописните средновековни градчета на Италия. А подборът на изпълнителите е безукорен всяка година. Цените са съвсем умерени по българските стандарти - 69 евро. Стига се лесно - с "България Еър" до Рим и после с влак.

When: June 24 - July 29
Where: Lucca, Italy
Who: David Byrne, Jamiroquai, Ronnie Wood, Ludovico Einaudi, Katy Perry, Alabama Shakes, Zucchero, John Legend, Pooh, Marcus Miller, Ricardo Muti.
 This is not a one-off festival, but a series of separate concerts. The location is worth it even without looking at the poster, because the stage is on the central square of one of the most picturesque medieval towns in Italy. And the selection of performers is impeccable every year. Prices are quite moderate by Bulgarian standards - 69 euros. It's easy to get there - with "Bulgaria Air" to Rome and then by train.

I-DAYS FESTIVAL

Кога: 25 юни - 10 септември
Къде: Панаирно градче, Милано
Кои: Foo Fighters, System of a

Down, Maroon 5, Florence + The Machine, David Guetta, A\$AP Rocky, Idles, Queens of the Stone Age, TonyPitony

Какво: Много симпатичен рок фестивал, който се провежда в MIND - специалното градче, построено за световното изложение в Минало миналото десетилетие. I-Days стартира много силно, преди три поредни години да бъде приземен от Covid, но сега пак набира сили. Схемата обаче е различна: вместо концентриран в четири дни, фестивалът е разпръснат през почти цялото лято. Можете да си вземете комбиниран билет за всички концерти с място пред сцената за 340 евро.

When: June 25 - September 10
Where: Fairgrounds, Milan
Who: Foo Fighters, System of a Down, Maroon 5, Florence + The Machine, David Guetta, A\$AP Rocky, Idles, Queens of the Stone Age, TonyPitony

What: A very nice rock festival that takes place in MIND - the special town built for the World Expo in the past decade. I-Days started very strongly, before being grounded by Covid for three consecutive years, but now it is gain-

ing strength again. The scheme is different, however: instead of concentrating on four days, the festival is spread out over almost the entire summer. You can get a combined ticket for all concerts with a front-of-the-stage seat for 340 euros.

ROCK WERCHTER

Кога: 2-5 юли

Къде: Верхтер, Белгия

Кой: The Cure, Moby, Gorillaz, Twenty One Pilots, Mumford & Sons, Elvis Costello, Lewis Capaldi, David Byrne, The War On Drugs, The XX, Teddy Swims, Kasabian, Renee Rap, A Perfect Circle, Rise Against

Какво: Един от най-популярните и с богата история фестивали в Европа, редовно привличащ над 80,000 души публика. Верхтер е малко село недалеч от университетския център Льовен - рай за чревоугодници и любители на бирата. Най-лесно ще стигнете с полета на "България Еър" до Брюксел, Льовен е на 16 км от летището. Комбинираният билет за всички дни на фестивала тази година е 315 евро.

When: July 2-5

Where: Werchter, Belgium

Who: The Cure, Moby, Gorillaz, Twenty One Pilots, Mumford & Sons, Elvis Costello, Lewis Capaldi, David Byrne, The War On Drugs, The XX, Teddy Swims, Kasabian, Renee Rap, A Perfect Circle, Rise Against

What: One of the oldest and most popular festivals in Europe, regularly attracting over 80,000 people. Werchter is a small village not far from the university center of Leuven - a paradise for gourmets and beer lovers. The easiest way to get there is by flight with "Bulgaria Air" to Brussels, Leuven is 16 km from the airport. The combined ticket for all days of the festival this year is 315 euros.

MONTREUX JAZZ FESTIVAL

Кога: 3-18 юли

Къде: Монтрьо, Швейцария

Кой: Още не се знае.

Какво: Най-престижният джаз фестивал в Европа, но всъщност музиката далеч не се ограничава само с джаз (тъкмо тук се ражда Smoke on the Water на Deep Purple).

Програмата се обявява чак през пролетта, но би трябвало да е смайваща, ако съдим по предишните издания, когато свириха фигури от ранга на Елтън Джон, Брайън Адамс, Сантана, Лайънъл Ричи. В миналото госта от концертите бяха безплатни. Вече не са. Но цените са направо умерени на фона на апетитите на някои български "промоутъри".

When: July 3-18

Where: Montreux, Switzerland

Who: Not yet known.

What: The most prestigious jazz festival in Europe, but in fact the music is far from limited to jazz (it was here that Deep Purple's Smoke on the Water was born). The program is announced only later this spring, but it should be amazing, judging by previous editions, when figures of the rank of Elton John, Bryan Adams, Santana, Lionel Richie played. In the past, many of the concerts were free. They are no longer. But the prices are downright moderate compared to the appetites of some Bulgarian "promoters".

PISTOIA BLUES FESTIVAL

Кога: 4-10 юли

Къде: Пистоя, Италия

Кой: Jethro Tull, The Darkness, Messa, Spleen, Fantastic Negrito, Jet, Walter Trout, Eric Steckel

Какво: Ако фестивалите със стохилиядна публика са твърде напрегащо преживяване за вас, можем горещо и от собствен опит да препоръчаме този блус фестивал с почти половинвековна история, който се провежда в тосканското градче Пистоя - една умалена и госта по-спокойна, но също толкова красива версия на Флоренция. Музиката отдавна вече не е само блус, тази година хедлайнери са легендите на прогресив рока Jethro Tull.

When: July 4-10

Where: Pistoia, Italy

Who: Jethro Tull, The Darkness, Messa, Spleen, Fantastic Negrito, Jet, Walter Trout, Eric Steckel

What: If festivals with a hundred thousand audience are too stressful for you, we can highly recommend this blues festival with almost half a century of

history, which takes place in the Tuscan town of Pistoia - a smaller and much calmer, but equally beautiful version of Florence. The music is no longer just blues, this year the headliners are progressive rock legends Jethro Tull.

MAD COOL FESTIVAL

Кога: 8-11 юли

Къде: Мадрид, Испания

Кои: Nick Cave & The Bad Seeds, David Byrne, Foo Fighters, Moby, Florence+The Machine, Teddy Swims, Pulp, The Black Crowes, Lorde, The War on Drugs, Kasabian, Richie Hawtin, Nina Kraviz

Какво: Един от най-амбициозните фестивали в Европа, макар да е все още със съвсем кратка история. Цените са доста по-гостъпни в сравнение с британските или северноевропейските конкуренти. Юлските температури в Мадрид не бива да ви плашат прекалено: програмата е почти изцяло нощем. Забранен за под 18-годишни.

When: July 8-11

Where: Madrid, Spain

Who: Nick Cave & The Bad Seeds, David Byrne, Foo Fighters, Moby, Florence+The Machine, Teddy Swims, Pulp, The Black Crowes, Lorde, The War on Drugs, Kasabian, Richie Hawtin, Nina Kraviz

What: One of the most ambitious festivals in Europe, although it is still very young. Prices are much more affordable compared to its British or northern European competitors. Don't let the July temperatures in Madrid scare you too much: the program is almost entirely at night. No one under 18.

PHILL GOOD

Кога: 17-19 юли

Къде: Пловдив, България

Кои: The Cure, Gorillaz, Moby, Suede, Кнеесар, Sleaford Mods, Just Mustard, The Subways, Wolf Alice, KLAS, Thievery Corporation

Какво: Единственият български фестивал това лято, който е привлякъл наистина впечатляващи хедлайнери.

Провежда се на Гребния канал в Пловдив и ви дава шанс, освен всичко, да изследвате един от най-древните постоянно

обитавани градове в света, с над 6000 години история. Комбинираната цена за трите дни е 154 евро, но билетите са на изчерпване.

When: July 17-19

Where: Plovdiv, Bulgaria

Who: The Cure, Gorillaz, Moby, Suede, Кнеесар, Sleaford Mods, Just Mustard, The Subways, Wolf Alice, KLAS, Thievery Corporation

What: The only Bulgarian festival this summer that has attracted A-ranking headliners. It takes place on the Rowing Canal in Plovdiv and gives you the chance, among other things, to explore one of the oldest continuously inhabited cities in the world, with over 6,000 years of history. The combined price for the three days is 154 euros, but tickets are running out.

TOMORROWLAND

Кога: 17-19 и 24-26 юли

Къде: Бом, Белгия

Кои: Chainsmokers, Disco Lines, Martin Garrix, Bassjackers, Henri PFR, Marlon Hoffstadt, MC Stretch, NERVO, Sebastian Ingrosso и други.

Какво: Най-голямото шоу за електронна музика в света. Както винаги, съставът включва най-актуалните дигжеи, а качеството на спектакъла е наистина впечатляващо. От Covid насам - а и заради все по-големия интерес - се провежда в два последователни уикенда. Най-лесно ще стигнете с "България Еър" през Брюксел - Боом е на 29 км от летището.

Tomorrowland

When: July 17-19 and 24-26

Where: Boom, Belgium
Who: Chainsmokers, Disco Lines, Martin Garrix, Bassjackers, Henri PFR, Marlon Hoffstadt, MC Stretch, NERVO, Sebastian Ingrosso and more.

What: The biggest electronic music show in the world. As always, the lineup includes the most up-to-date DJs, and the quality of the show is truly impressive. Since Covid - and also due to the increasing interest - it is held on two consecutive weekends. The easiest way to get there is with "Bulgaria Air" via Brussels, Boom is located 29 km away from the airport.

SPICE MUSIC FESTIVAL

Кога: 7-8 август

Къде: Бургас, България

Кои: Luis Fonsi, Right Said Fred,

Jenny Berggren (Ace of Base), Tomas Anders (Modern Talking), Phats & Small, Leeroy Thornhill (Prodigy), Captain Jack, Dante Thomas, Rednex, Ruslana.

Какво: Привидно простичка идея, която обаче не бе хрумнала на никоу друг промоутър в Европа: Spice Music събира на едно място (очарователната Морска гара в Бургас) авторите на най-големите диско хитове от 90-те. Резултатът от това е фестивал без кой знае каква музикална тежест, но пък с изключително ведро, жизнерадостно и само леко носталгично настроение. Тази година обхватът е разширен от класиките на Modern Talking до Despacito, но това не променя очакванията ни в Бургас да е купонът на годината.

When: August 7-8

Where: Burgas, Bulgaria

Who: Luis Fonsi, Right Said Fred, Jenny Berggren (Ace of Base), Tomas Anders (Modern Talking), Phats & Small, Leeroy Thornhill (Prodigy), Captain Jack, Dante Thomas, Rednex, Ruslana.

What: A seemingly simple idea that no other promoter in Europe has ever thought of: Spice Music brings together the biggest disco hits of the 90s in one place (the charming Marine Port in Burgas). The result is a festival without much musical weight, but with an extremely cheerful and only slightly nostalgic mood. This year, the range has been expanded from the classics of Modern Talking to Despacito, but this does not change our expectations that Burgas will be the party of the year.

OTHERS:

Primavera Sound Barcelona (June 3-7 in Barcelona, Spain). The Cure, Gorillaz, Massive Attack, Doja Cat, The xx, Skrillex, My Bloody Valentine, Peggy Gou, Addison Rae, Kneecap, Carl Cox, Joseph Capriati.

Pinkpop (June 19-21 in Landgraaf, Netherlands). The Cure, Foo Fighters, Twenty One Pilots, Editors, Teddy Swims, Zara Larsson, Yungblud, Franz Ferdinand, The Pretty Recluse.

Rock in Rio Lisbon (June 20-28 in Lisbon, Portugal). Linkin Park, Katy Perry, Rod Stewart, Cyndi Lauper, Shaggy, 4 Non Blondes, Sepultura, Cypress Hill, Kaiser Chiefs, Hoobastank, Charlie Puth.

Sofia Live Fest (June 27-28, Sofia, Bulgaria). Idles, Three Days Grace and others.

A to Jazz (July 2-5, Sofia, Bulgaria, free admission). Performers not yet announced.

Hills of Rock (July 24-26, Plovdiv, Bulgaria). Marilyn Manson, Godsmack, Sex Pistols feat. Frank Carter, Electric Callboy, Lamb of God, Paradise Lost, Black Label Society.

Rock En Seine (August 26-30, Paris, France). The Cure, Nick Cave & The Bad Seeds, Deftones, Franz Ferdinand, Tyler the Creator, The Black Keys, Interpol, Turnstile, Biffy Clyro, Sombri.

ВЕЛИКДЕНСКИ ПОСОКИ EASTER DIRECTIONS

5 страни, в които можете да се насладите на най-светлия християнски празник, дори и да не сте вярващи

5 countries where you can enjoy the brightest Christian holiday, even if you are not a believer

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK
By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

Великден е един от най-светлите празници за християните, но всъщност не е необходимо да изповядвате тази религия - или изобщо да сте вярващи - за да му се насладите. Почти навсякъде в Европа, неговото честване има не само духовни, но и културни, исторически и кулинарни измерения. Обикновено списъкът на най-добрите великденски дестинации започва с Йерусалим, но тази година по обясними причини ви препоръчваме пет други посоки, за да усетите особената, радостна атмосфера на празника.

Easter is one of the brightest holidays for Christians, but in fact, you do not need to profess this religion - or even be a believer - to enjoy it. Almost everywhere in Europe, its celebration has not only spiritual, but also cultural, historical and culinary dimensions.

Usually, the list of the best Easter destinations starts with Jerusalem, but this year, for obvious reasons, we recommend five other destinations to feel the special, joyful atmosphere of the holiday.

ИТАЛИЯ ITALY

Великден е особено важен празник във Вечния град. По-популярното честване е на католическото Възкресение, разбира се, когато папата допуска вярващите под прозореца си на площад "Свети Петър" и ги благославя, преди да отправи посланието Urbi et Orbi. Само имайте предвид, че за да присъствате, се нуждаете от билети. Те не се плащат, но са необходими от гледна точка на организацията и сигурността. Запазете си ги предварително. Православният Великден също е впечатляващ в Рим и се отбелязва в множество храмове, включително и в предоставения на българите "Свети Викентий и Анастасий". Независимо от религиозните ви убеждения, можете да се насладите на кулинарната страна на празника. Като се започне от гравирани шоколадови яйца и захарните агънца, и се свърши с неизменната паста, поръсена с пекорино романо, великденската трапеза на римляните е достойна за внимание. Само имайте предвид, че част от ресторантите няма да работят, а други ще са ангажирани за семейни събирания, затова резервирайте отрано.

Определено запомнящи се са честванията на Великден и във Флоренция, увенчани от една традиция на половин хилядолетие - Взривяването на колата, или Scoppio del Carro. 10-метровата каруца, претоварена с фойерверки, се спира пред катедралата и след това се възпламенява с огън от механична зузутка. Добрите тосканци вярват, че тази зрелищна ганданция носи добър късмет през годината. Тя е кулминацията на тържествената - и много колоритна - великденска процесия по улиците, тръгващата от Порта ал Прато и завършваща на Пиаца дел Дуомо.

Столицата на Тоскана е прославен кулинарен център, но Великден добавя към местните специалитети традиционни сладки и "коломба" - нещо като козунак във формата на гълъб.

Easter is a particularly important holiday in the Eternal City, Rome. The more popular celebration is, of course, the Catholic Resurrection, when the Pope allows the faithful to gather under his window in St. Peter's Square and blesses them before delivering the Urbi et Orbi message. Just keep in mind that to attend, you need tickets. They are free, but they are necessary for organisational and security reasons. Reserve them in advance. Orthodox Easter is also impressive in Rome and is celebrated in numerous churches, including the one given to the Bulgarians: "Saints Vincent and Anastasius".

Regardless of your religious beliefs, you can enjoy the culinary side of the holiday. Starting from engraved chocolate eggs and sugar lambs, and ending with the invariable pasta sprinkled with pecorino romano, the Easter table of the Romans is worthy of attention. Just keep in mind that some restaurants will not be open, and others will be busy with family gatherings, so book early.

The Easter celebrations in Florence are definitely memorable, crowned by a tradition dating back half a millennium - the Explosion of the Car, or Scoppio del Carro. The 10-meter-long cart, loaded with fireworks, stops in front of the cathedral and then ignites with fire from a mechanical dove. Good Tuscans believe that this spectacular show brings good luck throughout the year. It is the culmination of the solemn - and very colourful - Easter procession through the streets, starting from Porta al Prato and ending in Piazza del Duomo.

The capital of Tuscany is a famous culinary centre, but Easter adds to the local specialties traditional sweets and "colomba" - a kind of dove-shaped cake.

БЪЛГАРИЯ BULGARIA

В България, където християнството има 1162-годишна история, великденските дестинации са не една и две. Най-популярната несъмнено е Рилският манастир.

Намира се в северозападните части на Рила, сред прекрасни борови гори, а близостта му до София го прави чудесна дестинация и за еднодневна разходка. За негов основател традиционно е сочен свети Иван Рилски, който водел отшелнически живот в пещера наблизо. На практика изграждането на манастира е започнато от учениците на отшелника, които го посещавали в планината.

Тук са някои от най-хубавите образци на православно църковно изкуство. Позлатеният иконостас с изящната си дърворезба е най-големият в България. В музея на светата обител има богата колекция икони. Обърнете специално внимание на Кръста на Рафаил, кръстен на монаха, който го създал. Според легендата Рафаил успял да извае 104 религиозни сцени и 650 малки фигурки, ползвайки увеличителни стъкла и специални миниатюрни длетя. Работата му отнела дванадесет години и накрая творецът загубил зрението си.

Особена е великденската атмосфера и в Жеравна, родното място на един от най-големите български писатели – Йордан Йовков. Това старопланинско селце в Източна България е сред най-добре запазените архитектурни резервати в страната. Тук ще намерите над 150 съхранени възрожденски и предвъзрожденски къщи, включително и над тристагодишната къща на Руси Чорбаджи, превърната сега в музей. Не пропускайте да видите експозицията на икони в местната църква „Свети Николай“. Колкото до удобствата, в Жеравна има няколко много приятни хотелчета и къщи за гости. А храната се приготвя с местни продукти.

In Bulgaria, where Christianity has a 1162-year history, there are many Easter destinations. The most popular is undoubtedly the Rila Monastery.

It is located in the northwestern parts of Rila mountain, among beautiful pine forests, and its proximity to Sofia makes it a great destination for a day trip. Its founder is traditionally attributed to Saint Ivan of Rila, who lived a hermit's life in a nearby cave. In fact, the construction of the monastery was started by the hermit's disciples who visited him in the mountains.

Here are some of the finest examples of Orthodox church art. The gilded iconostasis with its exquisite woodcarving is the largest in Bulgaria. The museum of the holy monastery has a rich collection of icons. Pay special attention to the Cross of Raphael, named after the monk who created it. According to legend, Raphael managed to sculpt 104 religious scenes and 650 small figures, using magnifying glasses and special miniature chisels. The work took him twelve years, and in the end, the artist lost his sight.

The Easter atmosphere is also special in Zheravna, the birthplace of one of the greatest Bulgarian writers, Yordan Yovkov. This Stara Planina village in Eastern Bulgaria is among the best-preserved architectural reserves in the country. Here you will find over 150 preserved Renaissance and pre-Renaissance houses, including the over three-hundred-year-old house of Rusi Chorbazhi, now turned into a museum. Don't miss the exhibition of icons in the local church "St. Nicholas". As for amenities, Zheravna has several very pleasant hotels and guest houses. And the food is prepared with local products.

ИСПАНИЯ SPAIN

На малко места по света Възкресение се чества по толкова зрелищен начин, колкото в Испания. На практика всеки град има своите старинни и очарователни великденски традиции, но особено забележителна е Светата седмица в Севиля, сърцето на южната област Андалусия. Близко 60-те местни християнски братства (hermandades) организират пищни тържествени процесии по улиците, облечени в характерните си роби, носещи красиви статуи и съпроводжани от шумни оркестри. Важно е обаче да знаете, че тези събития изцяло блокират централните части на града - планирайте пътуването, паркирането и разглеждането на забележителностите за сутринта, защото следобед може да не стигнете никъде. Ако искате пищността на процесииите, но без огромните тълпи, опитайте някое от близките до Севиля грачета, като Утрера, Херес, Марчена или Естепа.

По-спокойна алтернатива е и Палма де Майорка. Какво по-хубаво от възможността да съчетае празника с очарователните плажове и божествения климат на Балеарските острови? Приключението започва от столицата Палма, по чийто каменни улечки ще се проточат живописни шествия за прогонване на злото. Вземете със себе си маслинова или палмова клонка, за да сте в тон с местните хора.

Освен огромната и красива градска катедрала, си струва да видите двореца Алмудайна, останал от епохата на мавританското владичество, и очарователния старинен квартал Портея. Популярни атракции са също крепостта Белвер, рибарското селце Порто Кристо и намиращите се до него Драконови пещери с подводното си езеро, което според местните хора е най-голямото в света. След това вече с чиста съвест можете да се запътите към някой от стотиците плажове. Или да се отдадете на местната кулинария, доминирана от морските дарове.

Few places in the world celebrate Easter as spectacularly as Spain. Virtually every city has its own ancient and charming Easter traditions, but Holy Week in Seville, the heart of the southern region of Andalusia, is particularly notable. The nearly 60 local Christian brotherhoods (hermandades) organise lavish processions through the streets, dressed in their characteristic robes, carrying beautiful statues and accompanied by noisy orchestras. It is important to know, however, that these events completely block the central parts of the city - plan your travel, parking and sightseeing for the morning, because in the afternoon you may not get anywhere. If you want the pomp of the processions, but without the huge crowds, try one of the towns near Seville, such as Utrera, Jerez, Marchena or Estepa.

A quieter alternative is Palma de Mallorca. What could be better than the opportunity to combine the holiday with the enchanting beaches and divine climate of the Balearic Islands? The adventure begins in the capital Palma, where picturesque processions will run along its cobblestone streets to drive away evil. Take an olive or palm branch with you to be in tune with the locals.

In addition to the huge and beautiful city cathedral, it is worth seeing the Almudaina Palace, which dates back to the era of Moorish rule, and the charming old quarter of Porteia. Popular attractions are also the Bellver fortress, the fishing village of Porto Cristo and the nearby Dragon Caves with their underwater lake, which, according to locals, is the largest in the world. After that, you can head to one of the hundreds of beaches with a clear conscience. Or indulge in the local cuisine, dominated by seafood.

ФРАНЦИЯ FRANCE

Разбира се, че не ви е нужен празничен повод, за да посетите Париж - града, който мнозина смятат за най-красивия на планетата. Но пролетта и великденските ритуали добавят допълнителен чар на и без това неустоимата френска столица. Дори и само специалните великденски витрини на прочутите майстори на шоколада като Foucher, Jean-Paul Hevin, Josephine Vannier и Pierre Marcolini оправдават напълно пътуването. Освен това Великденската програма на Париж е изпълнена с безброй концерти на открито

Дори и да не сте католици, тържествената служба в Сен-Жермен дьо Пре, най-старата парижка църква, е запомнящо се преживяване. Също както и тази в Сен-Сюлпис или в красивата Сакре Кьор в Монмартр.

Много ресторанти за съжаление не работят по празниците, но пък за сметка на това са отворени повечето музеи, начело с Лувъра и Центъра Помпиду. А ако случайно уцелите слънчево време, горещо ви препоръчваме да си купите багета, парче сирене и бутилка вино, и да си направите пикник в Люксембургската градина или някой от множеството други очарователни паркове на Париж.

Традиционната храна за французите на Великден е същата, каквато и за българите - агнешко, макар че в някои райони предпочитат заешкото. Всъщност ролята на агнето в празника е толкова съществена, че в някои региони, например Елзас, дори и сладкишите се правят във формата на агне (Lamalas de Paques). Понеже обикновено великденските празници съвпадат с началото на сезона на аспержите, този благороден зеленчук също заема сериозно място на трапезата. Съпроводен, естествено, с бутилка от най-доброто френско вино. Децата участват в дългоочаквания лов на великденски яйца, предварително старателно скрити от родителите.

Of course, you don't need a holiday to visit Paris, the city that many consider the most beautiful on the planet. But spring and Easter rituals add extra charm to the already irresistible French capital. Even just the special Easter windows of famous chocolatiers like Foucher, Jean-Paul Hevin, Josephine Vannier and Pierre Marcolini are more than enough to justify the trip. In addition, Paris' Easter program is filled with countless outdoor concerts.

Even if you're not Catholic, the solemn service at Saint-Germain-des-Prés, the oldest church in Paris, is a memorable experience. As is the one at Saint-Sulpice or the beautiful Sacré-Coeur in Montmartre.

Many restaurants are unfortunately closed on holidays, but most museums are open, including the Louvre (the Pompidou Centre, unfortunately, is undergoing a serious renovation). And if you happen to catch a sunny day, we highly recommend that you buy a baguette, a piece of cheese and a bottle of wine and have a picnic in the Luxembourg Gardens or one of the many other charming parks in Paris.

The traditional food for the French at Easter is the same as for the Bulgarians - lamb, although in some regions they prefer rabbit. In fact, the role of lamb in the holiday is so significant that in some regions, for example, Alsace, even pastries are made in the shape of a lamb (Lamalas de Paques). Since Easter usually coincides with the beginning of the asparagus season, this noble vegetable also takes a serious place on the table. Accompanied, of course, by a bottle of the best French wine. Children participate in the long-awaited hunt for Easter eggs, carefully hidden by their parents in advance.

КИПЪР CYPRUS

Още едно място, където можете да съчетаете Великден със слънце, пролет и дори къпане в морето.

Според легендата Лазар от Витания, след като бил възкресен от Христос, трябвало да бяга от Юдея и дошъл на Кипър, където станал първият епископ на Китион - днешната Ларнака. Смята се, че в централния храм на града почиват останките му. Както и навсякъде в гръкоезичния свят, тук Великден е голям празник, един от двата най-важни в годината. Улиците отрано се изпъстрят с огромни боядисани каменни яйца. Опитайте традиционните великденски сладки "флаунес", направени от сирене, и, разбира се, прословутото кипърско "мезе" - цяло меню от салатки, предястия и основни ястия, което обикновено се поръчва за двама. Самото честване на православния Великден не е чак толкова по-различно от това в България - с традиционната полунощна служба в събота срещу неделя и с паленето на огромни празнични клади, наречени "ламбрация". Неделната великденска трапеза слага край на постите с агнешко чеверме, чукане с боядисаните яйца и традиционни игри.

Търсещите по-силно духовно преживяване могат да се насочат и към някои от най-красивите манастири на острова, като Макариас и Кикос в планините Троодос, Ставровуни край Ларнака или Аиос Неофитос, близо до Пафос.

Времето на Острова на Афродита през април вече е достатъчно топло, за да се запътите след това към плажовете - било към градския Финикудис, било към златистите пясъци на близкия курорт Ая Напа. Многобройната българска колония на острова означава, че има госта голям шанс да бъдете обслужени на родния си език.

Another place where you can combine Easter with sun, spring, and even swimming in the sea.

According to legend, Lazarus of Bethany, after being resurrected by Christ, had to flee Judea and come to Cyprus, where he became the first bishop of Kition - today's Larnaca. It is believed that his remains rest in the central temple of the city. As everywhere in the Greek-speaking world, Easter is a big holiday here, one of the two most important of the year. The streets are decorated with huge painted stone eggs early on. Try the traditional Easter sweets "flaunes", made of cheese, and, of course, the famous Cypriot "meze" - a whole menu of salads, appetizers and main courses, which is usually ordered for two. The Orthodox Easter celebration itself is not that different from that in Bulgaria, with the traditional midnight service on Saturday and the lighting of huge festive bonfires called "Iambratzia". The Sunday Easter meal ends the fast with lamb stew, cracking of painted eggs and traditional games.

Those looking for a more intense spiritual experience can also head to some of the island's most beautiful monasteries, such as Macharias and Kykkos in the Troodos Mountains, Stavrovouni near Larnaca or Agios Neophytos near Paphos.

The weather on Aphrodite's Island in April is already warm enough to head to the beaches afterwards, either to Larnaca's Finikoudis or to the golden sands of the nearby resort of Agia Napa. The island's large Bulgarian colony means that there is a pretty good chance that you will be served in your native language.

ТАЙНАТА НА ДВАТА ВЕЛИКДЕНА

Заради правила отпреди 17 века християните честват най-големия си празник по различно време всяка година

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK

Тази година България и православният свят ще честват Великден на 12 април. За католиците и протестантите обаче той е седмица по-рано - на 5 април. Освен че се разминава при двете основни течения на християнството, най-големият празник и при двете варира с амплитуда 35 дни. И често обърква почивните ни дни, плановете за ваканцията и учебните срокове. Защо идва този хаос с датите?

ОБЯСНЕНИЕТО Е ДОСТА ОБЪРКАНО. Според Библията, Христос е вечерял с

учениците си за последен път в нощта на еврейския празник Пасха, бил е разпнат на следващия ден (Разпети петък) и се е преродил на по-следващия ден (Велика събота).

Пасха се празнува на първото пълнолуние след пролетното равноденствие, което може да се случи във всеки от следващите 7 дни. За да гарантира, че Великден ще се падне в последния ден от седмицата, през 325 година първият Вселенски събор на християнската църква в Никея решава, че Великден ще се празнува в неделята на първото пълно-

луние след пролетното равноденствие, или след него. Тук обаче има малка уловка – ако първото пълнолуние се падне в неделя, тогава Великден би съвпаднал с Пасха. Затова е решено в такива случаи честването на Възкресение да бъде отложен за следващата неделя. Нещата се объркват още повече, тъй като на събора е взето и решение да бъде фиксирана датата на равноденствие на 21 март – какъвто е бил случаят през 325 година (днес е на 20 март). След това се създават няколко таблици, определящи датата на пълнолунието, които обаче не

съвпадат съвсем с астрономическото пълнолуние (което на практика значи, че Великден всъщност е преди Пасха).

НАЙ-РАННАТА ВЪЗМОЖНА ДАТА за Великден е, когато възприетото пълнолуние се пада на 21 март, събота. Тогава Възкресение се празнува на следващия ден – 22 март. Това обаче е доста рядко явление – случвало се е през 1818 и ще се случи отново през 2285 година. Най-късната възможна дата пък е, когато пълнолунието се падне на 20 март, така че следващото възможно пълнолуние е 29 дни по-късно, на 18 април. Ако това се падне в неделя, се прилага специалното правило и Великден се празнува на 25 април. Това се е случвало за последно през 1943 и ще се случи отново през 2038 година.

По този начин се получава прозорецът от 35 дни, в които варира честването на празника. Православната църква прилага същите правила, но ползва юлианския календар, който в момента изостава от грегорианския с 13 дни. Това изоставане, съчетано с правилата от

На среща в Алено през 2001 представители на няколко църкви предложиха да влезе в сила нова система, която разчита на реалните астрономически данни, вместо на старите таблици

Никея, понякога дава разлики от цял месец.

ИМАЛО Е МНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ за промяна на начина, по който се насрочва Великден. На среща в Алено през 1997 представители на няколко църкви предложиха от 2001 да влезе в сила нова система, която разчита на реалните астрономически данни, вместо на старите таблици за изчисляване на пълнолуние. Това би направило датата еднаква за източната и западната църква. Предложението обаче не бе прието. Доста по-рано, през 1928, британският парламент се опитва да прокара закон, според който Великден да се празнува във втората неделя на април, но и той не е приет. Няколко църкви, включително католическата, изразяват съгласие за нагласяване на датата по този начин, така че тя да не варира с повече от седмица. Но докато най-накрая не се вземе общо решение между всички църкви, Великден ще продължава да се чества на различна дата в рамките на 5 седмици всяка година. ■

Bulgaria - Sofia

Two restaurants serving traditional national dishes.
Live folklore music!
Summer gardens.

Hadjidragan's restaurants take you on a culinary journey through time without leaving the capital. Two restaurants in the heart of Sofia function as museums, with original exhibits donated by old Bulgarian families. Thousands of household items from ancient Bulgarian villages will be brought to life before your eyes, together with stunning costumes, painted carts, a weaving loom, and more.

Come and sample some traditional Bulgarian dishes including freshly Charcoal-grilled lamb chops, slow-cooked and lightly charcoal-smoked whole pork knuckle - Mehandjiski, Banitsa and Salad Bulgare or for large groups, you can also order the massive Voevodska Platter, which serves 10 people with a wide variety of dishes. Choose one of our two welcoming restaurants, relax and enjoy delicious food, complemented by Bulgarian brandy, wine or our amazing homemade cherry liqueur (Vishnovka), as well as any of our desserts.

HADJIDRAGANOVITE KASHTI
tel.: + 359 899 917 837 | www.kashtite.com
N75, Kozloduy street (near Lion's bridge)

HADJIDRAGANOVITE IZBI
tel.: + 359 898 775 936 | www.izbite.com
N18, Hristo Belchev str. (next to Vitoshka str.)

THE SECRET OF TWO EASTERS

Because of rules from 17 centuries ago, Christians celebrate their greatest holiday at a different time each year

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

This year, Bulgaria and the Orthodox world will celebrate Easter on April 12. For Catholics and Protestants, however, it is a week earlier - on April 5. In addition to differing in the two main streams of Christianity, the greatest holiday in both varies by an amplitude of 35 days. And it often confuses our days off, vacation plans and school terms. Why does this chaos with dates occur?

THE EXPLANATION IS QUITE CONFUSING.

According to the Bible, Christ had his last supper with his disciples on the night of the Jewish holiday of Passover, was crucified the next day (Good Friday) and was resurrected the day after that (Holy Saturday).

Easter is celebrated on the first full moon after the vernal equinox, which can occur in any of the following 7 days. To ensure that Easter falls on the last day of the week, in the year 325, the first Ecumenical Council of the Christian Church in Nicaea decided that Easter would be celebrated on the Sunday of the first full moon after or after the vernal equinox. However, there is a small catch here - if the first full moon falls

on a Sunday, then Easter would coincide with Passover. Therefore, it was decided that in such cases the celebration of the Resurrection would be postponed to the following Sunday. Things get even more confusing, since the council also decided to fix the date of the equinox on March 21. Then several tables are created to determine the date of the full moon, which, however, do not quite coincide with the astronomical full moon (meaning that Easter could actually come before Passover).

THE EARLIEST POSSIBLE DATE for Easter is when the accepted full moon falls on Saturday, March 21. Then Resurrection is celebrated the next day - March 22. However, this is a rather rare occurrence - it happened in 1818 and will happen again in 2285. The latest possible date is when the full moon falls on March 20, so the next possible full moon is 29 days later, on April 18. If this falls on a Sunday, the special rule applies and Easter is celebrated on April 25. This last happened in 1943 and will happen again in 2038. This creates a 35-day window in which the celebration of the holiday varies. The Orthodox

Church applies the same rules, but uses the Julian calendar, which is currently 13 days behind the Gregorian. This lag, combined with the rules of Nicaea, sometimes results in differences of a whole month.

THERE HAVE BEEN MANY PROPOSALS to change the way Easter is scheduled. At a meeting in Aleppo in 1997, representatives of several churches proposed that a new system, based on real astronomical data, instead of the old tables for calculating the full moon, should come into force in 2001. This would make the date the same for the Eastern and Western churches. However, the proposal was not accepted.

Much earlier, in 1928, the British Parliament tried to pass a law according to which Easter would be celebrated on the second Sunday in April, but it was also not accepted. Several churches, including the Catholic Church, have expressed agreement to adjust the date in this way, so that it does not vary by more than a week. But until a common decision is finally made among all the churches, Easter will continue to be celebrated on a different date within 5 weeks each year. ■

POSOKA.COM

ФУНАДУ, МАЛДИВИ

ЕДИН ОТ МАЛКОТО ПЛАЖОВЕ, РАЗПОЛОЖЕНИ В
БИОСФЕРЕН РЕЗЕРВАТ НА ЮНЕСКО, КЪДЕТО МОГАТ
ДА СЕ ВИДЯТ РЕДКИ МОРСКИ КОСТЕНУРКИ И
УНИКАЛНИ МАНГРОВИ ГОРИ.

Резервирай своето вълнуващо
пътуване на www.posoka.com или
се свържи с нас на 0700 17 107

КУЛТУРА НА НЕДОКОСВАНЕТО

В Европа отдавна приемаме вилицата за гаденост, но гругаге по света все още я отхвърлят. Защо е така?

Текст ЯСЕН БОЙЧЕВ / Фотография iSTOCK

Да се научи гетето да се храни с нож и вилица в наше време минава за своегo рода първи житейски изпит, нещо като ранна инициация на индивида. Какво обаче се крие зад този обичай? Защо точно правилната употреба на ножа и вилицата се оказва мярка за добро възпитание и добри маниери, т.е. мярка за цивилизованост? Би било интересно да се хвърли поглед към историята на основните хранителни прибори, за да се потърси отговор.

НОЖЪТ Е ПОЗНАТ И ИЗПОЛЗВАН като оръжие, сечиво и инструмент за хранене още от праисторически времена. До края на Средновековието той рядко е бивал специално пригoден за нуждите на трапезата. Повечето хора сядали да се хранят със собствените си ножове, които иначе носели препасани на кръста. Това може би е първият инструмент с „гвойно предназначение“, ако използваме един популярен евфемизъм за оръжейни гоставки. Многофункционалната му природа винаги е предизвиквала разбираем страх при употребата му на масата. Поради което през 1669 г., след

като вилицата вече била станала достатъчно популярна, крал Луи XIV забранил употребата на ножове на трапезата и на улицата, за да ограничи насилието.

Две хилядолетия по-рано Конфуций съветвал китаеците да не използват ножове на трапезата, защото това би ги накарало да се чувстват като в кланица. Както по отношение на много груги неща и в приборите за хранене китаиската цивилизация е тръгнала в посока различна от европейската. Там работата на вилицата и ножа още от V хил. пр. Хр. се върши от клечките.

ЛЪЖИЦАТА Е ПОЧТИ ТОЛКОВА СТАРА, колкото и ножът. Позната е още от времето на палеолита. Предполага се, че първоначално хората са използвали за тази цел мигени черупки. По-късно в употреба влезли и груги материали - кост, рог, глина, порцелан, метал. През I в. в Рим използвали гва вида лъжици. Първият виг, *ligula*, била подобна на съвременните и се употребявала за ядене на супа и меки храни, а вторият виг - *soslear*, кръгла и помалка, служела за ядене на морски деликатеси и

рожки яйца. До наши дни нищо съществено в тези прибори не се е променило освен размера и материала, от които се изработват.

За разлика от ножа и лъжицата вилицата е нещо сравнително ново. В Европа тя се появява в края на Средновековието като прибор за сервиране на ястията. Със същото предназначение на изток е била използвана още от края на Античността. Като индивидуален прибор за хранене във Византия двузъбната вилица се появява около X век. Такива вилици са откривани при археологически разкопки и по българските земи. На запад обаче проникването ѝ е станало бавно. През XI век венецианският дож Силвио се оженил за византийска принцеса, която силно шокирала италианците с трапезните си навици - "хранела се с малка златна вила с два зъба", както обяснява един съвременник. Тази дворцова новост минавала за противоестествена екстравагантност и била остро порицана от свещениците в града. Скоро принцесата се разболяла и починала, което църковниците обяснили като Божие наказание заради използването на вилица.

ЧЕТИРИ ВЕКА ПО-КЪСНО европейската аристокрация продължавала да се съпротивлява на новия прибор и стриктно се придържала към правилото на трите пръста. Сред скъпоценностите на император Карл V имало и гузина вилици, но по същото време сред кухненския инвентар на Шарл Саваойски имало само една. Във Франция въвеждането ѝ често се свързва с Катерина Медичи и брака и с крал Анри II през 1533 г. Впрочем със сродяването между френския кралски двор и фамилията Медичи се свързват и госта други промени във френската кухня. Първият англичанин, който започнал да се храни с вилица, бил някой си Томас Кърът. През 1611 той издал пътепис за нравите в Италия и Франция, като освен това опитал да пренесе някои и в родината си. Един от тях е била и употребата на вилица, но и той също като византийската съпруга на венецианския дож Силвио, бил укоряван и подиграван от своите сънародници. "Защо са ни вилици, след като Господ ни е дал ръце?", питали те. Все пак сравнително скоро вилицата станала модерна сред английската аристокрация, а оттам не било трудно да навлезе и сред по-ниските социални слоеве. Така между XVI и XVIII век новият прибор, а заедно с него и някои нови хранителни навици, постепенно се утвърдили в Западна Европа.

"НАЙ-БЛАГОПРИЛИЧНО Е ДА СЕ ИЗПОЛЗВАТ само три пръста, а не да се взема с цяла ръка", пише Еразъм Ротердамски

В едно свое кратко, но много популярно съчинение, озаглавено "De civilitate morum puerilium" (за учтивостта в обноските на детето), издадено през 1530 г. и многократно преиздавано през следващите десетилетия. "Чашата и добре почистеният нож от дясната страна, от лявата хлябът", пише Еразъм. Това са основните лични прибори на масата според неговото съчинение. Тази оскъдност на трапезата откъм прибори се потвърждава от многобройни други сведения, фрески и миниатюри и от онова време.

Само век по-късно в една поема на маркиз Дьо Куланж (1640) се казва: "Някога се е ядло от обща паница и са топили хляба с пръстите си във соса. Днес всеки яде с лъжица и вилица от собствената си чиния, а от време на време лакеят мие приборите в бюфета."

Коя е причината за тази трансформация? Тя определено не е продиктувана само от хигиенни норми. В епохата на Ренесанса в европейските дворцови стандарти на общуване постепенно се налага една "култура на негоскуването" в най-широкия смисъл на думата. Тогава хората, според Норберт Елиас ("Относно процеса на цивилизация") започват да изграждат прегради между телата си. Тази тенденция има различни проявление - в дворцовия церемониал, етикецията, облеклото, нивата на формалност в общуването. Догоскуването (не само физическо, а като цяло нарушаването на чуждото лично пространство) е строго регламентирано и отклоняването от правилата е съпроводено с чувство на неудобство и срам. Вилицата е част от този сложен социално-психологически процес, който днес наричаме цивилизация.

ВЪЗМОЖНА Е И ДРУГА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ.

Някой би потърсил тук една кодирана склонност към насилие в европейската християнска цивилизация и би изложил контраста между европейския начин на хранене, при който храната (плътта) се пробожда, намушква и нанизва на вилица и Китай, където тя просто се хваща с клечки. Подобна посока на мислене лесно би била потвърдена с други ефектни цивилизационни примери - защо китайците, които познават барута векове преди европейците, са го използвали само за фойерверки, а в Европа неговото откриване радикално променя политиката, икономиката и урбанистичната физиономия на градовете? Или книгопечатането, което в Китай ражда най-напред албуми с изкуство, а в Европа - Гутенберговата библия, мегатекст, който освен всичко друго е мотивирал и меганасилие. Тази интерпретация обаче е откровено спекулативна. Причината в Китай тези открития да не водят до технологични революции и в структурата на обществото, в неговата строга йерархизация, заради която те оставали достъпни и затворени само в най-високия социален сегмент. От което не следва, че Изтокът е бил по-малко склонен към насилие от Запада. От тази гледна точка днес бихме могли да приемем вилицата като нещо по-скоро окултуряващо и удобно, отколкото варварско.

Същото мнение споделя и авторът на един английски наръчник ("Навици на висшето общество", 1859 г.). "Без съмнение вилиците са открити по-късно от пръстите и тъй като ние не сме канибали, съм склонен да мисля, че все пак са полезно откритие." ■

БЪЛГАРИЯ СУТРИН

Всеки делник
09:30

bgonair.bg

THE NON-TOUCHING CULTURE

In Europe, we have long taken the fork for granted, but elsewhere in the world, it is still rejected. Why is that?

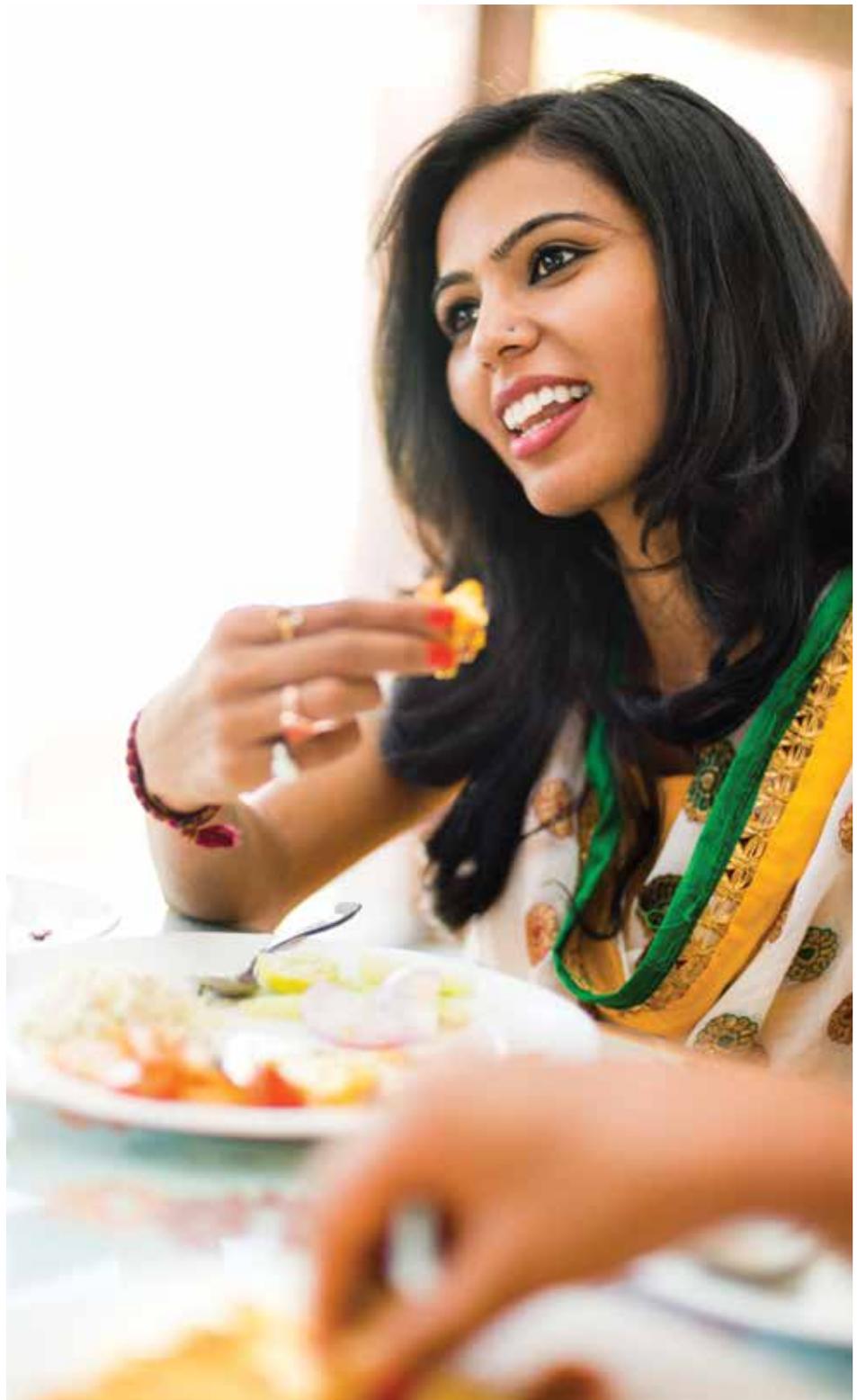
By YASEN BOYCHEV / Photography iSTOCK

Nowadays, teaching a child to use a knife and a fork is one of life's first tests and is something like an early initiation. However, what lies behind this custom? Why are the correct use of the knife and fork a criterion for good education and proper manners, i.e. a criterion for civility? It is interesting to look at the history of cutlery to find the answer.

KNIVES HAVE BEEN KNOWN AND USED as weapons, tools and cutlery since prehistoric times. Until the end of the Middle Ages it was rarely adapted to be used at the table. Most people sat down to eat using their own knives, which were girded on their waists. This was probably the first "double application" device, if we use a popular euphemism for guns. Its multifunctional nature has always caused an understandable fear when used at the table. That is why in 1669, after the fork was in common use, King Louis XIV banned the use of knives at the table and in the street in order to limit violence.

Two millenniums earlier Confucius advised the Chinese not to use knives at the table as this would make them feel as if they were in a slaughterhouse. Like many other things the Chinese civilization took a different direction from the Europeans, which included cutlery as well. Chopsticks have been doing the knife and fork's job in China since the 5th millennium BC.

THE SPOON IS ALMOST AS OLD as the knife. It has been used since the Palaeolithic Age and it is thought that, at first, people used whole shells for this purpose. Later, other materials, such as bone, horn, clay, porcelain and metal came into use. In Rome during the 1st century they had two kinds of spoons. The first type, *ligula*, was similar to the contemporary spoons and was used for eating soup and soft food; the second kind, a *coclear*, round and smaller, served for eating sea delicacies and soft-boiled eggs. Until today nothing has changed with this cutlery, except for the size and its material.

Unlike the knife and spoon, the fork is something relatively new. It appeared in Europe during the Middle Ages as an implement for serving dishes. In the East, with the same function, it has been used since the end of the Antiquity. As an individual piece of cutlery the two-pronged fork appeared in the 10th century in the Byzantine Empire. Such forks have been found in Bulgaria during archaeological excavations. In the West, however, its penetration happened slowly. In the 11th century the Venetian doge Silvio married a Byzantine princess who shocked the Italians with her table manners - "she ate with a small golden two-pronged fork", a contemporary man explained. This court novelty passed for an unnatural eccentricity and was harshly criticized by the town priests. Soon the princess fell ill and died, which was explained by the clergy as a God's punishment for the use of a fork.

FOUR CENTURIES LATER the European aristocracy continued to resist the new utensil and strictly kept to the three-fingers rule. Among Emperor Charles V's valuables there were about a dozen forks, but at the same time among Charles III of Savoy's kitchen inventory there was only one. In France its introduction is often connected to Catherine de' Medici and her marriage to King Henry II in 1533. In fact, the relation of the French court and the Medici family is connected to many other changes in French cuisine. The first Englishman who started eating with a fork was a man called Thomas Coryat. In 1611 he published travel notes about the manners in Italy and France and he tried to bring some of them to his homeland. One of them was the use of a fork, but he too - just like the Byzantine wife of the Venetian doge Silvio - was reproached and mocked by his fellow-countrymen. 'Why do we need forks since God gave us hands?' they asked. Nevertheless, pretty soon the fork became trendy among English aristocracy and from there it became popular among lower social circles. Between the 16th and the 18th centuries the new implement, together with other new eating habits, was slowly established in Western Europe.

'IT IS MOST PROPER TO USE only three fingers, not to take with the whole hand', Erasmus of Rotterdam wrote in a short but very popular work entitled "De civilitate morum puerilium" ("Of Civility in the Child's Manners), published in 1530 and repeatedly republished in the following decades. 'The glass and the well cleaned knife on the right side, the bread on the left', Erasmus wrote. According to his work, this was the main personal cutlery on the table. This cutlery's scarcity on the table is confirmed by multiple other data, frescos and miniatures from that period.

A century later, in a poem by Marquis de Coulanges (1640) he said: 'Once they used to eat from a common bowl and dipped the bread in the sauce with their fingers. Today everyone uses a spoon and a fork and their own plate and from time to time the servant washes the silverware in the cupboard.'

What was the reason for this transformation? It definitely was not prompted only by hygienic norms. During the Renaissance, in the European court's communication standards, a "non-touching culture" was gradually imposed, in the broadest sense of the word. People then, according to Norbert Elias (The Civilizing Pro-

cess), started building barriers between their bodies. This trend had different manifestations including court ceremonies, etiquette, clothing, and levels of formality in communication. Touch (not only physical, but in general, the violation of other people's privacy) was strictly regulated and the deviation from the rules was accompanied with a sense of discomfort and embarrassment. The fork is part of this complex social-psychological process that today we call civility.

A DIFFERENT INTERPRETATION IS ALSO POSSIBLE. Someone may look for a coded violent tendency in the European Christian civilization and would state the contrast between the European way of eating, where food (flesh) is pierced, stabbed and strung on a fork and the Chinese practice, where it is simply picked up with chopsticks.

A similar train of thought would be easily confirmed by other effective civilization examples, including, why did the Chinese, who knew about gunpowder centuries before the Europeans, use it only for fireworks, and in Europe its discovery radically changed politics, economy and the urban face of the towns? Or book-printing where in China the first art albums were produced, and in Europe the Gutenberg Bible, a mega-text, which apart from anything else, motivated mega-violence as well.

This interpretation, however, is definitely speculative. The reason that in China these inventions did not lead to technological revolutions lies in the social structure's strict hierarchy, due to which they remained accessible and limited only within the highest social segment. However, this does not infer that the East was less inclined to violence than the West.

From this point of view today we could regard the fork as something cultivating and convenient, not barbarian.

The author of an English manual (High Society Manners, 1859) shares the same opinion. 'Undoubtedly, forks were created after fingers and since we aren't cannibals, I'm prone to think that after all they are a useful invention.'

Someone may look for a coded violent tendency in the European Christian civilisation and would state the contrast between the European way of eating, where food is pierced, stabbed and strung on a fork and the Chinese practice, where it is simply picked up with chopsticks

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Еър“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона. Броят, теглото и размерите на позволения регистриран багаж за всеки пътник зависи от избраната класа на пътуване - бизнес или икономична, както и тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Еър“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Еър“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на регистрирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатно: Икономична класа - 1 бр. ръчен багаж до 10 кг. и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см. Максимално общо тегло на двата багажа е 12 кг. При надвишаване на допустимата норма ръчният багаж ще бъде поставен в багажното отделение на самолета и ще бъдат приложени такси за свръхбагаж.

*Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:
> Предварително заявяване: 50 EUR / 97,79 BGN за международни линии; 30 EUR / 58,67 BGN за вътрешни
> Заявяване на летище: 70 EUR / 136,90 BGN за международни линии; 50 EUR / 97,79 BGN за вътрешни
> В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен регистриран багаж се прилагат стандартните условия на България Еър.
> Регистриран багаж може да бъде заявен онлайн в процеса на резервация на полет, онлайн след издаване на билет чрез функцията "Проверка на резервацията" през сайта или мобилното приложение, чрез Центъра за обслужване на клиенти на callfb@air.bg, чрез офисите на Авиокомпанията в страната и в чужбина или чрез агента, издател на билета.
> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без включен такъв, не подлежи на възстановяване.
> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен регистриран багаж, когато билета е издаден по тарифа без включен такъв.

*Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.
За пътуване от Лондон посочените такси се преваљутират в GBP, от Цюрих в CHF, от Тел Авив в USD спрямо курса на валутата в деня на заплащане.
При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажното отделение на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см всеки) и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см, 2 броя регистриран багаж до 32кг и до 158 см* всеки

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг с размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см. Максималното общо тегло на двата багажа е 12кг., 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class
Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Shermetievo)
Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens
Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

*The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.

For travel originating from London, the applicable charges will be converted into GBP; for departures from Zurich – into CHF; and for departures from Tel Aviv – into USD, based on the exchange rate on the day of payment.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

*The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и го 158 см* Всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и го 158 см* Всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и го 158 см* Всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и го 158 см* Всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и го 158 см* Всеки***

Бебета от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастния, придружаващ бебето, позволява 1 брой регистриран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой регистриран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

***Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.**

**** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя регистриран багаж.**

***** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден по специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на е-мейл callfb@air.bg, офисите на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.**

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен регистриран багаж по тарифа без багаж. Правото на два броя багаж за притежател на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг:

Предварително заявен - 80 EUR / 156,46 BGN

Заявен на летище - 100 EUR / 195,58 BGN

За големина на багажа между 155 см и 203 см:

Предварително заявен - 80 EUR / 156,46 BGN

Заявен на летище - 100 EUR / 195,58 BGN

За големина на багажа между 203 см и 280 см:

Предварително заявен - 120 EUR / 234,69 BGN

Заявен на летище: 120 EUR / 234,69 BGN

Втори регистриран багаж до 23 кг и 158 см:

Заявен предварително: 70 EUR / 136,90 BGN

На летище: 100 EUR / 195,58 BGN

Трети регистриран багаж до 23 кг и 158 см:

Заявен предварително - 120 EUR / 234,69 BGN

Заявен на летище - 150 EUR / 293,37 BGN

***За пътуване от Лондон посочените такси се превалутират в GBP, от Цюрих в CHF, от Тел Авив в USD спрямо курса на валутата в деня на заплащане.**

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 и 32 кг:

Предварително заявен - 50 EUR / 97,79 BGN

Заявен на летище - 70 EUR / 136,90 BGN

За големина на багажа между 158 см и 203 см:

Предварително заявен - 50 EUR / 97,79 BGN

Заявен на летище - 70 EUR / 136,90 BGN

За големина на багажа между 203 см и 280 см:

Предварително заявен - 70 EUR / 136,90 BGN

Заявен на летище - 100 EUR / 195,58 BGN

Втори регистриран багаж:

Заявен предварително - 50 EUR / 97,79 BGN

Заявен на летище - 70 EUR / 136,90 BGN

Трети регистриран багаж:

Заявен предварително - 70 EUR / 136,90 BGN

Заявен на летище - 100 EUR / 195,58 BGN

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg.

Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

*** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

**** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.**

***** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.**

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203**cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

*** For travel originating from London, the applicable charges will be converted into GBP; for departures from Zurich – into CHF; and for departures from Tel Aviv – into USD, based on the exchange rate on the day of payment.**

****The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros

Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros

Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm**.

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

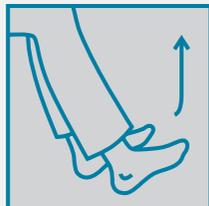
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме Ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

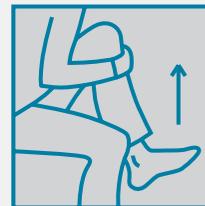
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стезнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задържайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Еър“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Еър“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекарства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Еър“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВЕНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Еър“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Еър“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си етикети, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, аримове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пена за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски изарачки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарозасителни / електрошокери уреди / брадви, секири, сатъри, томахакиви / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кънки за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, шекли и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амунizioni, дрзанами, миши, военни експлозиви / детонатори / газ и азоти контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, сълзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers, machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина / PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 см. За услугата се заплаща 80 EUR / 156,46 BGN на посока за международни линии и 50 EUR / 97,79 BGN за вътрешни при предварително заявяване. При заявяване на летище, максимално са съответно 90 EUR / 176,02 BGN за международни линии и 60 EUR / 117,34 BGN за

вътрешни. За пътуване от Лондон посочените такси се превалутират в GBP, от Цюрих в CHF, от Тел Авив в USD спрямо курса на валутата в деня на заплащане.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 см. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиакомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на чек-ин документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да е отоваря на общоприетия международен образец.

За повече информация и размер на таксите за услугата превоз на животни посетете официалния сайт на Авиакомпанията www.air.bg

Because we know that they are part of your family – take advantage of our pet transportation services!

In the passenger cabin (PETC), the maximum permitted weight of the animal is 8 kg, and the cage dimensions are 48 x 35 x 22 cm. Services fees:

EUR 80 / BGN 156,46 per direction for international routes (prior request)

EUR 50/ BGN 97,79 per direction for domestic routes (prior request) If requested at the airport:

EUR 90 / BGN 176,02 per direction for international routes

EUR 60/ BGN 117,34 per direction for domestic routes

For departures from London, the above fees are converted into GBP; from Zurich – into CHF; from Tel Aviv – into USD, according to the exchange rate on the day of payment. In the cargo hold (AVIH) there is no weight limitation for the pet, and the cage dimensions are 110 x 65 x 70 cm.

Pet transportation is subject to mandatory confirmation by the airline.

Only dogs are accepted for transport. The service is not

available to and from the UK. Fighting and dangerous breeds are accepted only in the cargo hold.

Passengers travelling with a pet (dog or cat) must familiarize themselves in advance with the airline's pet transportation instructions at www.air.bg and comply with all requirements of Regulation (EU) No 576/2013, which is mandatory for all EU Member States. At check-in, the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the internationally accepted standard format.

For more information and detailed fees, please visit the airline's official website: www.air.bg

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства като приоритетна регистрация за полет и отвеждане към самолета, допълнителен

регистриран багаж, достъп до бизнес салон на отпратното летище, 4 - степенно меню и повече точки в програмата за лоялност FLY MORE. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 3 часа преди планирания час на излитане от София, за да гарантираме, че ще се насладите на 4-степенното меню като част от изживяването Ви на борда. Таксата за услугата Upgrade е 80 EUR / 156,46 BGN на посока за вътрешни линии и 150 EUR / 293,37 BGN за международни.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на e-mail на callfb@air.bg,

както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета.

**За пътуване от Лондон посочените такси се превалутират в GBP, от Цюрих в CHF, от Тел Авив в USD спрямо курса на валутата в деня на заплащане.*

Upgrade to business class for the perfect trip

Bulgaria Air gives you the opportunity to upgrade the comfort of your flight with its Business Class Upgrade service.

Upgrades can be purchased between 24 hours and 40 minutes before departure, subject to availability. In addition to convenience and comfort, the service offers several other benefits, such as priority check-in and boarding, additional checked baggage, access to the business

lounge at the departure airport, a 4-course menu, and more points in the FLY MORE loyalty program.

We advise you to request an UPGRADE at least 3 hours before the scheduled departure time from Sofia to ensure that you enjoy the 4-course menu as part of your onboard experience.

The fee for the Upgrade service is EUR 80 / BGN 156.46 per direction for domestic flights and EUR 150 / BGN 293.37 for international flights.

You can purchase the upgrade through the Customer Service

Center via email at callfb@air.bg, at Bulgaria Air offices, or through the ticket-issuing agent.

** For travel from London, the stated fees are converted into GBP; from Zurich into CHF; and from Tel Aviv into USD, according to the exchange rate on the day of payment.*

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

До прозорец или до пътека? С повече пространство за краката или до Вашите близки? Чрез услугата "Избор на място" гарантирате предпочитано място за борда за Вас и Вашето семейство.

Услугата е налична за всички директни полети, оперирани от Авиакомпанията. Можете да заявите и заплатите своето място в

процеса на резервация на сайта или чрез мобилното приложение, след издаване на билета чрез функцията "Проверка на резервацията" на сайта, чрез Центъра за обслужване на клиенти на callfb@air.bg, офисите на Авиакомпанията в България и чужбина или чрез агента, издал на билета. Препоръчително е предварителното заявяване на услугата, за да се гарантира наличността. Пътниците са задължени да

се информират за условията и мерките за безопасност, предвидени при настъпване на аварийен изход.

** За повече информация и такси за услугата, моля посетете официалната страница на Авиакомпанията www.air.bg.*

Add more comfort to your journey!

Window or aisle? Extra legroom or seats next to your loved ones? With the Seat Selection service, you can guarantee your preferred seat on board for you and your family.

The service is available on all direct flights operated by the airline.

You can request and pay for your seat during the booking process on the website or via

the mobile app, after ticket issuance through the "Manage Booking" function on the website, via the Customer Service Center at callfb@air.bg, at the airline's offices in Bulgaria and abroad, or through the ticket-issuing agent.

Advance seat selection is recommended to guarantee availability.

Passengers are required to familiarize themselves with the conditions and safety measures applicable to seating at

emergency exits.

** For more information and service fees, please visit the official airline website: www.air.bg.*

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отпратното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс UM такса в размер на 70 EUR / 136,90 BGN на отсечка за международни полети и 40 EUR / 78,23 BGN за вътрешни полети. За пътуване от Лондон

посочените такси се превалутират в GBP, от Цюрих в CHF, от Тел Авив в USD спрямо курса на валутата в деня на заплащане.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата срещу заплащане на UM таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползват от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Пълните условия можете да намерите на официалния сайт на авиакомпанията www.air.bg

Unaccompanied minors flying

Trust Bulgaria Air's service for transporting unaccompanied minors and rest assured about your child during the flight!

• For children between 5 and 11 years of age, an employee will meet the child at the departure airport and hand them over to the person meeting them upon arrival. The child is charged the full fare without a child discount, plus a UM fee of EUR 70 / BGN 136.90 per leg for international flights and EUR 40 / BGN 78.23 for domestic flights. For travel from London, the above fees are converted into GBP, from Zurich into CHF, and from Tel Aviv into USD at

the exchange rate on the day of payment.

• At the parents' request, children aged 12 to 18 can also use the service upon payment of the UM fee. They are provided with the same service as children between 5 and 11 years of age. To take advantage of the service, you must submit your request at least 2 weeks before the flight to callfb@air.bg.

The full terms and conditions can be found on the airline's official website www.air.bg

THE FACE OF

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214
fleet of 6

Airbus A220-300
fleet of 5

Airbus A220-100
fleet of 2

Embraer 190-100
fleet of 4

CODESHARE PARTNERS

Bulgaria Air's codeshare partnerships give our customers greater flexibility, more flight options, and access to a wider range of destinations. By working with leading international airlines, we make travel easier, more convenient, and seamlessly connected – all with the comfort and reliability of Bulgaria Air.

SOFIA - MADRID/BARCELONA
MADRID - LAS PALMAS/TENERIFE

VARNA/BURGAS/SOFIA - DOHA

A STAR ALLIANCE MEMBER

VARNA/BURGAS/SOFIA - ATHENS
ATHENS - BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN /
NICE / TBILISI / LARNACA

VARNA/BURGAS/SOFIA - BELGRADE / TEL AVIV
BELGRADE - GENEVA AND MORE
BELGRADE - GENEVA

VARNA/SOFIA - PARIS
VARNA - PARIS
PARIS - LYON

SOFIA - AMSTERDAM

VARNA/BURAS/SOFIA - ROME/MILAN
ROME - MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOVA / NAPLES /
PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA / CATANIA /
BARI / PALERMO / LAMECIA TERME / BRINDIZI / REGGIO
CALABRIA / MADRID / BARCELONA / AMSTERDAM /
LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE / GENEVA /
MALTA

VARNA/BURGAS / SOFIA - BUCHAREST

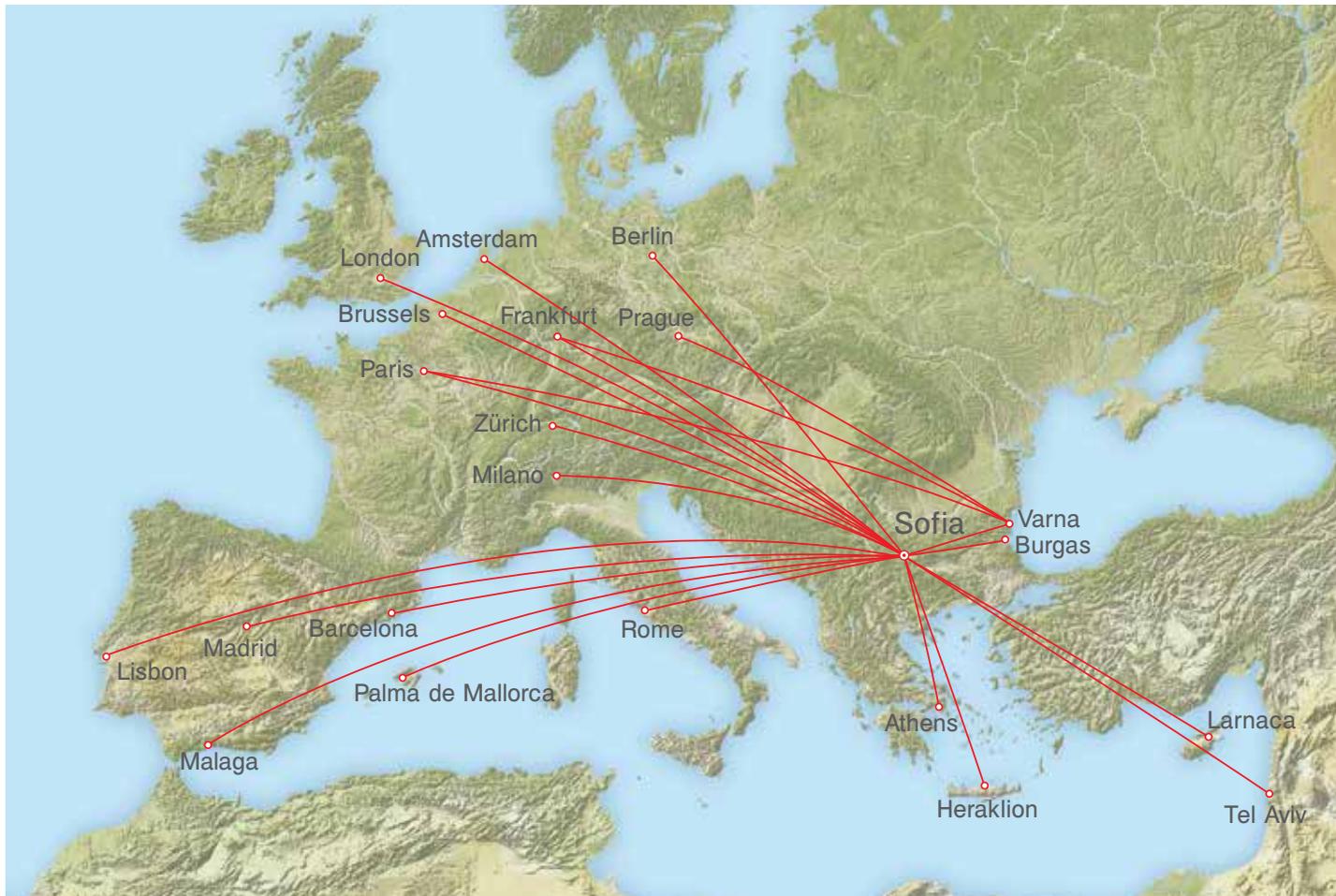

VARNA/BURGAS/SOFIA - RIGA
SOFIA - AMSTERDAM - RIGA
RIGA - STOCKHOLM/OSLO/HELSINKI/COPENHAGEN

SOFIA - BAKU

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

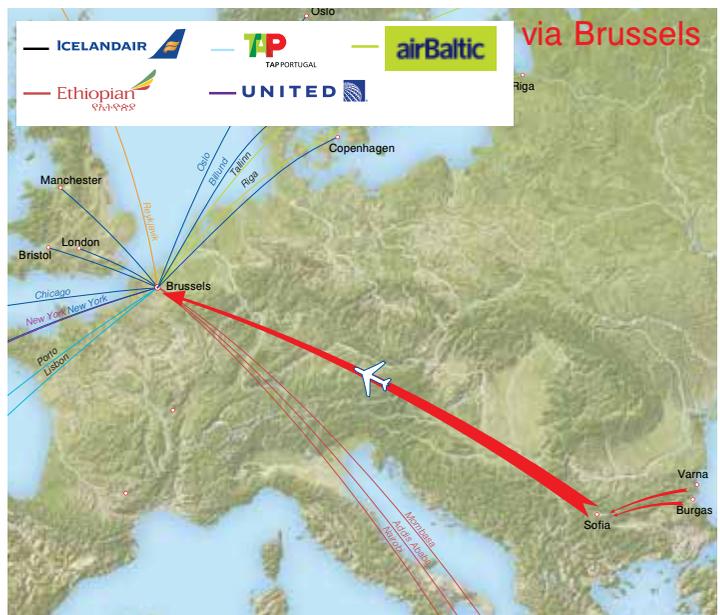
INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори. Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намериме?

BULGARIA AIR: Where to find us?

<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Customer Service Center</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> Every day 08:00-20:00 Local Time</p> <p>phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Head office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> Monday - Friday 09:00-17:30 Local Time</p> <p>fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Sofia City Office</p> <p>2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> Monday - Friday 09:00 - 17:30 Local time</p> <p>phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg</p>
	<p>FLY MORE Office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 Every day: 9:00 a.m. to 5:00 p.m. (lunch break - 12:00 p.m. to 1:00 p.m.)</p> <p>+359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna Airport Office</p> <p>Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours: Opens 2 hours prior to scheduled departure</i></p> <p>phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna City Office</p> <p>55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> Monday - Friday 09:00 - 17:00 Local time (lunch break: 12:30 p.m. - 1:30 p.m.)</p> <p>phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Shumen City office</p> <p>Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i></p> <p>phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg</p>
<p>BER</p> 	<p>Germany, Berlin</p> <p>Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> Monday - Friday 09:00-18:00 Local Time</p> <p>phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg</p>

<p>LON</p> 	<p>United Kingdom, London</p> <p>Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> Monday - Friday 09:30 - 17:30 Local Time</p> <p>phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel - Tel Aviv</p> <p>Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> Sunday - Thursday: 09:00-17:00 Local Time</p> <p>phone: +972 379 51 355 Viber & WhatsApp: +972 54 5066020 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg</p>
<p>USA</p> 	<p>Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> Monday - Friday 9am - 5pm, Saturday - Sunday 9am - 1pm (EST)</p> <p>phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria, Vienna</p> <p>Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> Monday - Thursday 09:00-17:30 Local Time Friday 09:00-17:00 Local Time</p> <p>phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg</p>

LOUNGEKEY PASS с VISA от ЦКБ.

Твоята **Visa** от **ЦКБ**
е тайният ключ към **1600+**
летищни бизнес салона
по света!

Плащай активно с картата
си, натручай определен
оборот и получи
LoungeKey Pass!

В кампанията участват
карти **Visa Classic,**
Visa Gold, Visa Platinum
и **Visa Infinite.**

Научи повече тук:

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

With taste
of tradition!

VIEW CATALOG

FOLLOW US

Frezco The Lacrima children's series

